

**MEMÒRIA DE LA INTERVENCIÓ AL CARRER DEL BISBE,
10 / CARRER DE LA PIETAT, 1 / CARRER DELS COMTES,
1 / PLA DE LA SEU, 3 / CARRER DE SANTA LLÚCIA, 2**

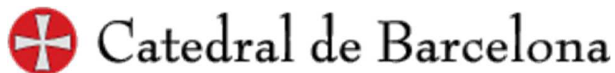
**CATEDRAL DE LA SANTA CREU I SANTA EULÀLIA
CLAUSTRE**

DISTRICTE DE CIUTAT VELLA – BARCELONA (BARCELONÈS)

Codi Servei Arqueologia Barcelona: 001/20
Núm. Intervenció Generalitat: 27831

Promotor

Catedral de Barcelona

Execució

Centre d'Estudis pel Patrimoni Arqueològic
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb la col·laboració

Direcció

Josep M. Vila i Carabasa

Desembre 2021

ÍNDEX

FITXA TÈCNICA	3
SITUACIÓ	4
INTERVENCIONS ANTERIORS	5
MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJECTIUS	10
MÈTODE	11
DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS	12
SONDEIG 1	12
SONDEIG 2	13
SONDEIG 3	14
SONDEIG 4	20
SONDEIG 5	24
SONDEIG 6	25
SONDEIG 7	29
SONDEIG 8	31
SONDEIG 9	34
SONDEIG 10	36
SONDEIG 11	38
SONDEIG 12	39
CONCLUSIONS	41
BIBLIOGRAFIA	61
APÈNDIX DOCUMENTAL	62
REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES	64
REPERTORI DE FOTOGRAFIES	92
INVENTARI DEL MATERIAL	96
PLANIMETRIA	

FITXA TÈCNICA

NOM DE LA INTERVENCIÓ: Carrer del Bisbe, 10 / carrer de la Pietat, 1 / carrer dels Comtes, 1 / Pla de la Seu, 3 / carrer de santa Llúcia, 2

ALTRES NOMS: Catedral de la Santa Creu i santa Eulàlia: claustre

LLOC DE LA INTERVENCIÓ: Districte de Ciutat Vella

MUNICIPI: Barcelona

COMARCA: Barcelonès

CODI SERVEI D'ARQUEOLOGIA DE BARCELONA: 001/20

NÚM. EXPEDIENT GENERALITAT DE CATALUNYA: 27831

DATES DE LA INTERVENCIÓ: 20 de gener a 21 de febrer de 2020

COORDENADES UTM: 31N-ETRS89: X 431114.2/ Y 4581692.4

REF. CADASTRAL 1219101DF3811G

CODI PARCEL·LA 01 12430 001

QUALIFICACIÓ URBANÍSTICA; 7a Equipaments actuals

TIPUS DE JACIMENT: Claustre catedralici

TIPUS D'INTERVENCIÓ: Intervenció arqueològica preventiva

MOTIU DE LA INTERVENCIÓ: Sondejos informatius amb la finalitat d'obtenir dades per a resoldre el problema d'humitats del claustre i per conèixer el sistema d'aportació d'aigua a la font i la bassa i, si és possible, trobar dades arqueològiques del jardí, o jardins, anterior a l'actual configuració del pati. Els resultats d'aquestes cales informatives han de servir per a la redacció del "Projecte de restauració i adequació interior del claustre de la Catedral de Barcelona".

EXPECTATIVES ARQUEOLÒGIQUES DE LA ZONA: Època romana, paleocristiana (primer conjunt catedralici) Època Alt Medieval (claustre romànic i edificis), Època Baix Medieval, Moderna i Contemporània (claustre de la catedral de Barcelona)

TIPUS DE PROTECCIÓ: A (Bé Cultural d'Interès Nacional)

PARAULES CLAU: Catedral, claustre, xarxa d'aigües, Barcelona, enjardinament

DIRECCIÓ TÈCNICA: Josep M. Vila i Carabasa

DIBUIX DE CAMP: Dídac Pàmies (Antequem)

DIGITALITZACIÓ: Dídac Pàmies (Antequem)

PROMOTOR: CATEDRAL DE BARCELONA

EXECUCIÓ: CENTRE D'ESTUDIS DEL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC-UAB

ASSESSORAMENT: FACULTAT ANTONI GAUDÍ

INTERVENCIONS ANTERIORS

Tot i que el claustre de la catedral de Barcelona no havia estat mai objecte de cap intervenció arqueològica, si que se'n documenten de diverses en el seu entorn immediat, sobretot vinculades amb la recerca sobre la primitiva catedral romànica i, especialment, dels seus precedents paleocristians. Per altra banda l'edifici es troba en una zona d'altíssima expectativa arqueològica ja que se situa en el centre de l'espai fundacional de la ciutat de Barcelona en època romana i on l'ocupació humana s'ha mantingut de manera ininterrompuda des d'aquell moment i fins a l'actualitat. A continuació reproduïm el resum de les intervencions anteriors en l'entorn del claustre redactat pel Projecte d'Intervenció Arqueològica elaborat des del Servei d'Arqueologia de Barcelona per a la sol·licitud del permís d'excavació de la present intervenció i que resumeix de manera sistemàtica el conjunt d'actuacions.

L'any 1945¹ es van iniciar els treballs arqueològics al carrer dels Comtes, aprofitant les obres de condicionament. Sota la direcció d'Agustí Duran i Sanpere es realitzà unes excavacions amb l'objectiu de localitzar les restes de la basílica paleocristiana de Barcelona. Els primers sondatges arqueològics varen ser negatius fins arribar una potència estratigràfica de 3,50 m., quan es documentà les restes d'un edifici de tres naus separades per columnes, que s'interpretà com la primitiva catedral de la Santa Creu. Les columnes eren de diàmetre desigual; tres eren de pedra, una de marbre i una altra de granit. Aquesta darrera devia sobrepassar en llargada la mida necessària i havia estat enfonsada en el paviment; la de marbre tenia la part inferior estriada i estava unida a la base per un pern cilíndric de bronze. Cap de les columnes no era sencera i els capitells mancaven. Un capitell trobat isoladament i que per l'estil podia ésser atribuït al segle IV, serví de model per a la reconstrucció d'una columna amb la base i el capitell corresponents. Des d'un inici, l'existència dels murs que travessaven les naus i els fonaments d'edificis superiors feien confusa l'observació de les restes basilicals. Aquest edifici de tres naus, que havia estat considerat com la basílica paleocristiana de Barcelona, fou reinterpretat per part dels arqueòlegs Charles Bonnet i Julia Beltrán de Heredia que marcaven la basílica sota la catedral actual, tractant-se, l'edifici que ens ocupa de l'aula

¹ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/823>

episcopal. La hipòtesi mantinguda durant anys, presenta nombrosos arguments en contra: l'orientació nord-sud no és la idònia per a una catedral; la irregularitat de les naus no és apropiada per a una organització amb altar central; la posició i les dimensions del baptisteri no són coincidents amb les de la suposada basílica; no existeix una entrada axial amb l'edifici baptismal, l'única porta de comunicació documentada és secundària; la seqüència constructiva d'aquest edifici en relació amb la paret del baptisteri –que serveix de mitgera- indica clarament que es tracta d'un cos posterior; la seva cronologia (segle V) invalida totalment que es tracti de la primera basílica vinculada a un baptisteri del segle IV. La basílica paleocristiana s'ha de situar sota la catedral romànica i l'actual catedral gòtica. L'absència d'excavacions arqueològiques impedeix constatar-ho, encara que la continuïtat del lloc de culte, la posició del baptisteri i l'existència d'una porta al mur sud-est de l'edifici baptismal, permeten plantejar una basílica de dimensions coincidents amb les del baptisteri.

Entre febrer i octubre de 1964² Josep de C. Serra Ràfols i Pere de Palol dugueren a terme una intervenció arqueològica destinada a continuar la documentació de vestigis, que s'havien relacionat amb la basílica paleocristiana, efectuats per Agustí Duran i Sanpere el 1944. Les obres efectuades al carrer dels Comtes es basaren en la perforació de la fonamentació de l'actual catedral sota la nau de l'Evangeli (punt on es detingué l'actuació de 1944). Arran de la intervenció es comprovà com el paviment documentat en l'anterior actuació continuava, fet que confirmava que les naus és prolongaven sota l'actual catedral. A més es trobaren dues bases de columna de les mateixes característiques que les trobades l'any 1944 i, darrera l'última columna un mur estucat amb pintures de composició geomètrica de color negre, vermell i siena. Junt a les pintures aparegueren dos blocs de pedra, potser uns graons, que resultaren ser dos làpides –probablement del segle II- reaprofitades. Una era dedicada a Lucreci Àvit, l'altre a Luci Porci. Tota aquesta zona es corresponia amb el subsòl de la capella de sant Bernardí.

L'octubre del mateix any es va reprendre les obres les obres sota la nau de l'Evangeli i al subsòl de la capella de Sant Marc – al nord de l'anterior-, comprovant que el paviment continuava també en aquest punt amb dos bases de columna més.

² Carta Arqueològica de Barcelona. <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2080>

Es documentà, a més, un mur de carreus de forma semicircular al qual se li atorgà una cronologia romànica. Aquest edifici de tres naus, que havia estat considerat tradicionalment com la basílica paleocristiana de Barcelona, fou reinterpretat per part dels arqueòlegs Charles Bonnet i Julia Beltrán de Heredia com a aula episcopal. Actualment la basílica s'ubica, de manera hipotètica, sota la catedral actual, amb la mateixa orientació.

El gener de 1965³ s'engegà una nova campanya d'excavació al subsòl de la catedral (dirigida per Josep de Calassanç Serra i Ràfols) al punt on s'havia aturat la intervenció 016/1964. Sembla que es treballà en el primer sector obert per tal d'ampliar l'accés practicat a la fonamentació lateral de la catedral. A més, sota la nau de l'Evangeli, possiblement sota la capella de sant Marc, a tocar del mur amb pintures descobert, va aparèixer un nou fust de pedra de Montjuïc les mesures del qual són idèntiques als apareguts amb anterioritat. També es trobaren fragments arquitectònics de pedra i marbre, entre ells un petit capitell i un fragments de mènsula preromànica. Aquestes estructures formaven part del que havia estat considerat tradicionalment com la basílica paleocristiana de Barcelona, i que foren reinterpretades per part dels arqueòlegs Charles Bonnet i Júlia Beltrán de Heredia com a aula episcopal.

L'any 1966⁴ Anna Maria Adroer continuà les excavacions al subsòl de la catedral trobant un nou mur amb pintures murals al fresc en colors negre, vermell i siena amb franges imitant el marbre. Aquestes pintures eren d'idèntiques característiques a les trobades l'any 1964 als peus de l'àmbit excavat, indicant que les pintures decoraven, probablement, la totalitat de les parets.

El febrer de 1967⁵ Anna Maria Adroer va fer una nova campanya arqueològica al subsòl de la catedral de Barcelona, sota la capella de Sant Marc en direcció a la nau central del temple, al punt on havien quedat aturada la intervenció 016/1966. Arran de l'actuació fou possible documentar un paviment d'*opus testaceum* semblant al documentat a l'aula episcopal –llavors interpretat com a basílica- situat 1'80 m. per sobre d'aquell. Encastats dins aquest paviment es van trobar dos pedestals de

³ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2127>

⁴ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2136>

⁵ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2178>

marbre sota els quals hi havia una conducció de desguàs que continuava en direcció oest cap un altre àmbit que definiren com una mena d'impluvium obrat amb fragments de marbre de qualitat, color i forma diversa. Ja en aquell moment s'apuntà que donada la seva ubicació pròxima a la basílica –referint-se realment a l'aula episcopal- i a la zona baptisterial de la catedral actual, la troballa es prestava a “àmplies suggerències”. De manera evident es tractava del baptisteri octogonal del segle VI. També, a la zona del baptisteri de la basílica paleocristiana es va recollir una destal i una punta de sílex per sota dels estrats romans. La destal ingressà al Museu d'Història de Barcelona amb el número inventari MHCB 9110.

El 1968⁶ s'efectuà una nova intervenció al subsol de la catedral de Barcelona continuant l'estudi i documentació de la piscina baptisterial descoberta l'any anterior durant la intervenció 016/1967.

Entre els anys 1971 i 1974⁷ es van dur a terme successives intervencions⁸ per tal d'arranjar el paviment de l'aula basilical (interpretat aleshores com a basílica paleocristiana). L'objectiu inicial de l'actuació era eliminar els rebliments de ciment pòrtland amb que s'havia segellat les estructures negatives que afectaven el paviment de l'aula, fet en *opus signinum*. La zona intervinguda es corresponia amb la nau dreta de l'aula, a l'angle nord-oest, entre el tancament nord de l'edifici, l'intercolumni de separació de la nau central i el tancament est del baptisteri. Dels 12 cobriments de ciment extrets només 6, xifrats amb nombres romans (I-VI), eren estructures negatives reals. La neteja dels retalls III, IV i V permeteren descobrir una claveguera anterior al paviment de l'aula, inutilitzada per aquest. El procés de buidat del retall I va permetre obtenir la datació del paviment i, a la vegada, de la decoració pictòrica dels murs de l'aula. L'any 1970 va cedir una part del paviment d'aquesta zona donat que estava segellant un pou més antic, per la qual cosa es va haver de retallar un fragment del *signinum* original. Aquest va ser esmicolat per tal d'estudiar el seu contingut ceràmic, fet que portà a la identificació de ceràmica sigil·lada DSP i africana clara D amb una datació d'inicis del segle V.

Amb el buidat del pou es trobaren indicis de l'existència d'un paviment anterior que havia funcionat amb el pou a un nivell més alt que el *signinum* actual. El buidat del

⁶ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2183>

⁷ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/2209>

⁸ Dirigides per Frederic-Pau Verrié, Anna Maria Adroer, Joaquina Sol Vallès, Isabel Rodà

pou durà, amb diverses aturades dels treballs, del gener del 1970 al maig de 1974, quan s'arribà al fons, i foren identificats diversos fragments de ceràmica T. S. Lucente (s. IV) i diverses monedes que permeteren datar l'amortització del pou i la destrucció del paviment precedent cap a finals del s. IV. Finalment, per sobre tots aquests negatius es col·locà una reixa reticulada, a nivell de paviment, i les vores foren reomplertes amb *opus signinum* de nova fabricació d'una coloració lleugerament més clara per tal de distingir l'obra nova de l'antiga.

Entre abril i maig de 1994⁹ es va fer una intervenció d'arranjament del subsòl del carrer dels Comtes, dirigida per Julia Beltrán. El seguiment arqueològic es va estendre al llarg de tota l'àrea situada sota la plaça de Sant Lu, carrer dels Comtes, Museu Marés, així com la part del jaciment que es conserva sota la catedral gòtica de Barcelona. De manera detallada s'actuà sobre els següents punts: **Cardo minor**: la neteja va permetre deixar al descobert cinc clavegueres d'època baix imperial, elements que ja havien estat excavats. **Dependències annexes a l'aula basilical**: es visualitzà en enderrocar un envà del segon projecte de remodelació, i quedà al descobert un mur d'*opus africanum* que limitava amb un paviment d'*opus sectile*. **Aula basilical**: es retiraren els elements restituïts de manera errònia. **Baptisteri**: es realitzà una neteja en profunditat dels elements conservats sense actuar, però, sobre els dipòsits estratigràfics que restaven in situ. **Palau alt medieval**: s'aixecaren elements restituïts a l'anterior projecte museogràfic (les columnes del peristil de la casa romana ...).

L'any 2009¹⁰ Jordi Aguelo Mas dirigí una actuació arqueològica al subsòl del palau Episcopal. La intervenció arqueològica es va realitzar al passadís d'accés des del carrer del Bisbe fins al pati del palau, i als garatges. Al passadís, per sota dels nivells actuals, van aparèixer nivells romans. Cal destacar una sitja amortitzada entre els segles VI i VII i un fonament fet de morter de calç. A la zona dels garatges, es realitzà una cala per a la col·locació de l'ascensor, on es va poder documentar un mur del segle XII. La poca profunditat de l'excavació, de només 70 cm no va permetre documentar els nivells més antics.

⁹ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/907>

¹⁰ Carta Arqueològica de Barcelona: <http://cartaarqueologica.bcn.cat/318>

MOTIUS DE LA INTERVENCIÓ I OBJECTIUS

La intervenció objecte de la present memòria s'emmarca en els treballs de recerca previs a la redacció d'un "Projecte de restauració i adequació interior del claustre de la Catedral de Barcelona" encarregat per la Catedral de Barcelona a l'equip format per l'arquitecta Victòria Bassa i l'enginyera agrònoma Roser Vives. El projecte ha rebut l'assessorament d'investigadors del Grup de Recerca d'Arqueologia Agrària de l'Edat Mitjana de la UAB i de la Facultat Antoni Gaudí.

Dins d'aquests treballs previs se situava en primer lloc un estudi històric del claustre, ja realitzat, i que ha recollit bona part de les fonts històriques de la ciutat de Barcelona. Així, s'ha fet un buidat sistemàtic d'imatges antigues (dibuixos, pintures, fotografies), de descripcions de viatgers i d'habitants representatius de la ciutat, així com dels llibres de l'arxiu capitular. Tot plegat ha permès conèixer en profunditat com era aquest espai i els elements que el conformen, el seu origen, l'ús al que estava destinat, la relació amb la ciutat i els canvis soferts, adequant-se a les diferents necessitats desenvolupades al llarg dels segles.¹¹

Pel que fa a la recerca arqueològica s'havia previst la realització de sondejos informatius amb la finalitat d'obtenir dades per a resoldre el problema d'humitats del claustre i per conèixer el sistema d'aportació i evacuació d'aigua de la font i la bassa. Per altra banda es pretenia, si era possible, trobar dades arqueològiques del jardí, o jardins, anteriors a l'actual configuració del pati, tant des del punt de vista de la seva estructura compositiva com de la vegetació històrica.

Per l'execució d'aquesta intervenció, que requeria d'excavació arqueològica i de presa de mostres i realització d'analítiques, els responsables de la Catedral de Barcelona van contactar amb el Centre d'Estudis del Patrimoni Arqueològic (CEPARq) de la UAB, que se n'ha fet càrrec. Per a la direcció arqueològica es va comptar amb l'arqueòleg que signa la present memòria amb l'assessorament de la Dra Helena Kirchner, directora del CEPARq i amb la Dra Julia Beltran de Heredia, de la Facultat Antoni Gaudí i amb amplis coneixements sobre les problemàtiques arqueològiques del conjunt episcopal de Barcelona.

¹¹ BASSA, V., VIVES, R., (2019) "Estudi històric del Claustre de la Catedral de Barcelona », dins *Estudi i projecte de restauració del Claustre de la Catedral de Barcelona*. 102 pàg. Inèdit.

MÈTODE

Pel que fa a l'excavació arqueològica, s'ha utilitzat com a mètode de registre de les dades que facilita l'excavació el proposat per E.C. Harris i per A. Carandini, modificat a partir de la pràctica arqueològica en aquest tipus d'edificis i de les circumstàncies concretes de l'excavació. Per al registre objectiu dels elements i estrats que s'estudien se'n realitza una numeració correlativa denominats "Unitat Estratigràfica" (u.e.) que individualitza uns d'altres. Cada u.e. té una fitxa en la qual s'indicarà: la situació en el context general del jaciment, la ubicació en les plantes i seccions, la definició i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques, la interpretació i una proposta de cronologia.

El material gràfic està compost per plantes generals i de detalls concrets que aporten una visió sincrònica de les fases de l'edifici; seccions en les quals es representa la successió estratigràfica que facilita la comprensió diacrònica de l'evolució del conjunt; alçats fotogramètrics de les estructures muraries que permeten estudiar-ne l'evolució constructiva, i, per suposat, el material fotogràfic imprescindible per a la constància visual dels treballs efectuats. Per a l'elaboració d'aquest material gràfic s'ha utilitzat com a base planimètrica la que ens va facilitar el promotor a l'inici de la intervenció.

DESENVOLUPAMENT DELS TREBALLS

El projecte d'intervenció arqueològica plantejava l'obertura d'una sèrie de cales de sondeig en diferents punts del claustre. La ubicació i dimensions d'aquests sondeigs ha patit algunes petites modificacions fruit del mateix procés d'excavació arqueològica endegat i que exposem a continuació.

SONDEIG 1

Es tracta d'una cala de 1,5 x 1,5 m situada a tocar del tancament occidental de la font del claustre, en un punt on apareix una creu incisa en la paret de tancament de la font.

En aquest punt en primer terme es documentava el paviment de carreus de pedra UE 2 que hem identificat per a la totalitat de l'espai ocupat pel tancat de les oques i que està assentat sobre una preparació de ciment d'entre 3 i 10 cm en funció del gruix dels blocs de pedra. Un cop extret el paviment i la preparació es va identificar un estrat (UE 10) format per terres i runa que hem identificat com un nivell de regularització prèvia a la col·locació del paviment UE 2. L'extracció d'aquest estrat va permetre identificar, a la zona central de la cala, per sota de la creu incisa a la paret, una estructura quadrangular (UE 11) de 22 cm d'amplada i una alçada de 20 cm feta amb una caixa de maons ceràmica posats de cantell els laterals i de pla els que conformen la solera i la coberta. Aquesta

Vista del paviment UE 2 en la zona on es va obrir el sondeig. La fletxa vermella indica la posició de la creu incisa a la paret.

Vista de la canalització UE 11 i del registre inicial.

estructura, que encara està en ús, correspon al desguàs de la font situada a la cantonada nord est del pati del claustre. A la zona a tocar de la paret de tancament de la font es defineix una petita arqueta de registre que segurament estaria vinculada amb algun element que permetés tancar i obrir l'accés de l'aigua a la conducció.

Un cop identificada aquesta canalització es va donar per acabada la intervenció en aquest sondeig.

SONDEIG 2

Sondeig realitzat davant la sortida d'aigües de la bassa del claustre. En aquest cas l'objectiu era documentar la conducció de desguàs i comprovar les seves característiques i orientació. Amb aquest objectiu es van extreure les lloses que cobreixen la conducció en el tram situat davant la boca de sortida (UE 20).

Vista del conducte de sortida de l'aigua de la bassa. A la part inferior s'observa l'inici de la canalització perpendicular

Un cop aixecada la coberta es va poder comprovar com el desguàs de la bassa es correspon amb una canalització d'uns 20 cm d'amplada feta amb maons ceràmics posats de pla i amb una solera del mateix tipus de material (UE 21). Aquesta conducció presenta un tram inicial perpendicular al mur de tancament de la bassa fins arribar a la paret que delimita el tancat de les oques. Aquí el conducte fa un gir de 90° i discorre paral·lel a aquest mur. En aquest tram es localitzen alguns registres, especialment en el punt on el conducte rep el desguàs de l'aigua de la pica situada entre la bassa i la font. A partir d'aquest punt la conducció sembla continuar en la mateixa direcció fins a trobar-se amb

Detall de l'interior de UE 21

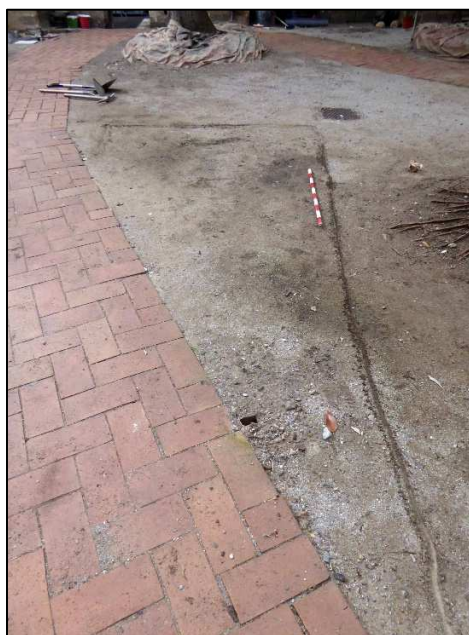
la canalització UE 11 identificada en el sondeig 1. A partir d'aquí segurament el conducte segueix cap a la zona dels lavabos del claustre.

Un cop completada la documentació d'aquesta canalització es va donar per acabada la intervenció en aquest sondeig.

SONDEIG 3

Es tracta d'una cala en forma de L de 4 x 2,1 m al tram nord sud i 2,8 x 1,35 al tram est oest. Les seves dimensions venen determinades en bona part per la presència de conduccions de serveis encara en ús que estan soterrades en el pati del claustre.

En el moment d'iniciar-se la intervenció, l'espai on es va delimitar la cala estava ocupat per un nivell (UE 1) format per sauló blanquinós disposat sobre terres de color negrós molt soltes. Aquest estrat, que funciona com a paviment, unifica la superfície de tot el pati amb excepció de la zona del tancat de les oques on es localitza el paviment de lloses de pedra (UE 2) ja descrit en el sondeig 1. Per altra banda, la meitat oriental del sondeig afectava també un paviment (UE 6) format rajoles ceràmiques de 15 x 30 cm posades a la mescla i col·locades en sec, que delimita un corredor d'uns 2 m d'amplada. Aquest element, que està col·locat sobre UE 1, correspon a la pavimentació dels recorreguts dels visitants pel pati del claustre durant el període d'exposició del pessebre nadalenc. Aquests dos paviments (UE 1 i UE 6) són resultat dels darrers treballs de condicionament de la circulació al jardí del claustre efectuats a partir de 2016.

Vista del sondeig 3 just abans d'iniciar-se la seva excavació. S'observen els paviments UE 1 i UE 6

L'extracció de UE 1 i UE 6 permet identificar algunes rases i estructures que travessen la cala per diferents punts i que acabaran de condicionar els seus límits finals. En aquest sentit i ocupant la major part de l'extrem oriental de la cala, es va identificar la rasa (UE 31) de construcció de la canalització de desguàs que porta l'aigua des de l'aixeta que hi ha a tocar de la porta del pati, al costat sud, cap a la claveguera general que hi ha paral·lela a la paret de tancament nord del pati. Aquesta rasa i, especialment, l'estructura de protecció del desguàs, conformen el límit real del sondeig per la banda oriental.

Vista general del sondeig. A l'esquerra l'estructura del conducte de desguàs que travessa el pati.

També es va localitzar una altra rasa (UE 33) reblerta per un estrat (UE 35) format per terres de color marró fosc, mitjanament compactes i amb presència de restes orgàniques. Aquesta estructura correspon a una de les conduccions d'aigües pluvials del pati del claustre, recollides mitjançant una sèrie de reixes, i que connecta amb el desguàs vinculat amb UE 31. Aquesta rasa determina el límit septentrional de la cala.

A banda d'aquestes dues rases, vinculades amb conduccions de serveis contemporànies i encara en ús, es van localitzar també altres dues rases sobreposades en direcció est oest que quedaven parcialment fora de la zona afectada pel sondeig. La més interior d'aquestes (UE 137) és una rasa d'entre 60 i 80 cm d'amplada a la part superior i entorn als 30 a la part més profunda, a uns 70 cm de la superfície. La rasa apareixia reblerta per un estrat (UE 138) de color marró

Vista del nivell de morter UE 32 on es marquen clarament les rases UE 33 (a la dreta) i UE 34/137 a l'esquerra.

fosc format a base de terres, sorres i argiles que presenta una compactació mitjana. L'excavació d'aquesta rasa, que ja es delimitava immediatament per sota de UE 1, va permetre localitzar, a uns 60 cm de fondària, una alineació de maons posats de pla i alineats per la punta (UE 136) que recolzaven sobre una capa de sorra fina d'entre 8 i 15 cm de potència. Al fons de la rasa, i coberta per aquesta sorra, es va identificar un tub de plom d'uns 5 cm de diàmetre, que semblaria correspondre a una antiga conducció que portaria aigua neta a la font del claustre i a la bassa.

Vista del maons UE 136 i del tub de plom que protegien.

Aquesta rasa estava tallada en un nivell (UE 36) format per terres de color marró grisós amb presència de sorres que es correspon amb el rebliment d'una segona rasa (UE 34) de la que només s'ha pogut identificar el límit nord.

Totes aquestes rases estaven tallades en un nivell (UE 32) que corresponia a una capa morter de calç blanca d'entre 4 i 5 cm de potència. Aquest estrat cobria, en els punts no afectats per les rases abans esmentades, un nivell (UE 37) d'uns 15 cm de potència, format per terres de color gris fosc, mitjanament compactes amb presència de sorres. A continuació es va delimitar un altre estrat (UE 38) d'uns 8 cm de potència format per terres de color marró clar força netes, que es distingia clarament de l'anterior.

Vista del nivell UE 37

Un cop extret UE 38 es va documentar a la major part de la superfície de la cala, un estrat (UE 39) format per terres de color marró, poc compactes, amb presència de carbonets, nòduls de guix i alguna pedreta. Per altra banda, l'excavació de UE 38 va permetre delimitar una rasa amb direcció nord sud (UE 131) més o menys paral·lela al límit occidental del sondeig i que continuava més enllà de l'àmbit de l'excavació.

Vista general de l'estrat UE 39. En primer terme el nivell UE 133 i el retall UE 132.

Aquesta rasa estava reblerta per un estrat (UE 130) format per terres negres amb presència de nòduls de calç i algun carbonet.

Vista de la rasa UE 131 i de UE 130

A l'extrem sud de la cala per sota de UE 38 es va delimitar un altre estrat (UE 133) format per morter de calç blanca barrejada amb terra i de consistència força solta i que augmentava la seva potència en direcció a la rasa UE 131 i al mateix temps començava a aparèixer més runa en la seva composició. Això fa pensar que podria tractar-se de l'extrem d'un estrat d'anivellament vinculat amb algun element situat més enllà, ja fora de la zona excavada i potser relacionada amb la font que la documentació diu que hi havia al centre del pati.

UE 133 apareixia tallat per un retall (UE 132) de 65 x 30 cm i que presentava una forma més o menys ovalada. Aquest retall estava reblert per un estrat (UE 140) format per terres i sorres de color marró fosc, mitjanament compactes. L'excavació d'aquest rebliment va permetre delimitar, al fons de la rasa UE 132, un esquelet (UE

139) anatòmicament connex pertanyent a un mamífer de petites dimensions, probablement un gos.

Vista de UE 139

L'excavació de UE 39 va permetre completar la delimitació de UE 133 que quedava per sota, tot i que no continuava més enllà de la meitat sud de la cala. A l'extrem nord es va identificar, sota UE 39, una rasa en direcció nord sud (UE 141) d'uns 60 cm d'amplada i que estava tallada per UE 137. Al seu interior es va delimitar una conducció de desguàs feta amb maó ceràmic (UE 142) que per la seva direcció probablement s'hagi de vincular amb la font central del claustre. Aquesta estructura estava tallada per la rasa 137 de la conducció d'aigua de la font.

A les parts no afectades per la rasa, sota UE 39 es va identificar un estrat (UE 135), d'uns 20 cm de potència, i format per terres de color marró clar mitjanament compactes. Aquest estrat en cobria un altre (UE 146) format per terres de color marró clar, força netes. A continuació es va identificar nou nivell (UE 147) format per terres de color marró fosc, poc compactes. Està caracteritzat per la presència abundant d'ossos humans

Vista de la conducció UE 142

fora de context i sense connexió anatòmica que indicaven que l'estrat s'havia format amb terres procedents de la remoció d'una zona d'enterraments, segurament propera, a la vista de l'abundància i dimensions dels ossos que contenia.

Per sota d'aquest nivell es va localitzar a l'extrem nord de la cala i parcialment per sota de la conducció de plom UE 136, una estructura (UE 148) d'uns 115 cm

d'amplada a la part superior i fins a 130 cm a la inferior, amb la superfície bastant horitzontal i feta amb pedres planes i fragments de teula i maó, posats plans i lligats amb morter de calç. Les característiques constructives d'aquest element no corresponien a les d'un mur. El fet que aparegués per sota i amb una direcció similar a la del tub de plom localitzat al fons de la rasa UE 137 ens va fer plantejar la

Vista de l'estructura UE 148

possibilitat que es tractés de l'estructura de protecció d'una conducció més antiga que hagués estat substituïda més modernament pel tub de plom. Per tal de documentar millor aquest element es va fer un sondeig d'uns 70 cm d'amplada al costat sud de l'estructura. La cala va permetre constatar la continuació de l'estrat UE 147 fins a una cota d'entre 30 i 40 cm per sota la superfície de UE 148. A partir d'aquest punt es va localitzar un altre estrat (UE 149) format per terres de color marró fosc, bastant compactes. En aquest nivell es va localitzar la rasa de fonamentació de UE 148 (UE 150), que semblava indicar una construcció seguint el sistema d'encofrat perdut.

Finalment es va decidir fer un petit sondeig a l'estructura UE 148 per tal de tractar de confirmar la seva funcionalitat. Això va permetre localitzar, a uns 45 cm de la superfície de UE 148, un tub ceràmic de 20 cm de diàmetre interior, revestit per dins amb vidriat translúcid. Just per sobre del tub hi havia una alineació de maons ceràmics posats de pla que servien de protecció immediata del

Detall de la conducció UE 151

tub tot i el massissat general que representava la UE 148 en el seu conjunt. Per la seva posició i característiques es va concloure que podria tractar-se de la conducció de proveïment d'aigua neta per a la font o la bassa de les oques, precedent del tub de plom documentat també en aquesta mateixa intervenció.

Un cop arribats a aquest punt es va decidir donar per acabada la intervenció a la cala 3, en considerar que s'havien assolit els objectius inicials que n'havien motivat l'obertura.

SONDEIG 4

Es tracta d'una cala de 1,5 x 1,5 m situada als peus de la paret de tancament oest del pati del claustre (UE 3) just per sota d'una de les creus inscrites a la paret que segons la documentació marcaven el punt de pas de la conducció que portava aigua a la font i a la bassa del claustre. L'objectiu del sondeig era comprovar l'existència real d'aquesta conducció i determinar-ne les característiques, a banda d'avaluar la seqüència estratigràfica en aquest punt.

Com passava a la resta del pati, en el moment d'iniciar-se la intervenció la zona on es va marcar la cala estava coberta pel nivell de sauló UE 1 que es detecta a tot el jardí. Per altra banda, just en el límit del sondeig es va detectar una petita rasa de serveis (UE 5) vinculada amb la il·luminació del claustre i que va fer de límit oriental de la cala.

Un cop extret el nivell UE 1 es va documentar un altre estrat (UE 40), d'entre 16 i 18 cm de potència, format per terres de color marró negrós, bastant soltes i amb presència de blocs de pedra i materials constructius dispersos. Aquest nivell s'adossava a la cara vista de la banquetta del claustre (UE 3) per la qual cosa es va interpretar com un estrat de rebliment que

Vista de l'estrat UE 40

comportava un cert recreixement del nivell del pati del claustre en relació amb la cota mínima original que representa la base de la cara vista de la banqueta. Per sota de UE 40, es va identificar un segon estrat (UE 41), d'uns 85 cm de potència, format per terres de color marró mitjanament compactes sense pedres i amb fragments d'ossos humans. En iniciar-se l'excavació de UE 41 es va començar a definir, a la zona central

Vista de l'estrat UE 41

del sondeig i per sota de la banqueta UE 3, una estructura (UE 42) que sobresortia entre 5 i 12 cm de la base d'aquella i que estava formada per morter de calç ataronjat i amb presència de fragments de maons ceràmics d'entre 3 i 4 cm de gruix.

Durant l'excavació de UE 41, a uns 65 cm de la seva part superior, es va localitzar una alineació de rajoles de ceràmica disposades de punta i aparentment col·locades directament sobre la terra del mateix estrat (UE 48). Una mica per sota i seguint la mateixa alineació que les rajoles UE 48 es va identificar un tub de plom que hem de pensar que era l'element que estava protegit per les rajoles UE 48. La delimitació completa dins la cala d'aquest tub va permetre identificar el retall (UE 43) que es va fer a la paret de la banqueta del pati per tal de fer-lo passar. Per la direcció i característiques entenem que probablement aquest tub sigui el mateix que es va

Esquerra: alineació de rajoles de protecció del tub de plom de la imatge dreta.

identificar en el sondeig 3 i que per tant correspongui a la portada d'aigües a la zona de la font i de la bassa del claustre.

Per sota de UE 48 seguia el mateix estrat de rebliment UE 41 l'excavació del qual va anar deixant progressivament al descobert la fonamentació del pilar i la paret de la galeria del claustre (UE 3) a la cantonada entre les quals es va fer la cala. En aquest cas no apareixia un arriostament com el que es documenta en altres sondeigs, sinó que el fonament estava configurat per una banqueteta lleugerament més ampla que el mur i feta amb blocs quadrangulars de pedra, parcialment retocats i lligats amb morter de calç (UE 49). A banda de la banqueteta, a mesura que s'anava extraient UE 41, es va anar deixant

Vista de la banqueteta de fonamentació UE 49 i del mur UE 152.

a la vista un mur (UE 152) paral·lel a la paret de tancament del claustre i en el qual es recolzava la banqueteta UE 49 de les parets i pilar de tancament del pati actual. Es tractava d'una estructura de la qual només hem pogut documentar la cara oriental i part del nucli ja que la resta quedava per sota de la paret actual de tancament del claustre. Es pot descriure com un mur format per un full exterior de blocs quadrangulars de pedra disposats a trencajunts i lligats amb morter de calç groguenc. El nucli del mur està fet amb un massissat de pedres petites i mitjanes sense treballar i lligades amb el mateix tipus de morter de calç groguenc, molt diferent del morter blanc utilitzat en la banqueteta de fonamentació de la paret del claustre.

Vista de la banqueteta UE 49

La seva posició estratigràfica en relació amb les parets del claustre actual ens indiquen clarament que es tractava d'una estructura anterior a la construcció del recinte actual. Tot i que el tram de la seva cara exterior que hem pogut documentar ha estat molt petit, les seves característiques el fan compatible amb un parament visible en el seu moment de funcionament. Si això es pogués arribar a confirmar podria indicar que el nivell de circulació en aquest sector abans de la construcció del claustre actual estava més baix que en l'actualitat. Això explicaria perquè cap dels sondeigs realitzats durant la nostra intervenció han aparegut vestigis arqueològics pertanyents a les fases anteriors d'aquest espai.

A la zona central de la cala, aproximadament per sota del pas del tub de plom, es localitzen, un cop extret totalment l'estrat UE 41, les restes d'una capa de maons ceràmics posats de pla i lligats amb morter de calç blanquinós (UE 44). Aquesta estructura es distingia clarament, pel tipus i color del morter, del mur UE 152 dins del què es trobava integrada. Això semblava indicar que

Detall del fons del sondeig. A l'esquerra el massissat de UE 152. A la zona central, sota el tub de plom, les rajoles (UE 47).

aquest element estava massissant un retall que travessava UE 152. L'existència d'aquest retall (UE 42) quedava encara més palesa en l'alçat de la paret de tancament del claustre on clarament es distingia de la banqueta de fonamentació d'aquesta (UE 49) a la qual tallava.

Les semblances amb la superposició de les conduccions d'aigua (plom a la part superior i ceràmica a la inferior) que havíem identificat a la cala 3 ens van fer pensar que aquesta capa de maons (UE 47) pogués correspondre a un element de protecció d'un tub ceràmic més antic com l'identificat a la cala 3. Aquesta sospita

ens va portar a extreure una de les rajoles i a fer un petit sondeig en l'espai que en va resultar. Això va permetre localitzar en aquest punt un tub ceràmic d'uns 20 cm de diàmetre que entenem que podem identificar amb el que també es va localitzar a la cala 3.

Vista de la conducció ceràmica UE 47

Un cop arribats a aquest punt, i assolits els objectius inicials que es van plantejar per a l'obertura del sondeig, es va donar per acabada la intervenció en aquesta cala.

SONDEIG 5

Es tracta d'una cala de 3,5 x 2,4 m situada a la banda sud del claustre, entre la porta d'entrada al jardí i la paret del tancat de les oques. En el moment d'iniciar-se la intervenció, la superfície de la cala estava coberta pel mateix nivell de sauló (UE 1) que era present a la resta del pati. Per sota es van documentar una sèrie de cablejats i petites rases de serveis, unificades en la UE 5. Aquests elements estaven oberts en un estrat (UE 51) format per terres i runa que es devia haver generat amb l'obertura de les diferents rases de serveis. Per sota, i molt alterat per aquests retalls, es van documentar les restes d'un paviment de lloses de pedra (UE 50), del que només es conserven in situ dues de les peces i que devia correspondre a les restes de la vorera perimetral que envoltava el jardí. A l'extrem oriental de la cala es va poder identificar el fonament del mur de sosteniment de la reixa que delimita el tancat de les oques.

Vista general del sondeig 5 un cop finalitzada la intervenció.

Es tracta d'un muret (UE 52) fet amb pedres i maons, aixecat sobre una fonamentació d'uns 30 cm d'amplada.

A la vista de la densitat d'instal·lacions de serveis identificades, moltes d'elles encara en ús, i de la dificultat que comportaven per a la continuació de la intervenció arqueològica, es va decidir finalitzar en aquest punt l'excavació del sondeig 5.

Detall del muret UE 52 i de la seva fonamentació

SONDEIG 6

Correspon a una cala de 2,3 x 1,5 m situada a tocar de la paret de tancament nord del jardí, just a ponent de l'edifici dels lavabos del claustre. L'objectiu d'aquest sondeig, a banda d'estudiar la seqüència estratigràfica en aquesta zona, era localitzar la conducció de desguàs de les aigües del claustre, tant les de la bassa i la font com la dels lavabos.

En el moment d'iniciar-se la intervenció tot aquest sector estava cobert pel nivell de sauló de pavimentació del claustre (UE 1). L'extracció d'aquest estrat va permetre documentar, arran de la paret de tancament del claustre, un mur (UE 4) fet amb pedres de mida mitjana i petita sense treballar barrejades amb morter de calç. Per la posició i característiques d'aquest element s'ha identificat com la fonamentació del mur del claustre que en aquest cas es correspon amb un arriostament fet entre els pilars dels contraforts interiors de la paret de tancament. La superfície de UE 4 era molt plana i a partir d'un cert punt es detectava un canvi en el color del material, que

Vista de la zona del sondeig abans d'iniciar-se la intervenció.

passava de morter de calç blanca a un ciment industrial de color rosat clar. Aquest darrer element, identificat amb la UE 60 conformava una franja d'aproximadament 1 m d'amplada que presentava una orientació inclinada en relació amb la de la paret de tancament del pati. Les característiques d'aquest element indicaven que es tractava del rebliment o massissat contemporani d'un retall (UE 65) fet en la fonamentació UE 4 i que podria correspondre a la conducció que estàvem intentant localitzar.

Vista de la UE 60 que es distingeix clarament de la fonamentació del claustre (UE 4) situada a l'esquerra

A la vista d'això es va decidir fer un petit sondeig d'uns 70 cm en el nivell UE 60 per tal de documentar o no la presència d'aquesta conducció. Un cop eliminada la capa de ciment UE 60 es va detectar la presència d'un segon nivell (UE 63) format per pedres i runa abocada lligats i consolidats amb el mateix ciment que ja havíem detectat a UE 60. La seva extracció va permetre delimitar una estructura (UE 64) de 26 cm d'amplada i uns 25 de fondària, de la que no es conserva la coberta. Les seves parets laterals estaven fetes amb maons ceràmics posats de pla i el fons conformat per una peça de ceràmica vidriada de perfil semicircular. Aquestes característiques indicaven clarament que es tractava d'una conducció de desguàs que va ser amorterada en algun moment no determinat del segle XX en base al tipus de ciment utilitzat.

Detall de la UE 64 un cop extret el massissat UE 60 i 63

Per tal de completar la documentació d'aquest element es va decidir obrir un segon sondeig d'uns 70 cm d'amplada al peu del pilar del contrafort de la paret del claustre per tal de comprovar la trajectòria del conducte i tractar de determinar la seqüència estratigràfica entre els dos elements. En aquest punt es va tornar a localitzar la conducció UE 64 i es va poder comprovar com aquesta travessava l'interior del contrafort del claustre. Pel que fa a la seqüència constructiva es va poder determinar que

Vista del segon tram de la claveguera UE 64 localitzat al peu del pilar del contrafort del claustre.

la conducció ja existia en el moment de la construcció del contrafort ja que en el tram que passa pel seu interior, UE 64 presenta una coberta de lloses planes de pedra que només es podria haver col·locat durant el procés de construcció del contrafort. Per altra banda l'entrada de la conducció dins del contrafort es fa sense trencar cap dels carreus de la seva cara exterior, sinó que aquests salven perfectament el conducte que ja existia amb anterioritat.

A l'esquerra entrada de UE 64 a l'interior del contrafort. A la dreta lloses de coberta de UE 64 a l'interior del contrafort. En tots dos casos sembla clar que la conducció és prèvia al contrafort.

Pel que fa a la resta del sondeig, es va localitzar una segona rasa (UE 61), més o menys paral·lela a UE 65, d'uns 52 cm d'amplada, i reblerta per un estrat (UE 63) format per terres i runa contemporània que cobreix un tub de PVC. Per la seva posició i característiques sembla correspondre al tub de sortida de les aigües brutes dels lavabos del claustre un cop amortitzat el conducte original UE 64. Al costat de la rasa UE 61 es localitza la

Vista general dels dos trams documentats de la claveguera UE 64.

claveguera actual de desguàs de les aigües del claustre feta amb ciment i en la que sembla desguassar el tub de PVC. Un cop identificats tots aquests elements es va donar per acabada la intervenció en aquest sondeig.

A l'esquerra s'observa la rasa UE 61 amb el tub de PVC de desguàs de la zona dels lavabos del claustre i també l'arqueta de la conducció actual (a la dreta del tub). A la imatge de la dreta s'observa la conducció de desguàs actual a partir de l'arqueta. A la dreta es veu la connexió del tub de PVC amb la claveguera general.

SONDEIG 7

Es tracta d'una cala de 1,5 x 1,5 m situada a continuació del sondeig 2 però fora del tancat de les oques. L'objectiu era analitzar si hi havia una continuïtat de la conducció de desguàs de la bassa de les oques cap a la zona central del jardí abans de la construcció de l'actual que en l'obertura de la cala 2 ja es va comprovar que gira en direcció nord en arribar a la paret del tancat de les oques.

En el moment d'iniciar-se la intervenció l'espai on es va obrir la cala estava ocupat pel nivell UE 1 de pavimentació general del claustre. La seva excavació va permetre localitzar algunes conduccions de serveis molt superficials, especialment cablejats elèctrics, preses de terra, etc. Per sota es va identificar un segon estrat, UE 70, format per terres i runa que cobria una sèrie de serveis (cablejats, tubs d'aigua) alguns d'ells protegits per la banda de sobre amb totxanes o maons massissos. La seva extracció deixava a la vista també la fonamentació del muret de sosteniment de la reixa que separa el tancat de les oques de la resta del pati.

Vista de les conduccions de serveis localitzades sota UE 70.

Per sota de UE 70 es localitzava un muret d'uns 12 cm d'amplada (UE 74) fet amb blocs petits de pedra lligats amb morter rosat que travessava de nord a sud el sondeig. A la banda oest de UE 74 es definia un estrat (UE 71) format per terres de color marró bastant sòltes i amb sorretes, que cobria una estructura de planta irregular (UE 75) feta amb morter de calç i pedres que semblava tallada per UE 74. Per sota de UE 71, a la cantonada nord oest de la cala, es va identificar una estructura (UE 77) de 30 per 35 cm formada per maons de 15 x 30 cm amb un encaix central de 8 x 12 cm.

A la banda de llevant de UE 74 es documentava un estrat UE 72 de terres de color marró fosc mitjanament compactes en el que estaven retallades les conduccions de serveis identificades sota UE 70.

Per sota de UE 72, un cop deixades a la vista les conduccions de serveis, es va identificar la continuació de l'estructura UE 74. Es defineix com les restes d'una conducció de 50 cm d'amplada total, amb una solera central de 25 cm feta amb rajola ceràmica. L'extracció de UE 72 va permetre comprovar com l'estructura UE 75 continuava per sota de UE 74 i arribava fins al mur del tancat de les oques.

Un cop arribats a aquest punt, es va decidir donar per acabada la intervenció en aquest sondeig a la vista que no es localitzava cap conducció procedent del desguàs de la bassa que era l'objectiu prioritari del sondeig.

Vista general del sondeig un cop finalitzada la intervenció.

SONDEIG 8

Sondeig de 2,6 x 4 m situat a continuació del sondeig 5 i dins del tancat de les oques, davant la cantonada sud oest de la bassa. En el moment d'iniciar-se la intervenció tota la zona estava coberta pel paviment de carreus de pedra UE 2, que abasta tot l'espai ocupat per les oques. Aquest element recolza sobre una capa de morter de calç bastant potent (entre 10 i 12 cm), de manera que el conjunt del paviment (carreus i

Vista del paviment UE 2 en el tram afectat per la cala

preparació) arriba a una potència d'entre 25 i 30 cm segons els punts. Tal com ja s'havia fet en el sondeig 1, abans de la seva extracció es va procedir a la numeració dels carreus del paviment per tal d'assegurar que, un cop finalitzada la intervenció, es podrien col·locar altre cop en el mateix lloc on es trobaven inicialment.

Per sota del paviment UE 2 es va definir un estrat (UE 80) format per terres de tonalitats diverses, molt barrejades amb sorra i amb una potència molt variable que anava dels 20 als 75 cm segons els punts. Aquesta disposició sembla indicar que funcionaria com a anivellament de la zona previ a la col·locació del paviment UE 2. A banda d'aquest estrat, just a la cantonada de la bassa es començava ja a delimitar la fonamentació d'aquest element. Es tracta d'un mur (UE 82) d'uns 50 cm d'amplada i que ressegueix l'angle que fa la bassa. Està fet amb paredat de pedra i calç pel sistema d'encofrat perdut. També sota UE 2 i també parcialment sota UE 80 es detecta un segon mur, en aquest cas en direcció

Vista del nivell UE 70. A la part superior el fonament UE 82

est oest i adossat a la paret de la bassa, prop de la cantonada. Es tracta d'una paret de 45 cm d'amplada (UE 83) fet amb blocs quadrangulars de pedra sense treballar i lligats amb morter de calç. També es va poder comprovar que la paret de tancament del recinte de les oques per la banda de ponent recolzava sobre UE 80.

L'excavació de UE 80 va deixar a la vista un segon estrat (UE 81) de superfície bastant irregular i format per terres, amb moltes taques vermelloses d'argila probablement degudes a la descomposició de maons poc cuits, morter de calç, pedres i runa constructiva (teules, maons...). Per la seva composició i disposició semblava un primer abocament de runa per tal pujar el nivell en aquesta zona, recreixement que es completaria amb UE 80.

Vista de l'estrat UE 81

La seva excavació va deixar a la vista una capa de calç d'uns 10 cm de potència (UE 84), que continuava més enllà dels límits del sondeig i s'estenia sobre les parets UE 82 i 83 gairebé en tota la seva alçada, fins al punt que en el cas de UE 82 tapava el seu límit inferior. A la vista d'aquestes circumstàncies entenem que UE 84 es correspon amb algun tipus d'estructura relacionada amb la fabricació de calç o de morter i que en el seu moment d'ús arribava fins, almenys, la cota superior dels murs UE 82 i 83 que ja existien en el moment d'ús d'aquest element.

Vista de UE 84. S'observa com la calç es troba també enganxada a la paret UE 83 (fons) i 82 (dreta), en aquest darrer cas tapant el final del mur.

Per sota de UE 84 es va documentar un nivell de sorra de platja molt neta (UE 85) amb una potència d'aproximadament 1 m. A la vista de les dificultats que

representava l'excavació d'un estrat tant poc compacte especialment pel que fa als límits del sondeig, es va decidir per una cala a la banda més propera a la paret UE 83 per tal de determinar la potència de UE 85 i també la continuïtat o no del mur per sota de la capa de calç UE 84. L'extracció del nivell de sorres va permetre estudiar el parament del mur UE 83 i es va comprovar que tenia un acabat superficial que semblava indicar que corresponia a una cara vista de mur.

Vista del parament del mur UE 83. S'observa l'enlluït original de la paret per sota de la capa de calç de UE 84.

A uns 85 cm de la superfície de l'estrat (a la cota 13,15 m) es va constatar la presència del nivell freàtic. Davant d'això es va concentrar el sondeig en el punt més proper a la paret UE 83 per tractar de localitzar la cota inferior de UE 85, que finalment es va poder identificar entorn als 12,98 m. En aquest punt es localitzava un nivell de terres força compacte (UE 86) del que no es van poder documentar les característiques. Si que va quedar clar que el mur UE 83 seguia almenys fins a aquesta cota.

Vista del nivell UE 85

Finalment, a la banda nord del mur UE 83 es va identificar, sota el paviment UE 2, un estrat (UE 87) format per terres de color marró grisós, mitjanament compactes i amb presència de nòduls de calç i pedretes que devia funcionar com anivellament del sector previ a la

Vista superior del mur UE 83 i estrat UE 87

col·locació del paviment de lloses UE 2. Un cop arribats a aquest punt, i acomplerts els objectius inicials del sondeig, es va donar per acabada la intervenció en aquesta cala.

SONDEIG 9

Es tracta d'una cala realitzada al sud del sondeig 4. En aquest punt l'extracció del nivell de sauló (UE 1) que cobria la totalitat del pati del claustre, va permetre delimitar un paviment de carreus de pedra (UE 90) disposats en filades a trencajunts i del que es va poder identificar un tram d'uns 140 cm d'amplada aproximadament. Aquest element s'ha pogut interpretar com una vorera perimetral de la que s'han detectat alguns trams en altres sondeigs i de la que es tenien notícies a nivell documental.

Vista de la vorera UE 90 en el tram que va dels sondeigs 4 al 9

Un cop localitzada la vorera es va procedir a la seva delimitació en tota la zona de la cantonada sud oest del pati del claustre. Això va permetre identificar una junta que separava la vorera UE 90 que se situaria paral·lela a la paret de tancament oest del claustre, d'un altre paviment, de funcionalitat semblant, (UE 97) que s'estendria per la banda sud del pati. En aquest cas es tracta d'un paviment de llamborda de pedra de Montjuïc, que, tot i estar molt afectat

Vista de la junta entre la UE 90 (esquerra) i la UE 97 (dreta). S'observen les afectacions importants de la darrera a causa de la instal·lació de diversos serveis.

per rases de serveis, s'ha conservat fins a una amplada de 180 cm. Presenta una revora per la banda interior del pati feta amb blocs rectangulars de pedra semblants als que conformen la vorera UE 90. Sembla, per tant, que UE 97 correspondria a una vorera més antiga o a una primera fase de construcció d'aquest element, que se situaria a la banda sud del pati i que posteriorment va ser continuat, ja no amb llambordes sinó amb carreus, al costat nord, conformant la UE 90.

Un cop delimitades les voreres es va obrir un sondeig a la cantonada sud oest del pati, per tal d'analitzar la seqüència estratigràfica en aquest punt. Aquí l'extracció del nivell UE 1 va deixar a la vista un estrat (UE 91) format per terres de color marró fosc mitjanament compactes, que arribava pràcticament fins a la base de les voreres UE 90 i 97. A l'extrem oriental de la cala es va identificar parcialment una estructura (UE 92) formada per una capa de ciment d'uns 5 cm de gruix amb la part superior pintada de blau de la que es documenta un petit tram. Aquest element es va poder identificar amb l'extrem d'una estructura vinculada amb el pessebre que s'exposa cada any pels volts de Nadal al pati del claustre, concretament un petit llac.

Vista de la posició de la cala en relació amb les voreres. En primer terme UE 92

L'excavació de l'estrat UE 91 va deixar a la vista un segon nivell (UE 93) format per terres de color marró mitjanament compactes, amb presència de nòduls de calç, fragments de teula i alguna pedra. Un cop extret aquest darrer, es va identificar, a tocar dels límits sud i oest de la cala, un retall (UE 95) de perfil irregular que en bona part seguia més enllà dels límits del sondeig. De tota manera si que es

Vista del nivell UE 94 i dels retalls UE 95 i 98.

conservava, a la banda sud oest de la cala, un dels seus límits. Aquí es va poder detectar que UE 95 estava tallat en un estrat (UE 94) del que només se'n conservava una franja d'uns 30-35 cm en forma de L, i que estava format per terres de color marró clar, bastant compactes i netes. A l'interior del retall UE 95 i reblint-lo, es va identificar un altre estrat (UE 96) format per terres de color marró negrós poc compactes, amb presència de nòduls de calç i alguna pedra.

També sota UE 93, a la banda oest de la cala i tallant les UE 94, 95 i 96, es documentava un retall (UE 98) de 40 x 34 cm que continuava en direcció oest per fora dels límits de la cala. Aquest retall estava reblert per un estrat (UE 99) format per terres de color marró verdós molt compactes. Per sota, en el fons del retall UE 98, es va localitzar un crani humà sense connexió anatòmica (UE 100) probablement abocat.

Vista del retall UE 98 i del crani UE 100

A la resta de la cala es va continuar l'excavació de UE 96 fins a una profunditat de 30 cm, moment en qual es va decidir donar per acabada la intervenció en aquest punt.

SONDEIG 10

Es tracta d'un sondeig de 1 x 1 m situat a la banda sud del pati, al costat d'un dels pilars dels contraforts que sostenen la galeria meridional. Es tractava de documentar el tipus de fonamentació que tenia en aquest punt la paret de la banqueta del pati. En iniciar-se la intervenció la zona estava coberta amb el nivell de sauló UE 1 general en tota la zona del jardí. Per sota es localitzava en un dels extrems el paviment de

Vista del sondeig en el moment d'iniciar-se la intervenció.

llambordes de pedra de Montjuïc (UE 97), molt afectat pel pas de rases de serveis. L'extracció de UE 1 va permetre localitzar també un primer nivell de rebliment de la zona (UE 101) format per terres de color marró fosc barrejades amb runa constructiva. També es va poder identificar un petit muret (UE 102) de 17 cm d'amplada fet amb maons i pedres lligats amb terra que se situava al límit del sondeig i paral·lel a la façana. La posició i característiques d'aquest element fan pensar en el tancament d'una estructura que aprofités la paret de la galeria i el contrafort com a límits, potser una jardinera.

Vista de les restes de la vorera UE 97, a la part superior. A continuació el muret UE 102. A la part més baixa s'observa la primera banquetta del mur.

L'extracció de UE 101 va deixar a la vista d'inici d'una petita banquetta de fonamentació de la paret de tancament del pati. En aquesta mateixa cota es documentava un estrat (UE 104) format per terres de color marró clar i compactació mitjana que a la zona central presentava una taca de color blanquinós (UE 103). La superfície de UE 104, a banda de coincidir amb l'inici de la banquetta del mur, també es corresponia amb la part baixa del muret UE 102. Sembla per tant que en aquesta cota hi hauria hagut un nivell d'ús del pati del claustre, una mica més baix que el que genera la vorera UE 97 i sobre el que es va construir el mur UE 102. La cota de UE 104 és pràcticament la mateixa que la del paviment de la galeria del claustre.

Amb l'excavació de UE 104 va quedar a la vista la fonamentació de la paret de tancament de la galeria del claustre (UE 107) que es correspon amb un mur d'uns 80 cm d'amplada fet amb morter de calç i pedres. No sembla presentar cara vista i probablement va ser construït pel sistema d'encofrat perdut. Just en el límit nord del sondeig, i afectant l'estructura UE 107 es detectava una rasa (UE 106) reblerta per un nivell de terres de color marró negrós poc compactes (UE 105) i la funció de la qual no queda clara ja que majoritàriament queda fora de la zona de l'excavació.

Arribats a aquest punt, i un cop documentat el sistema de fonamentació de la paret de la galeria que era l'objectiu principal del sondeig, es va donar per acabada la intervenció en aquest punt.

Vista del sondeig al final de la intervenció. S'observa la fonamentació UE 107 i la rasa UE 106, a banda del mur UE 102 i de la vorera UE 97.

SONDEIG 11

Sondeig obert a la zona de la cantonada nord oest del pati del claustre. L'objectiu era la localització de la vorera perimetral en aquest punt. En el moment d'iniciar-se la intervenció, aquest sector era cobert pel nivell de sauló UE 1 que es documenta a tot el jardí del claustre. Per sota es va identificar ràpidament la vorera UE 90 que en la banda oest del sondeig es conservava en un tram d'un

Vista del tram documentat de la vorera UE 90

màxim de 130 cm tot i que amb tota probabilitat era originalment més ampla ja que està afectada per les rases de servei del claustre. També es va poder identificar un petit tram de la mateixa vorera però al costat nord, en aquest cas encara molt més afectada que no pas la de la banda de ponent per les conduccions contemporànies.

Un cop detectada la vorera es va decidir fer un petit sondeig dins del pati. En aquest punt, i per sota de UE 1 es va delimitar un estrat (UE 110) format per terres de color marró negrós poc compactes i bastant afectat per les conduccions de serveis del claustre. Per sota, i just en el límit del sondeig, es va localitzar un mur de perfil semicircular (UE 111) d'uns 15 cm d'amplada fet amb maons ceràmics i pedres lligats amb morter. Per la seva forma semblaria correspondre a algun tipus de pou, tot i que el poc tram que se'n va delimitar dificulta la seva interpretació. Aquesta estructura, que en bona part quedava fora del sondeig, estava tallada en un estrat (UE 113) format per terres de color marró fosc, força compactes i amb presència de nòduls de calç i alguna pedreta. Dins de UE 111 s'identificava un estrat (UE 112) format per terres i runa constructiva. Un cop arribats a aquest punt i documentada la presència de la vorera perimetral en la cantonada nord oest del pati, es va donar per acabada la intervenció en aquest punt.

Vista de UE 110 (esquerra), 111 i 113 (dreta)

SONDEIG 12

Es tracta d'un sondeig de 1 x 1 m obert al peu del darrer pilar de suport de la galeria nord del claustre per la banda occidental. L'objectiu era localitzar el pas de la conducció UE 64 identificada en el sondeig 6. En primer lloc es va

Vista inicial del sondeig amb la UE 4 (esquerra) i UE 60 (dreta)

enretirar la capa de sauló UE 1 present a la totalitat de la superfície del pati. Per sota es va delimitar, com ja havia passat en el sondeig 6, el mur UE 4 que conforma la fonamentació de la paret sud de la galeria. Aquesta estructura, un massissat de morter de calç blanca i pedres, estava retallada per una rasa UE 65 amorterada amb un nivell de morter de calç de color ataronjat (UE 60). Un cop delimitat el punt on es podria localitzar la conducció, es va procedir a l'obertura d'un petit sondeig amb l'extracció de UE 60 que va permetre localitzar també en aquest punt el pas de la conducció UE 64, amb les mateixes característiques que les documentades al sondeig 6. Un cop feta aquesta comprovació es va donar per acabada la intervenció en aquest punt.

Vista de la conducció UE 64 localitzada en aquest punt.

CONCLUSIONS

A partir de les dades obtingudes en el marc de la present intervenció disposem de noves informacions sobre alguns dels aspectes que al principi de la recerca ens vam marcar com a objectius de l'excavació arqueològica a què es refereix la present memòria. A continuació tractarem de fer una síntesi entre les dades documentals disponibles i les que es deriven de la intervenció arqueològica.

1. PORTADA D'AIGUA NETA

La crisi del sistema organitzatiu de la ciutat romana de Barcino es va traduir, entre altres processos detectats arqueològicament, en l'abandonament dels antics sistemes públics de captació i distribució d'aigua neta mitjançant els aqüeductes i les fonts públiques, i també els d'evacuació de les aigües brutes a través del sistema de clavegueram de què disposava la ciutat en època imperial. A partir dels segles IV i V es detecta una proliferació dels pous d'aigua neta com a font de proveïment d'aquest bé de manera individual a les cases i també la de pous negres particulars com a sistema per a l'evacuació d'aigües brutes, especialment les fecals. Al mateix temps es detecta el desmantellament dels antics aqüeductes i la colmatació del clavegueram d'època romana, tot vinculat amb un increment continuat dels nivells de circulació que no s'atura fins l'alta edat mitjana. Aquest nou sistema de captació i evacuació d'aigües es va mantenir en bona part fins al segle XIX. L'altra via d'arribada d'aigua a la ciutat, l'anomenat Rec Comtal sembla que en aquest període només era utilitzada amb finalitats agrícoles i artesanals, no per al proveïment d'aigua de boca.

No serà fins a inicis del segle XIV, en ple procés de creixement de la ciutat i un cop consolidat el sistema de govern municipal, que les autoritats barcelonines es van plantejar la construcció de fonts públiques a l'interior de la ciutat que diversifiquessin el proveïment dels barcelonins. Tot i que hi ha notícies que el 1314 hi havia al Pla de la Boqueria una font de la què brollava aigua procedent de Montjuïc, no serà fins a mitjan segle XIV, entre 1347 i 1356 que la ciutat farà el primer intent a gran escala de garantir-ne un abastiment continuat. Es tractava de portar aigua procedent sobretot de la serra de Collserola que arribava a la ciutat mitjançant conduccions soterrades de ceràmica. El 1347 es van començar els treballs de captació i el 1351

la ciutat va comprar els drets sobre la mina de Can Cortés a Sarrià (Voltes 1967: 27). Els treballs es van allargar almenys fins a 1355. Tota la conducció es va portar a terme mitjançant tubs soterrats de ceràmica, perfectament ajustats i amb les corresponents caixes de distribució i registre. Finalment, el 4 de juliol de 1356 l'aigua va començar a brollar a la plaça de Sant Jaume, a la font anomenada de Sant Honori (Voltes 1967: 28).

En el marc d'aquestes obres, el 20 de juliol de 1355 es va signar una concòrdia entre les autoritats barcelonines i el capítol de la catedral per la qual es concedia un ajut a la ciutat per les obres de la portada d'aigües i se li cedia un terreny de 8 x 10 canes al jardí del bisbe amb la condició que només es pogués utilitzar aquell espai per a construir-hi una font o un abeurador si la Ciutat ho considerava convenient. A canvi, l'administració municipal es comprometia a portar a les seves expenses una quantitat d'aigua al claustre de la catedral. El terreny cedit pel capítol és el que posteriorment va servir per crear la plaça Nova.¹² Així doncs és en aquest moment que cal situar de manera efectiva l'entrada de l'aigua neta procedent de la xarxa pública a la catedral de Barcelona i específicament al claustre.

Això comportaria que ja en aquest primer moment hi hagués una font a la qual arribés aquesta aigua i potser també un primer safareig per a les oques. Segons apunta la historiografia, les obres del claustre actual van durar des de mitjan segle XIV fins a mitjan del XV per la qual cosa en arribar l'aigua el 1355 encara devia estar en ús el claustre romànic, on es devia col·locar la nova font. Aquest fet es referma amb la constatació arqueològica que el conducte original de desguàs de la font és

¹² *A 20 de juliol de 1355, en poder de Simeon de Viura Not[ari] pub[lich] de Barcelona, Concòrdia entre lo Reverent Vicari y Capítol de la Seu de Barcelona de una y Consellers de altre, sobre lo fet que la ayga de les fonts que entra en Barcelona, e deu destillar en la Plassa de Sant Jaume, e de la plassa qui.s deu fer de la Porta Bisbal, entro al forn dels Archs, e concordaren que lo dit Capítol en ajuda de la obra de dita aygya e de la obra de dita plassa degués donar graciosament y absoldre a la Ciutat, tot ço que havia de restituir als clergues per lo que havian contribuït en les impositcions de temps passat fins a 8 de maig prop passat, y que degués dar y pagar a la Ciutat 10.000 sous, y axí mateix que per acreximent de la plassa, ab consentiment del Sr Bisbe, hagués de dar en franch alou un tros de l'hort bisbal vers orient ha de lonch deu canes de Barcelona (plassa Nova) e de través o ample vuyt canes, sots condició que ja més en dit tros de hort, no pugan ser fets edificis, ne servituts ne coses que donen empaig a dita plassa, exceptat que si los Consellers hi volran fer abeurador, ho pugan fer, y que los Ecclesiàstichs no hagen més pagar en messions que.s faran en dita obra, ne en salaris de ayguaders, y que la Ciutat a ses messions dega manar a la Claustra de la Seu aquella aygua que deurà venir a la dita Seu, de la aygua de la font que destillarà en la plassa de Sant Jaume. (Ceremonial dels Magnífichs Consellers y Regiment de la Ciutat de Barcelona. Volum Quart. pàgs 267-268).*

anterior a la construcció dels contraforts de la galeria del claustre que dona a l'església i que segurament va ser la primera que es va construir. No tenim elements per saber com era aquesta primitiva font, tot i que sembla difícil pensar que en un context de transformació de l'espai com el que començava a experimentar el claustre en aquell moment es plantegés una font monumentalitzada. Més aviat semblaria que s'hagués construït una font de caràcter funcional a l'espera de la que hauria de ser definitiva en el nou claustre. No sabem si ja en aquest moment es va fer una primera bassa per a les oques.

Amb l'arribada de les aigües la Ciutat va començar immediatament la formalització de noves fonts. El 1367 es van construir les fonts de la plaça del Blat i de Sant Just i el 1402 la de la Llotja (Voltes 1967: 28). De tota manera ben aviat van començar els problemes tant pel que fa a les captacions d'aigua, que calia mantenir netes, com l'acumulació de calç a l'interior dels conductes, que acabava tapant-los. Sabem que el 1439 es van haver de renovar les conduccions de la font del convent de Jesús que funcionava com a cap de la xarxa. Tornem a trobar referències a aquesta problemàtica el 1484, el 1506 i en diverses ocasions al llarg del segle XVI. També hi ha intents d'augmentar els cabals d'aigua amb la incorporació de nous punts de captació com ara la mina de volta que es va construir a partir de 1573 per portar les aigües de les fonts properes a la Mare de Deu del Coll. A finals del segle XVI s'incorporen altres fonts de subministrament. Fins i tot s'estudia una proposta de portar aigües del Ter que finalment va ser abandonada per les seves dificultats tècniques i pels costos econòmics que representava (Voltes 1967: 47). El 1597 l'Ajuntament va acordar que a partir d'aquella data cada cop que calgués reparar un tram de la portada d'aigües més amunt del convent de Jesús la nova conducció es fes amb volta, de manera que progressivament s'abandonés la canonada ceràmica per un tipus de conducte molt més eficaç i durador.

L'interès de les autoritats municipals en aquest tema queda ben palès amb la creació de la figura del mestre de les fonts, oficial municipal que s'encarregava del manteniment de la xarxa de proveïment i distribució d'aigua a la ciutat. La primera referència que en tenim és la del nomenament per al càrrec de Pere Llobet el 1414, però sembla que l'ofici ja existia amb anterioritat.¹³

¹³ A les Rúbriques de Bruniquer ja apareix el 1351 un Administrador de les fonts. Tot i que aquest devia correspondre a l'oficial encarregat del control de la construcció de la xarxa no semblaria estrany que un cop completada aquesta es mantingués la figura per a les tasques de manteniment.

El mestre Socies i el Llibre de les Fonts

Després dels esforços per ampliar les fonts de subministrament d'aigua a Barcelona que van tenir lloc a finals segle XVI, la primera dècada del XVII va ser d'abundància fet que va permetre construir noves fonts per a la ciutat i concedir aigua a diverses institucions (Diputació, convents...). A partir de 1617 comencen a detectar-se novament problemes d'abastiment que requereixen la recerca de noves captacions i fer treballs de recuperació de les antigues ja que històricament les pèrdues de la xarxa eren enormes i els tubs ceràmics es colmataven de residus amb facilitat. En aquest sentit es busca aigua a Pedralbes, Sant Gervasi, Sarrià i fins i tot hi ha un projecte de portada d'aigües des del Llobregat que finalment no s'executa. (Voltes 1967: 59).

El llibre de les Fonts

La font més important de què es disposa per a l'estudi del sistema de portada i distribució de les aigües a la ciutat de Barcelona és el *Llibre de las Fonts de la present ciutat de Barcelona compost per Francesch Socies, mestre de cases y de las fonts de la present ciutat en lo any de 1650*. En aquest manuscrit, conservat a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, Francesc Socies fa una descripció detallada de tot el sistema d'abastiment d'aigua de la ciutat a mitjan segle XVII incorporant les modificacions que el mateix mestre havia fet en el circuit fins aquell moment. Aquest document és cabdal per entendre per on arribava l'aigua a la catedral segurament ja des del segle XIV quan sembla que es va configurar la xarxa inicial. Una part de la intervenció arqueològica plantejada estava orientada a

Portada del Llibre de las Fonts. Font: AHCB

contrastar la informació de Socies i estudiar els canvis realitzats en el sistema amb posterioritat.

A partir de la descripció que es fa en el Llibre de les Fonts¹⁴, sabem que el dipòsit de la capçalera del sistema es trobava prop del monestir de Jesus, fora de les muralles de la ciutat, al costat del camí ral de Gràcia.¹⁵ En aquest punt es recollia l'aigua que arribava procedent de les diferents mines de les que s'obtenia. Des de la caseta de les fonts, situada a prou alçada com per poder portar aigua amb suficient pressió a les fonts de la ciutat, sortia la canonada principal que entrava a Barcelona pel portal de l'Àngel i continuava fins a la plaça Sant Jaume on hi havia el distribuïdor. Un dels ramals portava l'aigua cap a la plaça nova, tal com s'havia previst en el conveni 1355 entre la ciutat i el capítol. D'aquí sortia la canonada que portava l'aigua cap al claustre

Seguint Socies sabem que quan passava per la plaça Nova la canonada disposava d'un respirador *al racó de la plassa nova, anant anvers Sant Jaume a mandreta, al racó del portal y torra de las murallas vellas*.¹⁶ Des d'aquest punt sortia una canonada que portava l'aigua cap a la Catedral, passant per davant la cantonada de la casa de l'Ardiaca i entrant a la seu per la paret de l'Escola de Cant, prop de la capella de Santa Llúcia en un punt assenyalat a la paret amb una creu incisa, on es trobaria un distribuïdor.¹⁷

¹⁴ Per a aquesta descripció seguim BASSA, V. – VIVES, R. (2019) *Estudi històric del claustre de la catedral de Barcelona*. Inèdit

¹⁵ L'edifici va patir diverses destruccions al llarg del temps, la darrera el 1823. Se situava aproximadament a l'actual Passeig de Gràcia, a l'alçada del carrer d'Aragó.

¹⁶ Llibre de les Fonts, capítol 15, pàgs 12-13. Entenem que quan parla de *murallas vellas* es refereix al tancament d'època romana que en el moment en què ell escriu ja ha estat àmpliament superat pel circuit baix medieval.

¹⁷ *Capítol 24*

Item, aquest és lo repartiment és a la portella de part de fora de la Escola de Cant a la Seu davant de la casa de l'Ardiaca Mayor, ve la aygua y canonada de dit repartiment de l'espill de la canonada mayor de la plassa nova de sota de la galeria de dit ardiaca mayor al costat del portal y torra de las morallas vellas. Ve de dit lloch al repartidor dit a la paret de l'Escola de Cant de part de fora puja la aygua per lo canó està asenyelat nombre I y dita canonada té lo escorrador desota terra a l'andret de la portella dita a la part de la escola de cant un poch més anvers del Portal Mayor y ha una creu a la paret davant de dit escorrador. Aubert lo escorrador y ha tres taps que y ha tres escorrados de la part que n'i ha dos. Lo més baix és lo tap de l'escorrador de dita canonada ve de l'espill de la plassa nova a dit repartiment de la paret de quantra de la escola de cant.

Un cop dins la catedral hi havia dues conduccions que discorrien paral·leles, una anava al sortidor i l'altra al safareig. Aquests conductes travessaven la galeria i sortien al claustre per un punt marcat amb una altra creu a la paret exterior de la banqueta. Les dues canonades anaven juntes sota el pati fins a una distància de 10 canes (15,5 m) moment en el qual es bifurcaven per anar a trobar una la font i l'altra el safareig. Aquest darrer element, que es correspon amb l'actual bassa de les oques, va ser ampliada fins a doblar-ne les dimensions el 1621 aprofitant les obres de substitució de les canonades d'aigua del claustre que es portaven a terme en aquelles dates i també dirigides pel mateix mestre Socies.

Detall de la creu incisa a la paret exterior de la catedral que marcaria el punt d'entrada de l'aigua a l'interior del claustre.

En el marc dels treballs del mestre de les fonts en un període d'escassetat d'aigua a la ciutat cal situar un conflicte que aquest personatge va tenir amb el capítol de la catedral. Així el cinc de gener de 1634 Socies, per motius que es desconeixen, va tallar l'aigua que anava de les fonts de la ciutat al claustre de la catedral. La resposta del Capítol va ser fulminant i va excomunicar el mestre i tots els que haguessin intervingut en l'afer (Voltes 1967: 64). La ciutat va reaccionar amb sorpresa per l'actuació del capítol davant d'una incidència que ells consideraven puntual i ja resolta. Un cop calmats els ànims hem d'entendre que a situació no va tardar a normalitzar-se.

Evidències arqueològiques

Més enllà de les dades històriques que acabem d'exposar, la intervenció arqueològica proposada per al jardí del claustre de la catedral estava pensada en part per tractar de confirmar les referències documentals i obtenir una constància física del sistema. A continuació tractarem d'exposar els resultats obtinguts en aquest àmbit.

Segons es desprèn del Llibre de les Fonts, l'entrada de l'aigua neta al claustre es feia per la galeria occidental, en un punt que apareixia marcat amb dues creus incises a la paret de la banqueta del claustre. Aquestes marques continuen visibles en el moment actual i van ser utilitzades com a referència a l'hora de situar un dels sondeigs destinats a localitzar les conduccions. En aquest punt, sota les creus, la intervenció arqueològica ha permès

Vista de la canonada de plom documentada en la intervenció. Les fletxes vermelles marquen la posició de les dues creus inscrites a la paret de la banqueta.

detectar dos conductes sobreposats que ratifiquen que aquell era, efectivament, el punt d'entrada de l'aigua neta al claustre. El conducte superior està conformat per un tub de plom de 5 cm de diàmetre situat dins d'una petita rasa reblerta amb sorra de platja i protegida superficialment amb una alineació de rajoles de ceràmica posades en sec. Aquesta mateixa conducció també apareixia a la cala 3, al centre del pati, des d'on segurament continuava cap a la font del claustre on no s'ha pogut localitzar.

Per sota d'aquesta conducció se'n va identificar una segona, protegida per una estructura massissa de morter de calç i pedres i formalitzada amb un tub ceràmic d'uns 20 cm de diàmetre que seguia aproximadament la mateixa direcció que la conducció de plom i naixia del mateix punt, tot i que a una cota més baixa. Un conducte semblant es va

Vista de les dues conduccions superposades. La fletxa assenyala la posició de la conducció inferior de ceràmica.

documentar al centre del claustre, al sondeig 3, a una profunditat major en relació amb el tub de plom que la que es va detectar al sondeig 4 en el punt d'entrada al pati.

Històricament s'ha documentat la necessitat de substituir periòdicament les canonades de l'aigua neta ja que amb el temps acabaven quedant obstruïdes per la calç de l'aigua i altres impureses que s'introduïen en la xarxa des de les mines de la capçalera. Sabem que l'any 1439 es va renovar per primer cop la conducció, almenys que en tinguem notícia. El 1591 es va construir una nova

Vista de les dues conduccions documentades al sondeig 3. A la dreta el tub de plom i al centre l'estructura de protecció de morter de calç i pedres i la ubicació de la conducció ceràmica.

canonada paral·lela a l'anterior des del Portal de l'Angel i fins a la plaça Sant Jaume. Poc després, el 1597, el Consell de Cent acorda la progressiva substitució de la canonada de ceràmica per una construcció amb volta (Bassa, Vives 2019). No sabem si algun d'aquests treballs van afectar la instal·lació interior del claustre. El 1621 el mateix mestre Socias va renovar bona part dels circuits i pel que fa a la catedral es van aprofitar els treballs per ampliar la bassa de les oques. Així doncs, aquesta data ens hauria de servir de *terminus post quem* per a datar les conduccions documentades en la intervenció. Des del punt de vista arqueològic no tenim elements suficients com per proposar una cronologia precisa per les conduccions ceràmiques que hem localitzat, més enllà de considerar que el seu traçat dins de la catedral no sembla haver-se alterat gaire des del moment de la instal·lació inicial. El que si que ha permès la intervenció arqueològica és documentar un sol conducte d'aigua dins del claustre i no dos com semblaria desprendre's dels escrits de Socies. Hi hauria la possibilitat que dins l'estructura de morter que protegia els tubs hi hagués una segona conducció que no es va

localitzar. Una altra opció seria que tota la instal·lació existent fos posterior a la reforma de 1621.

Pel que fa al tipus de canonada, en els llibres d'obra de la catedral tenim documentat ja en el primer terç del segle XV l'ús de canonades ceràmiques per a la conducció de l'aigua.¹⁸ La intervenció arqueològica ha permès confirmar l'ús d'aquest material en les conduccions antigues i la seva substitució, ja molt més modernament, pels tubs de plom. La utilització d'aquest material s'ha de situar a partir de la segona meitat del segle XIX i vinculat amb els nous sistemes d'abastiment d'aigua a major pressió que es van formalitzant a partir d'aquesta època.

2. PUNTS D'AIGUA DEL PATI DEL CLAUSTRE

Aquestes conduccions d'aigua neta a les què acabem de fer referència estaven destinades a portar aigua a la font de Sant Jordi, a la bassa de les oques i a una possible font situada al centre del pati. A partir de la intervenció de 2020 hem obtingut algunes dades sobre aquests elements que complementen les referències documentals de què disposàvem prèviament.

Font de Sant Jordi

Està situada en una de les cantonades del pati del claustre, a tocar de la porta de la Pietat. Sembla que ja existia una font en aquest indret almenys des de mitjan segle XIV amb la portada d'aigua directa a la catedral mitjançant el sistema que hem descrit més amunt. El 1448 l'antiga estructura va ser substituïda per l'actual situada en un espai especialment projectat per a la

Punt, al peu de la paret de tancament de la font on es va localitzar l'inici de la conducció de desguàs d'aquesta.

¹⁸ Llibre d'obres de la catedral 1421-23: *Item, a.n Pere Soler, gerrer, per XXX canons de mig peu a raó de VI diners la peça*. Document reproduït a Bassa-Vives 2019b.

seva ubicació, cobert amb una volta de creueria que formalitza una mena de templet. Tot i que no hem localitzat la connexió de les canonades antigues amb la font, la direcció dels trams coneguts d'aquestes no ofereixen gaires dubtes en relació amb el destí d'aquestes conduccions.

La intervenció arqueològica si que ha permès, en canvi, documentar l'inici de la conducció de desguàs de la font que es correspon amb el punt d'arrencada de tot el sistema de desguàs del claustre. La posició d'aquest element apareixia marcada amb una creu incisa a la paret de tancament del recinte de la font, indicació que va servir de guia per a la ubicació del sondeig arqueològic núm. 1.

Bassa de les Oques

La presència de les oques al claustre de Barcelona està documentada des del segle XIII i sembla evident que la seva bassa era un dels espais a abastir amb l'aigua que va arribar de la xarxa de fonts de la ciutat després del conveni de 1355 al que ja hem fer referència més amunt. Actualment correspon a un espai rectangular delimitat per una barana baixa de pedra que està adossada tant a l'estructura de la font de Sant Jordi com a la paret de la banqueta del claustre. Per la resta dels costats està delimitada pe un paviment de blocs rectangulars de pedra.

Vista general de la bassa

Sabem que la primera bassa era de dimensions més reduïdes que l'actual, que és fruit d'una ampliació que es va dur a terme el 1621 coincidint amb unes obres de substitució de les conduccions d'aigua del claustre endegades aquell any pel Mestre de les Fonts Francesc Socies.¹⁹ La successió d'imatges històriques disponibles

¹⁹ En els llibres d'obra de la Catedral apareixen referenciades al detall les despeses generades per aquesta ampliació (Bassa-Vives 2019: 67).

sobre aquest element ha permès identificar algunes petites modificacions del safareig en èpoques més recents.

La intervenció arqueològica realitzada en 2020 va afectar la bassa en dos punts. Per una banda es van aixecar les lloses que cobreixen el seu desguàs amb l'objectiu de documentar-ne l'estructura. En aquest sentit es va poder comprovar com la canalització presenta un primer tram recte, perpendicular a la bassa, i que arriba fins al límit del tancat perimetral delimitat pel paviment de lloses. A partir d'aquest punt el conducte gira 90º i continua paral·lel al límit del tancat per enllaçar amb el desguàs de la font. En el camí també hi desguassen les aigües de les aixetes de les piques de la bassa.

Vista de la canalització de desguàs de la bassa de les oques.

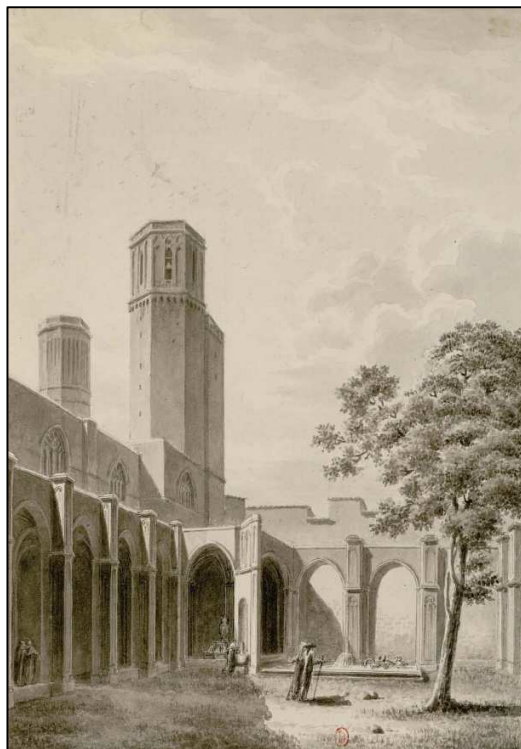

Vista de la fonamentació de la cantonada de la paret de la bassa.

El segon punt on es va actuar en l'entorn de la bassa és el sondeig realitzat a la cantonada d'aquesta, al peu del mur de tancament. Aquesta intervenció va permetre deixar a la vista la fonamentació de la paret de la bassa que aflora just per sota del paviment actual que està perfectament enrasat amb el perfil del mur de tancament. Així, no s'han localitzat traces d'una mena de vorera perimetral que apareix dibuixada en un gravat antic envoltant la bassa del claustre.

Per altra banda la intervenció ha permès, a partir dels materials arqueològics recuperats, situar en el segle XIX la col·locació del paviment de lloses que envolta la bassa i que portaria aparellada la formació de l'actual tancat de les oques que ja apareix en una de les primeres fotografies del claustre, de 1888 (Bassa-Vives 2019). Per altra banda en un dels gravats de les sèries d'Alexandre de Laborde d'entre

1801 i 1803 no apareix dibuixat el tancament ni l'empedrat, de manera que el jardí sembla arribar fins al peu de la bassa. Així doncs tant les evidències arqueològiques com les documentals apunten a una reforma de l'entorn de la bassa de les oques que es devia dur a terme en algun moment de la primera meitat del segle XIX, potser després de les guerres napoleòniques i que va comportar una certa segregació, almenys a nivell formal de la zona de les oques en relació amb la resta del pati del claustre que sembla que va començar a funcionar com a jardí.

Gravat de cap a 1801-1803 on es veu el jardí del claustre sense l'empedrat que envolta la bassa de les oques.

3. Font central del claustre

La major part dels dibuixos antics on es representa el claustre, i que són del segle XIX, situen una font al centre del pati, entès aquest com l'espai quadrat resultant de la segregació de la zona de les oques i de la font. També algun viatger del segle XIX que parla de la catedral l'esmenta com a punt d'aigua al claustre (Bassa-Vives 2019). Per altra banda, sabem que a mitjan segle XVII Francesc Sociés no l'esmenta en descriure la portada d'aigües al claustre on només fa referència a la font de Sant Jordi i al safareig de les oques. Tampoc l'esmenta el baró de Maldà en la descripció dels claustres que fa al seu llibre *Viles i Ciutats de Catalunya* on si que parla tant de la font de Sant Jordi com de la bassa de les oques.

És possible que la pavimentació de l'espai al voltant de la bassa de les oques i la font de Sant Jordi i la segregació d'aquest sector mitjançant una reixa baixa comportés també una reforma de la resta del jardí que tingués com a resultat la construcció de la font al centre del nou espai resultant. Sembla que en un moment donat, cap al 1908, es treu la font per col·locar un avet central que no va sobreviure.

Des del punt de vista arqueològic la única evidència que tenim de l'existència d'una font al centre del pati és la canalització de desguàs que es va localitzar en el sondeig 3. La posició d'aquest element sembla clar que es vinculava amb un punt d'aigua situat a la zona central del pati on no es va poder excavar a causa de la presència dels arbres. La seva orientació també indicava que anava a desguassar a la conducció general que venia de la font i que anava paral·lela a la banqueta del claustre.

Vista de la canalització de desguàs de la font central documentada durant la intervenció arqueològica.

3. SISTEMES D'EVACUACIÓ D'AIGUA

La intervenció arqueològica ha permès documentar el circuit antic de desguàs del pati del claustre que devia estar en funcionament, amb les corresponents substitucions dels materials, fins a un moment força recent en què va ser substituït per la canalització actual, especialment a partir de l'edifici dels lavabos del claustre a partir del qual el conducte és completament nou i presenta un traçat diferent de l'antic que és amortitzat amb un amorterament fet amb maons i ciment.

En base als resultats dels diferents sondeigs hem comprovat com la conducció arrenca al peu de la paret de tancament del recinte de la font de

Vista dels conductes a la sortida de la caseta del lavabo. A la part inferior el tub actual i a la superior l'antic.

Sant Jordi, en un punt assenyalat amb una creu incisa. A partir d'aquí el conducte es dirigeix cap a la zona dels lavabos del claustre tot i que abans d'arribar-hi s'hi incorpora el desguàs de la bassa de les oques i el de les aixetes de la zona de la font. Un cop superat l'espai dels lavabos, naturalment molt alterat, la conducció anava paral·lela a la paret de tancament de la galeria del claustre travessant per l'interior tots els contraforts d'aquesta que semblen haver-se construït amb posterioritat al conducte en el moment de l'edificació del claustre gòtic a partir de finals segle XIV. Un cop arriba a la cantonada del claustre, el conducte gira i continua per sota de la galeria en direcció cap a l'interior de la catedral, on li perdem el rastre tot i que amb tota seguretat deu anar a enllaçar amb el clavegueram actual.

La conducció actual està feta amb rajola ceràmica tant pel que fa als tancaments laterals com al superior i inferior. En els trams que queden dins dels contraforts la coberta és de lloses de pedra i el conducte interior presenta una peça ceràmica en forma semicircular que no s'ha pogut determinar amb certesa si correspon a l'estructura original o a una reparació feta amb posterioritat a la construcció dels contraforts de la galeria del claustre gòtic.

Pel que fa als pendents, a la zona de sortida del desguàs de la font del claustre, la cota interior de la claveguera és de 14,48 m. Per la seva banda l'inici de la conducció que porta l'aigua des de la bassa de les oques cap a la claveguera

principal està a 14,60 m. Desconeixem la cota del punt d'intersecció amb la primera, però evidentment ha d'estar a major fondària, entenem que entorn als 14,45 m. Un cop superada la zona dels lavabos la conducció antiga se situa a una cota de 14,36 m, mentre que a l'extrem del claustre al sondeig 12, la trobem a 14,30 m. A partir d'aquest punt sembla que el conducte agafava una important inclinació en direcció

Vista del pas de la conducció de desguàs antiga per sota del contrafort del claustre.

cap a la catedral. Es tracta, per tant de pendents molt reduïts tot i que suficients per a l'evacuació d'aigües que en principi són relativament netes. Dins d'aquest sistema d'evacuació d'aigües també podríem incloure el canal de desguàs de la font central.

Pel que fa als lavabos, el 1780 hi ha referències a fer la comuna al clot de les Oques que sembla lògic que se situés a la mateixa zona on es troba actualment.

4. TRACES ARQUEOLÒGIQUES DEL CLAUSTRE ROMÀNIC

Tot i que no era l'objecte principal de la present intervenció, en algun punt on la potència de l'excavació arqueològica ha superat la fondària prevista inicialment s'ha localitzat alguna estructura que, per la seva posició, s'ha de relacionar amb l'organització del pati en un moment previ a la construcció del pati actual a partir de mitjan segle XIV.

D'entrada cal tenir present que la nau central de la catedral romànica era més estreta que la de l'edifici gòtic actual, per la qual cosa la galeria del claustre més propera a la paret de l'església es trobava, total o parcialment, sota les capelles laterals de la catedral actual. Tampoc està gaire clara la posició de la resta de les galeries, tret, potser, de l'oriental que en principi hauria d'arrencar a l'alçada del transsepte o del campanar. L'ala occidental no sabem si estava alineada amb la façana de l'església o amb la galilea, tot i que aquesta en principi va ser aixecada 40 anys més tard que el claustre, que es va començar a construir entorn a 1130, anys més tard de l'acabament del temple. Tampoc no està clara la línia de tancament sud.

Per altra banda, l'inici de la construcció de la catedral gòtica a finals del segle XIII i la seva continuïtat durant un segle i mig degué comportar en un primer moment, l'enderroc de l'ala nord del claustre romànic per tal de poder aixecar la paret de la nova catedral. No sabem si aquest fet va comportar l'inici de les obres de construcció del nou claustre o bé encara es va tardar un cert temps a començar els treballs del nou clos.

La traça arqueològica més evident d'aquests elements és el mur UE 152 documentat al sondeig 4 per sota de la fonamentació del pilar i de la banqueta de tancament del claustre actual. Es tracta d'un mur del que només hem pogut documentar la cara exterior, i que presenta un full format per blocs quadrangulars de pedra disposats a trencajunts i lligats amb morter de calç groguenc. El nucli del mur està

Vista de les restes del mur UE 152

fet amb un massissat de pedres petites i mitjanes sense treballar i lligades amb el mateix tipus de morter de calç groguenc, molt diferent del morter blanc utilitzat en la banqueta de fonamentació de la paret del claustre. Per la seva posició estratigràfica queda clar que es tracta d'un element anterior a la construcció del claustre actual. Per altra banda el petit tram de mur que hem pogut documentar sembla correspondre a una cara vista que funcionaria cap a l'interior del claustre. Per la seva ubicació semblaria alineada amb la paret exterior de la galilea de la catedral romànica, amb la qual cosa hem de pensar, en tot cas, que es podria tractar de la cara interior de la paret de tancament exterior del claustre romànic.

Les dades arqueològiques, si acceptem que la paret localitzada anava vista, semblen situar en nivell de circulació anterior com a mínim 1,5 m per sota de l'actual. Aquestes cotes entren en contradicció amb les que hem identificat a l'altre costat del claustre, a la conducció de desguàs de la font, i que es troben a una cota més alta. Evidentment amb aquesta petita intervenció no podem pretendre resoldre la problemàtica del claustre romànic sinó simplement apuntar la documentació d'aquesta estructura.

5. L'ESTRUCTURA I USOS DEL JARDÍ DEL CLAUSTRE

Un dels objectius importants de la recerca era obtenir informació sobre l'estructura de l'enjardinament del pati del claustre en els diferents moments històrics així com dades relatives a les plantacions que s'hi havia fet al llarg del temps. A banda d'això també interessava entendre l'ús que històricament s'havia donat a aquest espai.

En el moment d'iniciar-se la intervenció hi havia expectatives de dur a terme anàlisis dels sòls del pati que permetessin obtenir dades sobre les plantacions històriques d'aquest espai. L'excavació ha permès constatar un important grau de remoció de les terres del jardí que ha desaconsellat la presa de mostres per analitzar davant les molt baixes perspectives d'obtenir dades fiables a partir del seu anàlisi.

A nivell general, sembla deduir-se de la documentació conservada que el claustre romànic i en general els entorns de la catedral havien servit històricament com a zona de cementiri, fins al punt que durant les obres del nou claustre es van haver de treure les restes d'algunes de les persones que hi eren enterrades. La documentació també deixa clar el manteniment de la funció de necròpolis del claustre, tant a la zona de les galeries, amb els vasos sepulcrales excavats en el subsol que encara es mantenen, com en el jardí central. Mossèn Mas, en parlar dels cementiris de la Seu explica que s'enterrava habitualment a l'hort del claustre i que fins i tot s'havia construït al centre del pati una gran fossa que feia funcions d'ossera on es dipositaven els ossos que anaven apareixent cada vegada que es feia una obra a l'entorn de la catedral. La capacitat del claustre va quedar superada ja a mitjan segle XVI quan, segons notícia de mossèn Mas, el capítol va acordar que els enterraments que toqués fer al jardí del claustre es traslladessin al cementiri de Montjuïc. (Mas 1911: 20).

Tot i aquest acord, sembla probable que es continués enterrant a l'hort del claustre almenys fins a principis del segle XIX. Així ho dona a entendre mossèn Mas quan explica que el 1806 va acabar l'enterrament general al claustre i que com a conseqüència d'això el 1809 es va acordar plantar-hi rosers i herbes oloroses al centre, amb simetria, per fer-lo bonic (Mas 1911: 15-17).

En aquest sentit, la intervenció arqueològica ha identificat, en els sondeigs 3 i 4, sengles nivells de terres amb una important presència d'ossos humans descontextualitzats. Els estrats en els quals apareixen presenten materials diversos, des d'àmfora romana fins a materials dels segles XVII-XVIII, per la qual cosa entenem que no tenen gaire fiabilitat cronològica en ser fruit segurament de successives remocions dels terres del pati fruit de diferents actuacions. Per les seves característiques i composició podrien correspondre a un nivell de terres remogudes de cementiri, molt habituals en aquelles necròpolis amb enterraments continuats i que és el resultat de les diferents remocions generades pels successius enterraments.

L'ús d'aquesta zona com a necròpolis és perfectament compatible amb la seva condició d'espai enjardinat amb arbres plantats del que semblen parlar-nos les fonts. En aquest sentit, Victoria Bassa i Roser Vives recullen una notícia del baró de Maldà on parla, el 1793, d'un ciutadà que es va enterrar sota els tarongers dels claustres. Una altra cita del mateix Rafael d'Amat, datada el 1811, torna a parlar dels enterraments que hi havia als claustres i la seva oposició a la idea, que atribueix als ocupants francesos, de transformar-lo en un jardí "imperial".

Pel que fa a la composició general, la cantonada nord est estava ocupada, ja des de mitjan segle XV per la font de Sant Jordi, al costat de la qual hi havia la bassa de les oques, presidint aquesta part del jardí. El 1621 la bassa va ser ampliada fins a ocupar bona part del tram central de l'espai i adquirint les seves dimensions actuals.

Pel que ja a l'enjardinament, sabem en base a l'estudi de Victoria Bassa i Roser Vives que ja a finals del segle XV, un cop finalitzades les obres del claustre gòtic, trobem referències a la presència d'aus de diferents tipus, algunes de residents (oques, gallines, cignes...) i altres de passavolants (corbs, cigonyes, gavines...), fins al punt de construir-se al centre del pati una gàbia que els permetés aixoplugar-se en temps de pluja (Bassa-Vives 2019). També ja en un moment molt primerenc les autores constaten la presència de tarongers, llimoners i xipresos a l'interior del pati. La presència de tarongers és la més documentada i sembla mantenir-se fins al 1877 quan haurien estat arrencats i substituïts per magnòlies i palmeres.

La darrera imatge d'aquesta organització inicial del claustre, compaginant la funció de cementiri amb la de pati, segurament és la que es correspon amb el gravat de la sèrie de Laborde en la que apareix representat el racó del pati més proper a la bassa de les oques, on es dibuixa un espai sense pavimentar i amb presència de vegetació difusa.

En base a la intervenció arqueològica i també a les dades documentals disponibles, entenem que serà després de les guerres napoleòniques quan es donarà la forma arquitectònica actual al pati del claustre. Sabem en base als materials recuperats que la construcció del paviment de carreus de pedra que envolta l'espai de la font i la bassa, així com la reixa baixa que separa la zona pavimentada de la resta del pati es va col·locar en un moment indeterminat probablement de la primera meitat del segle XIX. Sabem que a partir de 1806 ja no es va enterrar més al pati del claustre, fet que va permetre organitzar de manera diferent les plantacions i incorporar al jardí altres espècies que no eren compatibles amb els moviments de terra generats pels enterraments.

El tancament de la zona de les oques ja sembla tenir una voluntat de disseny arquitectònic ja que divideix l'antic pati rectangular en dos espais, un de més petit que comprèn la zona pavimentada al voltant de la font i la bassa i un de més gran, ara ja de planta quadrada, al centre del qual es col·locarà una font i que permet els dibuixos d'enjardinament "imperial" que apareixen a les plantes del claustre del segle XIX i que dona la sensació que no van arribar a existir mai, o en tot cas no apareixen a les fotografies que tenim del claustre a partir de finals segle XIX.

Arqueològicament s'han pogut també identificar les restes de la vorera perimetral feta amb lloses de pedra que recorria interiorment el pati, a excepció del límit amb l'espai de les oques, i del que només s'han conservat alguns trams. No

Detall d'un dels trams de la vorera perimetral.

sabem si aquest element pot ser contemporani de la reorganització del pati del claustre que va portar aparellada la pavimentació amb carreus de pedra de l'espai a l'entorn de la bassa de les oques o si correspon a una reforma posterior. Tot i que la vorera no apareix en cap de les planimetries conservades de segle XIX i XX, i per primera vegada en una fotografia de 1915, semblaria lògic que en formés part.

Montblanc, a 15 de desembre de 2021

Josep M. Vila i Carabasa

BIBLIOGRAFIA

BANKS, PH. (2003) “El creixement físic de Barcelona, segles X-XIII” *Barcelona Quaderns d’Història*, 8 pàgs. 11-33

BASSA, V. – VIVES, R. (2019) *Estudi històric del claustre de la catedral de Barcelona*. Inèdit

BASSA, V. – VIVES, R. (2019b) *Estudi i projecte de restauració del claustre de la catedral de Barcelona_recerca històrica. Annex Documental 1. Arxiu Capitular de Barcelona*. Inèdit

BELTRAN DE HEREDIA, J. – LORÉS, I. (2005) “La catedral romànica de Barcelona: revisió de les dades arqueològiques i l’escultura”. Barcelona, núm. 1 pàgs 104-117

GUARDIA, M. (ed) *La revolució de l’aigua a Barcelona. De la ciutat preindustrial a la metròpoli moderna, 1867-1967*. Barcelona. Museu d’Història de Barcelona.

MAS, J. (1906) *Notícies històriques del bisbat de Barcelona* Barcelona, vol 1

MAS, J. (1911) *Notícies històriques del bisbat de Barcelona* Barcelona, vol 8

VOLTES, P. (1967) *Historia del abastecimiento de agua de Barcelona*. Barcelona.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1355, juliol, 20

Concòrdia entre el capítol de la catedral i el Consell de la Ciutat sobre la portada d'aigües al claustre de la Seu
AHCB. 1B-15-7 fol 107r-109v

Concòrdia entre la ciutat y lo Capítol de la Seu pro tots los ecclesiastichs de Barcelona feta l'any 1355 sobre l'aygua de font que havia d'entrar en Barcelona y destilar a la plaça de Sanct Jaume, y convenen que lo Bisbe y lo Capítol remeté a la ciutat tot lo que los ecclesiàstichs devian cobrar del pagat per las imposicions e ultra prometen donar a la ciutat en tres anys 10.000 sous, retenint-se'ls la ciutat de lo que en dit temps deurà restituyr als ecclesiàstichs del pagat de las imposicions de las cosas indivisibles y per dita obra dona a la ciutat un tros de hort del Palau episcopal y que per dita obra los clergues no sian tenguts a dar més y que la ciutat a sas costas dega menar a la Seu l'aygua de la font que deurà venir a dita Seu.

In nomine Domine. Noverint universi quod nos, Franciscus Rufati, decretorum doctor, canonicus Barcinone, vicarius in spiritualibus et temporalibus Generalis Reverendi in Christo patris domini Michaelis, Dei gratia Barcinone episcopi in remotis agentis et Capitulum Sedis Barcinone super et pro his more solito convocati et congregati. Attendentes inter nos matura deliberatione habita super ipsis ex una parte et vos venerabilis Jacobum Cavallerii, Petrum Bussoti, Franciscum de Sancto Clemente, Raymundum de Plano et Raymundum Marqueti, consiliarios hoc anno civitatis Barcinone ex altera fuisse facta et ordinata sequentia capitula

En nom de Déu, aquests capítols que.s seguexen són estats fets e ordenats entre los honrats vicari e capítol de la seu de Barcelona de una part e los honrats Consellers de la ciutat de Barcelona de l'altra sobre lo fet de la aygua de les fonts que entre la ciutat de Barcelona e deu destillar en la plaça de Sanct Jaume de la dita ciutat e de la plaça qui.s deu fer de la porta del bisbal entre lo forn dels archs. Primerament, que los dits honrats vicari e capítol, en ajuda de la obra de dita aygua, e de la obra de dita plaça, graciosament fan donació, absolució, diffinició e remissió purament e franca als honrats consellers de la ciutat de Barcelona, en nom de dita ciutat e a n'aquella ciutat de tot ço que han contribuyt e pagat en las imposicions que.s són cullides e lliurades en la ciutat de Barcelona en temps passat en tro a vuyt dias del mes de mars prop passat.

Item, los dits honrats vicari e capítol, en ajuda de las ditas obras, fan donació als dits honrats consellers en nom de la dita ciutat e aquella ciutat de deu mil sous barcelonesos, los quals deu esser pagats a la dita ciutat infre tres anys primers e continuament següents, ço és tres mil trescents sous e quatre diners quiscun any dels dits tres anys, los quals deu mil sous sien tinguts pagar los dits honrats vicari e

capítol entre los dits tres anys de la restitució de las imposicions de las cosas indivisibles fahedora a las personas ecclesiàsticas.

Item, los dits honrats vicari e capítol [espai en blanc] e exemplament de la dita plaça, per liure e franch alou, ab la forma e consentiment havedors del senyor bisbe de Barcelona, un tros de l'hort del Palau bisbal de Barcelona ver la part de l'orient, lo qual tros del dit hort ha de long de las parets del Palau bisbal en tro a les parets de l'alberch de la dona na Catherina, muller d'en Pere Matheu, deu canas a cana de Barcelona, e de través o de ampla, de la paret qui.s fa entre l'hort qui roman al dit palau bisbal e lo dit tros o part qui.s dona a la dita plaça en tro a a las parets de l'alberch d'en Francesch Oliver, savi en dret, vuyt canas a cana de Barcelona. E lo qual tros de hort que.s dona a la dita plaça termena de orient en las ditas parets de l'alberch de'n Francesch Oliver, de migdia en las parets de dit palau bisbal, de ponent en l'hort qui roman al dit palau bisbal, de cers partida en l'alberch de la dita Catalina e partida en la therno dels hereus de'n Padriça, quondam. E la dita donació del dit tros o partida de l'hort fan los dits vicari e capítol als dits consellers en nom de la dita ciutat e a aquella ciutat a ops o per acreximent de la dita plaça sots convinensa o condició que ia mes en lo dit tros o partida de l'hort no pugan esser fets ne construyts alguns edificis ne algunas servituts ne algunes altres coses que donen o puxen dar embargament ninguna ni estrenyament a la dita plaça. Et en cas que s'í fessen que.ls drets els emoluments que n'exirien fossen del senyor bisbe de Barcelona exceptat que si'ls consellers de la dita ciutat que ara són o per temps seràn o la dita ciutat volien fer o fer fer abeurador o altra servitut per rahó de la dita aygua en lo dit tros o pati de l'hort o en qual part se vulla de aquell tros de hort ho puxan fer tota vegada que.s vullen sens contradicció o embarg dels dits honrats vicari e capítol de totas otras personas.

Item, que.ls clergues ne personas ecclesiàsticas no sien tenguts més avant contribuir ne pagar en missions que.s faran en la obra de la dita plaça, ni salaris de ayguades.

Item, que la dita ciutat sie tenguda e dega menar a sas proprias messions a la claustra de la Seu de Barcelona aquella aygua que deurà venir a la dita seu de la aygua de la font que destillarà en la plaça de Sanct Jaume.

(...)

Actum est hoc Barcinone vigesima die julii anno a Nativitate Domini Millesimo Trecentesimo quinquagesimo quinto.

REPERTORI DE LES UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

U.E.: 1

Situació: General

Definició: Nivell format per sauló blanquinós disposat sobre terres de color negrós molt sòltes

Relacions Físiques:

Cobreix: 4, 5, 30, 31, 32, 40, 51, 60, 70, 90, 101

Hi recolza: 2

Adossat a: 3

Interpretació: Estrat d'anivellament general del jardí del claustre

Cronologia / Fase: c 2016

Fotos: 001_20-001 a 004

U.E.: 2

Situació: General

Definició: Nivell format per peces quadrangulars de pedra de diferents mides, disposades a trencajunts i col·locades sobre una preparació bastant gruixuda de morter probablement de ciment.

Relacions Físiques:

Recolza en: 10

Adossat a: 3

Solidari de: 20

Interpretació: Paviment del tancat de les oques.

Cronologia / Fase: Segle XIX. Taq 1858

Fotos: 001_20-005 a 010

U.E.: 3

Situació: General

Definició: Mur de 95 cm d'amplada i una alçada de 95 cm fet amb carreus de pedra disposats en filades regulars a trencajunts. La paret està rematada amb grans lloses planes de pedra

Relacions Físiques:

Solidari de: 4

S'hi adossa: 1, 2

Interpretació: Banqueta de tancament perimetral del pati del claustre

Cronologia / Fase: Mitjan segle XV

Fotos: 001_20-011 a 014

U.E.: 4

Situació: General

Definició: Mur de paredat de pedra i calç.

Relacions Físiques:

Solidari de: 3

Cobert per: 1

Interpretació: Fonamentació de l'estructura de tancament del pati del claustre (banqueta i pilars)

Cronologia / Fase: Mitjan segle XV

Fotos: 001_20-015

U.E.: 5

Situació: General

Definició: Retalls de perfil irregular

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Interpretació: Retalls per a la col·locació dels diferents serveis contemporanis que travessen la superfície del pati del claustre

Cronologia / Fase: Segles XX-XXI

Fotos: 001_20-016 a 019

U.E.: 6

Situació: General

Definició: Nivell format per alineacions de rajoles ceràmiques de 15 x 30 cm posades a la mescla

Relacions Físiques:

Recolza en: 1

Interpretació: Paviment dels caminets dels itineraris per a la visita al pessebre del claustre

Cronologia / Fase: 2017-2018

Fotos: 001_20-020 a 021

U.E.: 7

Situació: General

Definició: Retall

Relacions Físiques:

Talla: 32, 40, 51, 70, 91

Interpretació: Superfície d'arrasament generada pels treballs de condicionament del jardí del claustre

Cronologia / Fase: 2017-2018

Fotos:

U.E.: 10

Situació: Sondeig 1

Definició: Nivell format per terres de color marró, mitjanament compactes i barrejades amb morter de calç

Relacions Físiques:

Hi recolza: 2

Cobreix: 11

Interpretació: Estrat d'anivellament previ a la col·locació del paviment UE 2

Cronologia / Fase: Segle XIX. Taq 1858

Fotos: 001_20-022

U.E.: 11

Situació: Sondeig 1

Definició: Estructura quadrangular de 22 cm d'amplada i una alçada de 20 cm feta amb una caixa de rajoles ceràmiques posades de cantell les laterals i de pla les que conformen la solera i la coberta.

Relacions Físiques:

Cobert per: 10

Interpretació: Conducció de desguàs de la font situada a la cantonada del pati del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIX. Taq 1858

Fotos: 001_20-023 a 023

U.E.: 20

Situació: Sondeig 2

Definició: Alineació de cinc lloses rectangulars de pedra de llargada diferent i emmarcades amb blocs de pedra

Relacions Físiques:

Cobreix: 21

Solidari de: 2

Interpretació: Tapa de la sortida de l'aigua de la bassa del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-005

U.E.: 21

Situació: Sondeig 2

Definició: Canalització d'uns 20 cm d'amplada feta amb maons ceràmics posats de pla i amb una solera del mateix tipus de material.

Relacions Físiques:

Cobert per: 20

Interpretació: Conducció de sortida de l'aigua de la bassa del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-026 a 030

U.E.: 30

Situació: Sondeig 3

Definició: Capa de ciment ràpid

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Rebleix: 31

Interpretació: Cobertura d'una conducció de desguàs que travessa el pati del claustre des de la zona de la porta i fins a la claveguera general.

Cronologia / Fase: Segle XXI

Fotos:

U.E.: 31

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall d'amplada no determinada ja que queda parcialment fora del sondeig.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Reblert per: 30

Talla: 32, 34, 36, 37, 38, 39

Interpretació: Rasa per a la col·locació de la conducció UE 30

Cronologia / Fase: Segle XXI

Fotos:

U.E.: 32

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell d'entre 4 i 5 cm de potència format per morter de calç blanca.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Tallat per: 31, 33, 34, 127, 137

Cobreix: 37

Interpretació: Nivell de paviment

Cronologia / Fase: Segles XIX-XX

Fotos: 001_20-031 a 033

U.E.: 33

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall en direcció est oest

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Talla: 32, 37, 38

Reblert per: 35

Interpretació: Rasa per a la col·locació de la conducció de recollida de les aigües pluvials del pati del claustre.

Cronologia / Fase: Finals segle XX

Fotos: 001_20-031 a 033

U.E.: 34

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall en direcció est oest

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Talla: 32, 37, 38

Reblert per: 36

Tallat per: 31, 137

Interpretació: Retall per algun tipus de conducció i que posteriorment va ser parcialment reutilitzat per a la col·locació del tub de plom UE 136

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-031 a 034

U.E.: 35

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color marró fosc, mitjanament compactes i amb presència de restes orgàniques.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Rebleix: 33

Tallat per: 31

Interpretació: Rebliment de la rasa UE 33

Cronologia / Fase: Finals segle XX

Fotos: 001_20-031 a 033

U.E.: 36

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color marró grisós amb presència de sorres

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Rebleix: 34

Tallat per: 31, 137

Interpretació: Rebliment de la rasa UE 34

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-031 a 033

U.E.: 37

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color gris fosc, mitjanament compactes amb presència de sorretes.

Relacions Físiques:

Cobert per; 32

Tallat per: 31, 33, 34, 137

Cobreix: 38

Interpretació:

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos: 001_20-035 a 037

U.E.: 38

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color marró clar força netes

Relacions Físiques:

Cobert per: 37

Tallat per: 31, 33, 34, 137

Cobreix: 39, 130, 131, 132, 133, 140

Interpretació: Estrat de rebliment

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-038

U.E.: 39

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color marró, poc compactes, amb presència de carbonets, nòdols de guix i alguna pedreta

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

Tallat per: 31, 131, 137

Cobreix: 133, 135, 141, 142

Interpretació: Estrat de rebliment

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-039

U.E.: 40

Situació: Sondeig 4

Definició: Nivell format per terres de color marró negrós, bastant sòltes i amb presència de blocs de pedra.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Adossat a: 3

Cobreix: 41, 42

Tallat per: 5

Interpretació: Rebliment i anivellament superior de la zona

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos: 001_20-063

U.E.: 41

Situació: Sondeig 4

Definició: Nivell format per terres de color marró mitjanament compactes i sense presència de pedres. S'hi documenten fragments d'ossos humans. Al seu interior, a tocar del fonament de la banqueta del claustre es va localitzar una moneda.

Relacions Físiques:

Cobert per 40

Adossat a: 42

Tallat per: 43

Interpretació: Estrat de rebliment vinculat amb la col·locació de la conducció de plom UE 48.

Cronologia / Fase: tpq 1850

Fotos: 001_20-064

U.E.: 42

Situació: Sondeig 4

Definició: Retall d'amplada variable i aproximadament perpendicular a la paret de tancament del claustre.

Relacions Físiques:

Talla: 49, 152

Reblert per: 44

Cobert per: 40

S'hi adossa: 41

Interpretació: Retall per a la construcció de l'estructura UE 44 de protecció de la conducció UE 47

Cronologia / Fase: tpq 1621

Fotos: 001_20-065 a 066

U.E.: 43

Situació: Sondeig 4

Definició: Retall irregular

Relacions Físiques:

Talla: 44

Cobert per: 41

Interpretació: Retall per a la col·locació del tub de plom UE 48

Cronologia / Fase: tpq 1850

Fotos: 001_20-067 a 068

U.E.: 44

Situació: Sondeig 4

Definició: Mur de paredat de pedra i calç de color blanquinós, amb fragments grans de rajola ceràmica de 3 cm de gruix

Relacions Físiques:

Rebleix: 42

Solidari de: 47

Tallat per: 43

Cobert per: 41

Interpretació: Massissat de pedra, calç i maons que serveix de protecció per a la conducció d'aigua UE 47.

Cronologia / Fase: tpq 1621

Fotos: 001_20-069, 072 a 074

U.E.: 45

Situació: Sondeig 4

Definició: Alineació de carreus rectangulars de pedra lligats amb morter de calç

Relacions Físiques:

Recolza en: 46

Igual a: 90

Interpretació: Vorera perimetral del pati del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-070

U.E.: 46

Situació: Sondeig 4

Definició: Nivell format per terres de color marró fosc, mitjanament compacres, amb presència de fragments de teula, nòduls de calç i alguna pedra.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 45

Igual a: 93

Interpretació: Estrat d'anivellament previ a la construcció del paviment UE 45

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 47

Situació: Sondeig 4

Definició: Tub ceràmic de 18 cm de diàmetre protegit superficialment amb una alineació de maons posats de pla

Relacions Físiques:

Solidari de: 44

Interpretació: Antiga conducció per a la portada d'aigua neta a la font i a la bassa del claustre.

Cronologia / Fase: tpq 1621

Fotos: 001_20-071

U.E.: 48

Situació: Sondeig 4

Definició: Estructura formada per una capa de maons posats de punta que protegeix un tub de plom d'uns 5 cm de diàmetre exterior.

Relacions Físiques:

Solidari de: 43

Interpretació: Conducció d'aigua neta que abastia la font i la bassa del claustre

Cronologia / Fase: tpq 1850

Fotos: 001_20-067 i 072 a 074

U.E.: 49

Situació: Sondeig 4

Definició: Mur fet amb blocs quadrangulars de pedra, poc treballada i lligats amb morter de calç.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 3

Tallat per: 42

Recolza en: 152

Interpretació: Fonamentació de la banquetta perimetral de tancament del pati del claustre.

Cronologia / Fase: Segle XIV

Fotos: 001_20-067 i 069

U.E.: 50

Situació: Sondeig 5

Definició: Alineació de blocs rectangulars de pedra posats plans, a trencajunts i lligats amb morter de calç

Relacions Físiques:

Cobert per: 1, 51

Tallat per: 5

Interpretació: Restes de l'antiga vorera perimetral que envoltava el jardí del claustre.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-075

U.E.: 51

Situació: Sondeig 5

Definició: Estrat format per terres i runa

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Cobreix: 5, 50

Interpretació: Nivell generat per l'obertura d'una sèrie de rases per a la col·locació de diversos serveis vinculats amb el claustre

Cronologia / Fase: *tpq* 1975

Fotos:

U.E.: 52

Situació: Sondeig 5

Definició: Mur de 30 cm d'amplada fet amb pedres i maons

Relacions Físiques:

S'hi adossa: 2, 51

Recolza en: 80

Interpretació: Mur de sosteniment de la reixa que separa el tancat de les oques.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 60

Situació: Sondeig 6

Definició: Nivell entre 5 i 12 cm de potència format per ciment de color rosat i pedres petites

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Cobreix: 63

Rebleix: 65

Tallat per: 61

Interpretació: Capa d'acabat final del massissat del retall UE 65 i de la conducció UE 64

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos: 001_20-077 a 078

U.E.: 61

Situació: Sondeig 6

Definició: Retall de 52 cm d'amplada

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Reblert per: 62

Talla: 60

Interpretació: Rasa per a la col·locació d'un tub de PVC de desguàs dels lavabos del claustre

Cronologia / Fase: Darrer quart segle XX

Fotos: 001_20-079

U.E.: 62

Situació: Sondeig 6

Definició: Nivell format per terres i runa constructiva moderna

Relacions Físiques:

Rebleix: 61

Cobert per: 1

Interpretació: Rebliment de la rasa UE 61

Cronologia / Fase: Darrer quart segle XX

Fotos:

U.E.: 63

Situació: Sondeig 6

Definició: Nivell format per pedres, fragments de maó, runa constructiva, lligats amb ciment.

Relacions Físiques:

Cobert per: 60

Rebleix, 64, 65

Interpretació: Massissat de l'interior de la conducció UE 64

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos:

U.E.: 64

Situació: Sondeig 6

Definició: Estructura de 26 cm d'amplada i uns 25 de fondària, de la que no es conserva la coberta. Les seves parets laterals estaven fetes amb maons ceràmics posats de pla i el fons conformat per una peça de ceràmica vidriada de perfil semicircular.

Relacions Físiques:

Cobert per: 60

Tallat per: 65

Reblert per: 63

Interpretació: Antiga conducció de desguàs de les aigües del jardí del claustre

Cronologia / Fase: *taq* s.XIV

Fotos: 001_20-080 a 89

U.E.: 65

Situació: Sondeig 6

Definició: Retall d'aproximadament 1 m d'amplada

Relacions Físiques:

Talla: 4, 64

Cobert per: 1

Reblert per: 60, 63

Interpretació: Retall de destrucció de la conducció UE 64

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos: 001_20-077 a 078

U.E.: 70

Situació: Sondeig 7

Definició: Nivell format per terres i runa.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Cobreix: 5, 71, 72, 74

Tallat per: 7

Interpretació: Estrat remenat per la construcció de diverses conduccions de serveis que anivella la superfície del pati del claustre en aquest punt

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos:

U.E.: 71

Situació: Sondeig 7

Definició: Nivell format per terres de color marró amb sorretes

Relacions Físiques:

Cobert per: 70

Cobreix: 75, 76, 77

Adossat a: 74

Interpretació: Estrat de rebliment i anivellament de les estructures antigues del pati.

Cronologia / Fase: Segles XIX-XX

Fotos: 001_20-090 a 91

U.E.: 72

Situació: Sondeig 7

Definició: Estrat format per terres de color marró fosc, mitjanament compactes

Relacions Físiques:

Cobert per: 70

Cobreix: 73, 74, 75

Tallat per: 5

Interpretació: Estrat de rebliment i anivellament de les estructures antigues del pati.

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos: 001_20-090 a 91

U.E.: 73

Situació: Sondeig 7

Definició: Estrat format per terres amb gravetes de color marró negrós

Relacions Físiques:

Cobert per: 72

Adossat a: 75

Interpretació: Estrat de rebliment

Cronologia / Fase: Segles XVII-XIX

Fotos:

U.E.: 74

Situació: Sondeig 7

Definició: Restes d'una estructura de planta rectangular amb una amplada total de 50 cm d'amplada delimitada a banda i banda per sengles murets de 12 cm d'amplada i fets amb blocs de pedra lligats amb morter de calç rosat, dels que només es conserva parcialment el de la banda occidental. A la zona central presenta una solera d'uns 25 cm feta amb maons posats de pla i recoberts amb una capa del mateix morter rosat. No es conserva la paret de la banda est, tot i que si la seva base.

Relacions Físiques:

Cobert per: 70, 72

S'hi adossa: 71

Recolza en: 75

Talla: 75

Interpretació: Restes d'una antiga conducció en sentit nord sud

Cronologia / Fase: Segles XVII-XIX

Fotos: 001_20-090 a 96

U.E.: 75

Situació: Sondeig 7

Definició: Restes d'una estructura feta amb morter de calç rosat, pedres i maons que supera els límits del sondeig

Relacions Físiques:

Cobert per: 71

Tallat per: 5, 74, 76

Interpretació: Estructura de funcionalitat no determinada prèvia a la construcció de la canalització UE 74.

Cronologia / Fase: Segles XVII-XIX

Fotos: 001_20-094 a 96

U.E.: 76

Situació: Sondeig 7

Definició: Rasa

Relacions Físiques:

Cobert per: 71

Talla: 75

Interpretació: Rasa de fonamentació de UE 74

Cronologia / Fase: Segles XVII-XIX

Fotos: 001_20-094 a 96

U.E.: 77

Situació: Sondeig 7

Definició: Estructura de 30 x 35 cm formada per maons de 15 x 30 amb un encaix central de 8 x 12 cm

Relacions Físiques:

Cobert per: 71

Interpretació: Estructura de suport d'algun tipus de biga vertical

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-092 a 93

U.E.: 80

Situació: Sondeig 8

Definició: Estrat format per terres de tonalitats diverses, molt barrejades amb sorra.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 2, 52

Cobreix: 81, 82, 83

Adossat a: 82, 83

Interpretació: Estrat d'anivellament previ a la col·locació del paviment de lloses UE 2

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-097

U.E.: 81

Situació: Sondeig 8

Definició: Estrat format per terres, amb abundant taques vermelloses d'argila probablement degudes a la descomposició de maons poc cuits, morter de calç, pedres i runa constructiva (teules, maons...)

Relacions Físiques:

Cobert per: 80

Cobreix: 84

Adossat a: 82, 83

Interpretació: Nivell de rebliment. Abocament de runa per tal de recreixer el nivell a la zona.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-098

U.E.: 82

Situació: Sondeig 8

Definició: Mur d'uns 50 cm d'amplada que apareix al peu de la cantonada de la paret de la bassa. Està fet amb paredat de pedra i calç pel sistema d'encofrat perdut.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 2

Talla: 80, 81

S'hi adossa: 83, 84

Interpretació: Fonamentació de la cantonada de la bassa

Cronologia / Fase: c 1621

Fotos: 001_20-099

U.E.: 83

Situació: Sondeig 8

Definició: Mur de 45 cm d'amplada i direcció est oest. Està fet amb blocs quadrangulars de pedra sense treballar i lligats amb morter de calç. Presenta un arrebossat superficial del mateix material.

Relacions Físiques:

Adossat a: 82

Se li adossa: 80, 81, 84, 85, 86, 87

Interpretació:

Cronologia / Fase: *tpq* 1621

Fotos: 001_20-100 a 103

U.E.: 84

Situació: Sondeig 8

Definició: Nivell, d'uns 10 cm de gruix, format per morter de calç blanca de superfície irregular i que sembla continuar enganxada a les parets UE 82 i 83.

Relacions Físiques:

Cobert per: 81

Adossat a: 82, 83

Cobreix: 85

Interpretació: Restes d'una estructura vinculada amb la gestió de la calç, potser una bassa d'amarar o una pastera

Cronologia / Fase: *tpq* 1621

Fotos: 001_20-104 a 107

U.E.: 85

Situació: Sondeig 8

Definició: Nivell d'aproximadament 1 m de potència format per sorra de platja molt neta. A uns 15 cm de la part baixa de l'estrat (cota 13,15) apareixia el nivell freàtic.

Relacions Físiques:

Cobert per: 84

Adossat a: 83

Cobreix: 86

Interpretació: Nivell de rebliment

Cronologia / Fase: *tpq* 1621

Fotos: 001_20-108 a 109

U.E.: 86

Situació: Sondeig 8

Definició: Nivell format per terres de color marró, força compactes. Només s'ha pogut documentar puntualment la seva superfície ja que quedava per sota del nivell freàtic.

Relacions Físiques:

Cobert per: 85

Adossat a: 83

Interpretació:

Cronologia / Fase: *taq* 1621

Fotos:

U.E.: 87

Situació: Sondeig 8

Definició: Nivell format per terres de color marró grisós, mitjanament compactes i amb presència de nòduls de calç i pedretes.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 2

Adossat a: 83

Interpretació: Estrat d'anivellament superior de la zona al nord del mur UE 83 previ a la col·locació del paviment UE 2.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-102 a 103

U.E.: 90

Situació: Sondeig 9

Definició: Alineació de carreus de pedra disposats en filades a trencajunts i del que es va poder identificar un tram d'uns 140 cm d'amplada aproximadament paral·lel a la paret de tancament oest del pati.

Relacions Físiques:

Igual a: 45

Cobert per: 1

S'hi adossa: 91

Adossat a: 97

Interpretació: Vorera perimetral paral·lela a la paret de tancament occidental del pati del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-110 a 113 // 128 a 131

U.E.: 91

Situació: Sondeig 9

Definició: Nivell format per terres de color marró fosc mitjanament compactes.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Adossat a: 90

Cobreix: 93

Tallat per: 7, 92

Interpretació: Nivell de rebliment del pati del claustre

Cronologia / Fase: Segles XIX-XX

Fotos: 001_20-114

U.E.: 92

Situació: Sondeig 9

Definició: Capa de ciment d'uns 5 cm de gruix amb la part superior pintada de blau de la que es documenta un petit tram en l'extrem oriental de la sala.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Talla: 91, 93

Interpretació: Extrem del petit llac que forma part del pessebre que durant les festes de Nadal s'exposa a l'interior del jardí del claustre.

Cronologia / Fase: 2019

Fotos: 001_20-115

U.E.: 93

Situació: Sondeig 9

Definició: Estrat format per terres de color marró mitjanament compactes, amb presència de nòduls de calç, fragments de teula i alguna pedra.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 90, 97

Cobert per: 91

Tallat per: 92

Cobreix: 94, 95, 96, 98, 99

Interpretació: Estrat de rebliment.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-116

U.E.: 94

Situació: Sondeig 9

Definició: Nivell format per terres de color marró clar, bastant compactes i netes, d'uns 30 cm d'amplada que apareix en forma de L a tocar de la cantonada sud oest de la sala.

Relacions Físiques:

Cobert per: 93

Tallat per: 95

Interpretació: Nivell de terres anterior a la formació del retall UE 94

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos: 001_20-117 a 119

U.E.: 95

Situació: Sondeig 9

Definició: Retall de perfil irregular

Relacions Físiques:

Cobert per: 93

Talla: 94

Reblert per: 96

Interpretació: Retall que respon a algun tipus d'acció que es perllonga més enllà del límit de la sala

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-117 a 119

U.E.: 96

Situació: Sondeig 9

Definició: Estrat format per terres de color marró negrós poc compactes, amb presència de nòduls de calç i alguna pedra.

Relacions Físiques:

Cobert per: 93

Rebleix: 95

Tallat per: 98

Interpretació: Rebliment del retall UE 95

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 97

Situació: Sondeig 9

Definició: Alineació de llambordes de pedra de Montjuïc, de 180 cm d'amplada i amb la banda interior delimitada per carreus rectangulars de pedra semblants als que formen UE 90. Apareix de manera puntual ja que ha estat fortament afectat per l'obertura de rases per a la col·locació de serveis.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

S'hi adossa: 90

Tallat per: 5

Interpretació: Paviment de la vorera del costat meridional del pati del claustre.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-120 a 122

U.E.: 98

Situació: Sondeig 9

Definició: Retall d'uns 40 x 34 cm en la part que queda dins la cala però que continua per sota de la vorera UE 90

Relacions Físiques:

Cobert per: 93

Reblert per: 99, 100

Talla: 96

Interpretació: Retall de funcionalitat indeterminada.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-123 a 124

U.E.: 99

Situació: Sondeig 9

Definició: Estrat format per terres de color marró verdós molt compactes.

Relacions Físiques:

Rebleix: 98

Cobert per: 93

Interpretació: Rebliment del retall UE 98

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 100

Situació: Sondeig 9

Definició: Restes òssies humanes descontextualitzades, concretament un crani.

Relacions Físiques:

Rebleix: 98

Cobert per: 99

Interpretació: Crani procedent de la destrucció d'alguna tomba antiga que es devia situar al pati del claustre probablement en una zona propera.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-123 a 124

U.E.: 101

Situació: Sondeig 10

Definició: Estrat format per terres de color marró fosc barrejada amb runa constructiva.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

S'adossa a: 3, 102

Cobreix: 103, 104

Interpretació: Estrat de rebliment

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 102

Situació: Sondeig 10

Definició: Mur de 17 cm d'amplada fet amb maons i pedres lligats amb terra.

Relacions Físiques:

Cobert per: 101

Adossat a: 97

Recolza en: 104

Interpretació: Muret possiblement relacionat amb alguna jardinera com d'altres que hi ha a tocar de la paret de la bancada del claustre.

Cronologia / Fase: Segle XX

Fotos: 001_20-125

U.E.: 103

Situació: Sondeig 10

Definició: Bossada de terres, de 7-8 cm de potència formada per terra amb abundància de morter de calç disgregat.

Relacions Físiques:

Cobert per: 101

Cobreix: 104

Adossat a: 3

Interpretació:

Cronologia / Fase:

Fotos:

U.E.: 104

Situació: Sondeig 10

Definició: Nivell format per terres de color marró clar i compactació mitjana.

Relacions Físiques:

Cobert per: 101, 103

Hi recolza: 102

Cobreix: 105, 106, 107

Interpretació: Nivell de rebliment

Cronologia / Fase: Segle XVIII

Fotos:

U.E.: 105

Situació: Sondeig 10

Definició: Nivell format per terres de color marró negrés poc compactes

Relacions Físiques:

Cobert per: 104

Rebleix: 106

Interpretació: Rebliment del retall UE 106

Cronologia / Fase: Segle XVIII

Fotos:

U.E.: 106

Situació: Sondeig 10

Definició: Retall de perfil irregular del qual només se n'ha documentat un petit tram de 15 cm ja que la major part queda fora de la zona d'excavació.

Relacions Físiques:

Cobert per: 104

Talla: 107

Reblert per: 105

Interpretació: Retall de funcionalitat no determinada ja que no s'ha pogut delimitar bona part del seu perímetre

Cronologia / Fase: Segle XVIII

Fotos: 001_20-125

U.E.: 107

Situació: Sondeig 10

Definició: Mur d'uns 80 cm d'amplada fet amb morter de calç i pedres. No sembla presentar cara vista i probablement va ser construït pel sistema d'encofrat perdut

Relacions Físiques:

Cobert per: 104

Solidari de: 3

Tallat per: 106

Interpretació: Fonamentació de les parets de la galeria sud del claustre

Cronologia / Fase: Segle XIV

Fotos: 001_20-125 a 126

U.E.: 110

Situació: Sondeig 11

Definició: Nivell format per terres de color marró negrés poc compactes

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Adossat a: 90

Cobreix: 111, 112, 113

Tallat per: 5

Interpretació: Estrat de rebliment i anivellament superior del pati del claustre en aquesta zona

Cronologia / Fase: Segles XIX-XX

Fotos:

U.E.: 111

Situació: Sondeig 11

Definició: Mur de planta circular, d'uns 15 cm d'amplada feta amb maons ceràmics i pedres.

Relacions Físiques:

Cobert per: 110

S'hi adossa: 112

Talla: 113

Interpretació: Mur de tancament d'una estructura circular. Possible pou?

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-127 i 132

U.E.: 112

Situació: Sondeig 11

Definició: Nivell format per terres i runa constructiva

Relacions Físiques:

Cobert per: 110

Adossat a: 111

Interpretació: Rebliment de UE 111

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-127 i 132

U.E.: 113

Situació: Sondeig 11

Definició: Nivell format per terres de color marró fosc, força compactes i amb presència de nòduls de calç i alguna pedreta

Relacions Físiques:

Tallat per: 112

Cobert per: 110

Interpretació: Estrat en el que es va obrir l'estructura UE 112

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-127 i 132

U.E.: 130

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres negres amb presència de nòduls de calç i algun carbonet.

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

Rebleix: 131

Interpretació: Rebliment del retall UE 131

Cronologia / Fase: Segles XVII-XVIII

Fotos: 001_20-040 a 041

U.E.: 131

Situació: Sondeig 3

Definició: Rasa d'uns 30 cm d'amplada visible i direcció nord-sud situada just al límit occidental de la cala

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

Reblert per: 130

Talla: 39, 135

Interpretació: Retall de funcionalitat no determinada

Cronologia / Fase: Segles XVII-XVIII

Fotos: 001_20-040 a 041

U.E.: 132

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall de forma més o menys ovalada, de 65 x 30 cm

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

Talla: 133, 135

Reblert per: 139, 140

Interpretació: Fossa per a la inhumació de 139

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-042 a 043

U.E.: 133

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per morter de calç blanca barrejada amb terra i de consistència força sòlta.

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

S'hi adossa: 37

Tallat per: 132

Cobreix: 135

Interpretació:

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-042 a 043

U.E.: 134

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per llims i cendres blanquinoses

Relacions Físiques:

Cobert per: 39

Cobreix: 135

Interpretació: Possible abocament puntual de cendres

Cronologia / Fase:

Fotos: 001_20-044

U.E.: 135

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell format per terres de color marró clar mitjanament compactes.

Relacions Físiques:

Cobert per: 39, 133

Tallat per: 31, 131, 132, 137, 140

Cobreix: 144, 145, 146

Interpretació: Nivell de rebliment

Cronologia / Fase: *taq* 1850

Fotos:

U.E.: 136

Situació: Sondeig 3

Definició: Alineació de rajoles de ceràmica de 15 x 30 cm posades de pla i disposades de punta.

Relacions Físiques:

Cobert per: 138

Rebleix: 137

Interpretació: Alineació de rajoles per a la protecció i senyalització d'un tub de plom que discorre per sota.

Cronologia / Fase: *tpq* 1850

Fotos: 001_20-045

U.E.: 137

Situació: Sondeig 3

Definició: Rasa d'uns 60 cm d'amplada a la part superior i uns 25 a la inferior.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Reblert per: 138

Talla: 32, 37, 38, 39, 135, 141, 142, 143, 146, 147

Interpretació: Rasa per a la col·locació de la conducció d'aigua UE 136

Cronologia / Fase: *tpq* 1850

Fotos: 001_20-045

U.E.: 138

Situació: Sondeig 3

Definició: Nivell de color marró fosc format a base de terres, sorres i argiles que presenta una compactació mitjana.

Relacions Físiques:

Cobert per: 1

Rebleix: 137

Cobreix: 136

Interpretació: Rebliment de la rasa UE 137

Cronologia / Fase: *tpq* 1850

Fotos:

U.E.: 139

Situació: Sondeig 3

Definició: Inhumació anatòmicament connexa pertanyent a un petit mamífer, possiblement un gat.

Relacions Físiques:

Cobert per: 140

Rebleix: 132

Interpretació: Enterrament al pati del claustre d'un animal

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-047 a 048

U.E.: 140

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres i sorres de color marró fosc, mitjanament compactes.

Relacions Físiques:

Cobert per: 38

Rebleix: 132

Cobreix: 139

Interpretació: Rebliment de la fossa UE 132

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos:

U.E.: 141

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall d'uns 60 cm d'amplada i una fondària de 40 cm que presenta una direcció nord sud

Relacions Físiques:

Cobert per: 39

Reblert per: 142

Talla: 135, 146, 147

Tallat per: 137

Interpretació: Retall per a la construcció de la claveguera UE 142

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-049 a 053

U.E.: 142

Situació: Sondeig 3

Definició: Estructura de 20 x 22 cm interiors feta amb dos envans de maons de 15 x 30 cm posats de pla a trencajunts i lligats amb morter de calç. Presenta una solera de maons posats de pla, sistema que també s'utilitza per a la seva coberta.

Relacions Físiques:

Rebleix: 141

Cobert per: 39

Reblert per: 143

Tallat per: 137

Interpretació: Conducció de desguàs, potser vinculada amb la font que hi havia, almenys al segle XIX al centre del jardí.

Cronologia / Fase: Segle XIX

Fotos: 001_20-049 a 053

U.E.: 143

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres barrejades amb abundants llims negrosos.

Relacions Físiques:

Rebleix: 142

Tallat per: 137

Interpretació: Rebliment de la canalització UE 142

Cronologia / Fase: Segles XIX-XX

Fotos:

U.E.: 144

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall de perfil semicircular situat a tocar el límit occidental de la cala. Una part de l'obertura queda per fora del sondeig.

Relacions Físiques:

Cobert per: 135

Reblert per: 145

Talla: 146, 147

Interpretació: Retall de funcionalitat no determinada

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos: 001_20-054 a 056

U.E.: 145

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres de color marró negrós mitjanament compactes amb presència de petits fragments de morter de calç.

Relacions Físiques:

Cobert per: 135

Rebleix: 144

Interpretació: Rebliment del retall UE 144

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos:

U.E.: 146

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres de color marró clar.

Relacions Físiques:

Cobert per: 135

Tallat per: 137, 144

Cobreix: 147

Interpretació:

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos: 001_20-056

U.E.: 147

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres de color marró fosc, poc compactes i amb presència abundant d'ossos humans fora de context i sense connexió anatòmica.

Relacions Físiques:

Cobert per: 146

Tallat per: 34, 137, 144

Cobreix: 148, 149, 150

Interpretació: Nivell generat per la remoció de terres vinculades amb l'antiga necròpolis del jardí del claustre.

Cronologia / Fase: Segles XVIII-XIX

Fotos:

U.E.: 148

Situació: Sondeig 3

Definició: Estructura d'entorn als 115 cm d'amplada a la part superior i fins a 130 cm a la inferior, amb la superfície bastant horitzontal i feta amb pedres planes i fragments de teula i maó, posats plans i lligats amb morter de calç.

Relacions Físiques:

Cobert per: 147

Rebleix: 150

Solidari de: 151

Interpretació: Amorterament de protecció d'un tub ceràmic que sembla que portava l'aigua neta de la font del claustre.

Cronologia / Fase: tpq 1620

Fotos: 001_20-057 a 062

U.E.: 149

Situació: Sondeig 3

Definició: Estrat format per terres de color marró fosc, bastant compactes.

Relacions Físiques:

Cobert per: 147

Tallat per: 150

Interpretació: Nivell anterior a la construcció de l'estructura UE 148

Cronologia / Fase: taq 1620

Fotos: 001_20-058 a 060

U.E.: 150

Situació: Sondeig 3

Definició: Retall paral·lel a l'estructura UE 148

Relacions Físiques:

Cobert per: 147

Talla: 149

Reblert per: 148

Interpretació: Retall per a la construcció de l'estructura UE 148

Cronologia / Fase: tpq 1620

Fotos:

U.E.: 151

Situació: Sondeig 3

Definició: Tub ceràmic de 20 cm de diàmetre interior, revestit interiorment amb vidriat translúcid. Just per sobre del tub hi ha una alineació de maons ceràmics posats de pla

Relacions Físiques:

Solidari de: 148

Interpretació: Conducció de l'aigua neta cap a la font del claustre o cap a la bassa de les oques.

Cronologia / Fase: tpq 1620

Fotos: 001_20-061 a 062

U.E.: 152

Situació: Sondeig 4

Definició: Mur d'amplada no determinada i direcció nord sud (paral·lel a la paret de tancament del claustre). Presenta un full exterior format per blocs quadrangulars de pedra disposats a trencajunts i lligats amb morter de calç groguenc. El nucli del mur està fet amb un massissat de pedres petites i mitjanes sense treballar i lligades amb el mateix tipus de morter de calç groguenc, molt diferent del morter blanc utilitzat en la banqueta de fonamentació de la paret del claustre.

Relacions Físiques:

Hi recolza: 49

Tallat per: 42

Interpretació: Mur antic, estratigràficament anterior a la paret de tancament de la galeria del claustre. *Taq* s. XIV

Cronologia / Fase:

Fotos:

REPERTORI DE FOTOGRAFIES

Núm.	Sondeig	Descripció
001/20-001	General	Nivell UE 1. Condicionament del pati del claustre
001/20-002	General	Nivell UE 1. Condicionament del pati del claustre
001/20-003	General	Nivell UE 1. Condicionament del pati del claustre
001/20-004	General	Nivell UE 1. Condicionament del pati del claustre
001/20-005	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-006	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-007	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-008	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-009	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-010	1, 2, 8	Paviment de lloses UE 2
001/20-011	General	Vista de la barana perimetral del pati del claustre UE. 3
001/20-012	General	Vista de la barana perimetral del pati del claustre UE. 3
001/20-013	General	Vista de la barana perimetral del pati del claustre UE. 3
001/20-014	General	Vista de la barana perimetral del pati del claustre UE. 3
001/20-015	6	Vista de la fonamentació UE 4
001/20-016	General	Retalls UE 5
001/20-017	General	Retalls UE 5
001/20-018	General	Retalls UE 5
001/20-019	General	Retalls UE 5
001/20-020	General	Paviment UE 6
001/20-021	General	Paviment UE 6
001/20-022	1	Vista de l'estrat d'anivellament UE 10
001/20-023	1	Vista de la conducció UE 11
001/20-024	1	Vista de la conducció UE 11
001/20-025	1	Vista de la conducció UE 11
001/20-026	2	Vista de la conducció UE 21
001/20-027	2	Vista de la conducció UE 21
001/20-028	2	Vista de la conducció UE 21
001/20-029	2	Vista de la conducció UE 21
001/20-030	2	Vista de la conducció UE 21
001/20-031	3	Vista del nivell de morter de calç UE 32, dels retalls UE 33 i 34 i dels rebliments UE 35 i 36
001/20-032	3	Vista del nivell de morter de calç UE 32, dels retalls UE 33 i 34 i dels rebliments UE 35 i 36
001/20-033	3	Vista del nivell de morter de calç UE 32, dels retalls UE 33 i 34 i dels rebliments UE 35 i 36

001/20-034	3	Vista del retall UE 34
001/20-035	3	Vista de l'estrat UE 37
001/20-036	3	Vista de l'estrat UE 37
001/20-037	3	Vista de l'estrat UE 37
001/20-038	3	Vista de l'estrat UE 38
001/20-039	3	Vista de l'estrat UE 39
001/20-040	3	Vista del retall UE 131 i del seu rebliment UE 130
001/20-041	3	Vista del retall UE 131 i del seu rebliment UE 130
001/20-042	3	Vista del retall UE 132 i de l'estrat UE 133
001/20-043	3	Vista del retall UE 132 i de l'estrat UE 133
001/20-044	3	Vista del retall UE 131. En primer terme UE 134
001/20-045	3	Vista de l'estructura UE 136
001/20-046	3	Vista de la rasa UE 137 i del tub de plom de UE 136
001/20-047	3	Detall de la inhumació UE 139
001/20-048	3	Detall de la inhumació UE 139
001/20-049	3	Vista de la claveguera UE 142 i del retall 141
001/20-050	3	Vista de la claveguera UE 142 i del retall 141
001/20-051	3	Vista de la claveguera UE 142 i del retall 141
001/20-052	3	Vista de la claveguera UE 142 i del retall 141
001/20-053	3	Vista de la claveguera UE 142 i del retall 141
001/20-054	3	Vista del retall UE 144
001/20-055	3	Vista del retall UE 144
001/20-056	3	Vista del retall UE 144
001/20-057	3	Vista de l'estructura UE 148
001/20-058	3	Vista de l'estructura UE 148
001/20-059	3	Vista de l'estructura UE 148
001/20-060	3	Vista de l'estructura UE 148
001/20-061	3	Vista del tub ceràmic situat a l'interior de UE 148
001/20-062	3	Vista del tub ceràmic situat a l'interior de UE 148
001/20-063	4	Vista de la superfície de l'estrat UE 40 i de la conducció de serveis UE 5
001/20-064	4	Vista de la superfície de l'estrat UE 41
001/20-065	4	Vista del retall UE 42
001/20-066	4	Vista del retall UE 42
001/20-067	4	Vista del retall UE 43
001/20-068	4	Vista del retall UE 43
001/20-069	4	Vista de la UE 44
001/20-070	4	Vista de la vorera UE 45
001/20-071	4	Vista de la conducció UE 47
001/20-072	4	Vista de UE 44 i 48
001/20-073	4	Vista de UE 44 i 48
001/20-074	4	Vista de UE 44 i 48

001/20-075	5	Vista final sondeig 5. Destaquen les restes del paviment UE 50 i els serveix UE 5
001/20-076	5	Detall del muret UE 52
001/20-077	6	Vista de les UE 04, 60, 61
001/20-078	6	Vista de la UE 60
001/20-079	6	Vista de la rasa UE 61 i el tub de PVC del seu interior
001/20-080	6	Detall de la conducció UE 64
001/20-081	6	Detall de la conducció UE 64
001/20-082	6	Detall de la conducció UE 64
001/20-083	6	Detall de la conducció UE 64
001/20-084	6	Detall de la conducció UE 64
001/20-085	6	Vista general de la conducció UE 64
001/20-086	6	Vista general de la conducció UE 64
001/20-087	6	Vista general de la conducció UE 64
001/20-088	6	Detall del pas de UE 64 cap a l'interior del contrafort
001/20-089	6	Vista de la coberta de UE 64 dins del contrafort.
001/20-090	7	Vista de les UE 71, 72, 74
001/20-091	7	Vista de les UE 71, 72, 74
001/20-092	7	Vista de la UE 77
001/20-093	7	Vista de la UE 77
001/20-094	7	Vista de les UE 74, 75, 76
001/20-095	7	Vista de les UE 74, 75, 76
001/20-096	7	Vista de les UE 74, 75, 76
001/20-097	8	Vista de la UE 80
001/20-098	8	Vista de la UE 81
001/20-099	8	Vista del mur UE 82
001/20-100	8	Vista del mur UE 83
001/20-101	8	Vista del mur UE 83
001/20-102	8	Vista del mur UE 83
001/20-103	8	Vista del mur UE 83
001/20-104	8	Vista de UE 84
001/20-105	8	Vista de UE 84
001/20-106	8	Vista de UE 84
001/20-107	8	Vista de UE 84
001/20-108	8	Vista del nivell UE 85
001/20-109	8	Vista del nivell UE 85
001/20-110	9	Vista del paviment UE 90
001/20-111	9	Vista del paviment UE 90
001/20-112	9	Vista del paviment UE 90
001/20-113	9	Vista del paviment UE 90
001/20-114	9	Vista del nivell UE 91
001/20-115	9	Vista de UE 92

001/20-116	9	Vista de la UE 93
001/20-117	9	Vista de la UE 94 i del retall UE 95
001/20-118	9	Vista de la UE 94 i del retall UE 95
001/20-119	9	Vista de la UE 94 i del retall UE 95
001/20-120	9	Vista de les restes del paviment UE 97, molt afectat per l'obertura de rases modernes de serveis (UE 5)
001/20-121	9	Vista de les restes del paviment UE 97, molt afectat per l'obertura de rases modernes de serveis (UE 5)
001/20-122	9	Vista de les restes del paviment UE 97, molt afectat per l'obertura de rases modernes de serveis (UE 5)
001/20-123	9	Vista del retall UE 98 i del crani UE 100
001/20-124	9	Vista del retall UE 98 i del crani UE 100
001/20-125	10	Vista de UE 97, UE 102, UE 106 i UE 107
001/20-126	10	Vista de la cala un cop finalitzada la intervenció
001/20-127	11	Vista de les UE 111, 112, 113
001/20-128	11	Vista del tram de la vorera UE 90 documentada en aquest sondeig.
001/20-129	11	Vista del tram de la vorera UE 90 documentada en aquest sondeig.
001/20-130	11	Vista del tram de la vorera UE 90 documentada en aquest sondeig.
001/20-131	11	Vista del tram de la vorera UE 90 documentada en aquest sondeig.
001/20-132	11	Vista de les UE 111, 112, 113
001/20-133	12	Vista de UE 4 i UE 60
001/20-134	12	Vista de UE 4 i UE 60
001/20-135	12	Vista de la conducció UE 64
001/20-136	12	Vista de la conducció UE 64

INVENTARI DEL MATERIAL

TAULA CODIS PER A INVENTARI DE MATERIALS ARQUEOLÒGICS

CERÀMICA

1. CLASSIFICACIÓ

11000	Prehistòria	13050	campaniana/vernís negre indeterminada
11001	Neolítica	13051	precampaniana
11050	del Coure	13052	campaniana A
11100	del Bronze	13053	campaniana A tardana
11101	del Bronze antic	13054	campaniana B
11102	del Bronze mig	13055	campaniana B-oide
11103	del Bronze final	13056	campaniana C
12000	Protohistòrica sense determinar	13057	campaniana empuritàna
12001	feno-púnica indeterminada	13058	etrusca vernís negre
12002	feno-púnica engalba vermella	13059	imitacions campanianes
12003	feno-púnica engalba negra	13060	vernís negre púnic
12004	feno-púnica comuna		
12005	grega d'occident	13100	terra sigillata indeterminada
12050	roja a torn	13101	presigillata
12051	engalba roja	13102	T S precoç
12052	pintada	13103	T S aretina
12053	comuna ibèrica	13104	T S itàlica
12054	grisa de la costa catalana	13105	T S tardo-itàlica
12055	grollera	13106	T S sudgàl·lica
12056	grans recipients d'emmagatzematge	13107	T S marmorata
12057	àmfora ibèrica	13108	T S hispànica
13000	Món Clàssic sense determinar	13109	T S hispànica tardana
13001	grega indeterminada	13110	T S hispànica indeterminada
13002	<i>buchero nero</i>	13111	T S africana A
13003	àtica figures negres	13112	T S africana A/D
13004	àtica figures vermelles	13113	T S africana A/C
13005	àtica vernís negre	13114	T S africana C
13006	taller de les petites estampetes	13115	T S africana D
13007	taller de Rhode	13116	T S africana indeterminada
13008	taller de Nikia-Ion	13117	imitacions T S hispànica
13009	taller de pàteres 3 palmetes radials	13118	T S clara B
		13119	T S lucente

13120	paleocristina grisa	13300	àmfora indeterminada
13121	paleocristina ataronjada	13301	àmfora massaliota
13122	<i>late Roman C</i>	13302	àmfora feno-púnica
13123	produccions orientals (corintia)	13303	àmfora ebussitana
13124	vidriada romana	13304	àmfora romana
13125	imitacions clara D	13305	àmfora greco-itàlica
13126	paleocristina pintada	13306	àmfora itàlica
		13307	àmfora gà·lica
13150	parets fines indeterminades	13308	àmfora hispànica
13151	parets fines itàliques	13309	àmfora bètica
13152	parets fines d'Acco	13310	àmfora de la Tarraconense
13153	parets fines sudgà·liques	13311	àmfora lusitana
13154	parets fines "clofolla d'ou"	13312	àmfora africana
13155	parets fines hispàniques	13313	àmfora oriental
13156	imitacions parets fines	13314	suports d'àmfores
		13315	amforiscs
13200	llàntia indeterminada	13316	disc terra cuita
13201	llàntia grega	13317	taps
13202	llàntia republicana	13318	fragments vasos retallats
13203	llàntia republicana vernís negre	13319	altres accessoris
13204	llàntia imperial	13320	<i>dollia</i>
13205	llàntia imperial de volutes	13321	àmfora rodia
13206	llàntia imperial de disc	13322	àmfora corintia
13207	llàntia africana de canal	13323	àmfora Samos
13208	llàntia africana		
13209	llàntia africana paleocristiana	13400	comuna a torn oxidada d'època indeterminada
13210	llàntia africana ARS	13401	comuna a mà oxidada d'època indeterminada
		13402	comuna a torn reduïda d'època indeterminada
13250	comuna oxidada	13403	comuna a mà reduïda d'època indeterminada
13251	comuna reduïda	13404	comuna oxidada d'època indeterminada
13252	comuna baix-imperial	13405	comuna reduïda d'època indeterminada
13253	comuna engalba blanca	13406	comuna a torn bescuitada indeterminada
13254	comuna engalba negra		
13255	comuna engalba vermella	13500	comuna oxidada medieval
13256	comuna roig pompejà	13501	comuna reduïda medieval
13257	comuna itàlica	13502	comuna bescuitada medieval
13258	comuna africana de cuina		
13259	comuna emporitana oxidada		
13260	comuna de cuina acurada		
13261	imitacions comuna africana		
13262	comuna bescuitada		
13263	ceràmica comuna de Lípari		
13264	ceràmica daurada		
13265	ceràmica eivissenca tardo antiga		
13266	ceràmica de Pantelleria		
13267	ceràmica itàlica tardo antiga		

14000	Món medieval i modern indeterminat		
14001	comuna oxidada a mà	14126	blanca i blava de la cirera
14002	comuna oxidada a torn	14128	blanca i blava Paterna-Manises
14003	comuna oxidada vidriada	14129	blanca i groga “orla d’influència del Renaixement”
14004	comuna reduïda a mà		
14005	comuna reduïda a torn	14200	reflex metàl·lic
14006	comuna reduïda vidriada	14201	reflex metàl·lic producció catalana
		14202	reflex metàl·lic de l’ungla
14050	islàmica indeterminada	14203	reflex metàl·lic de sanefa amb gallons
14051	islàmica verd-manganès	14204	reflex metàl·lic de sanefa amb fulles
14052	islàmica melada	14205	reflex metàl·lic de sanefa en negatiu
14053	islàmica corda seca total	14206	reflex metàl·lic decoració floral
14054	islàmica corda seca parcial	14207	reflex metàl·lic de fons picat
14055	islàmica esgrafiada	14208	reflex metàl·lic de pinzell-pinta
14056	islàmica pintada	14209	reflex metàl·lic decoració geomètrica
14057	islàmica daurada reflex metàl·lic	14210	reflex metàl·lic amb lletres o anagrames
14058	islàmica a motlle	14211	reflex metàl·lic i blava
14059	islàmica comuna oxidada	14212	reflex metàl·lic de Paterna
14060	islàmica comuna reduïda	14213	reflex metàl·lic de Manises
14061	islàmica manganès sota coberta melada	14214	reflex metàl·lic de Paterna-Manises
14062	islàmica vidrada	14215	reflex metàl·lic sanefa reticulada
14100	vidrada blanca	14250	blanca i manganès
14101	blanca i blava	14251	blanca-manganès blau i manganès
14102	blanca i blava de Barcelona	14252	blanca-manganès verd i manganès
14103	blanca i blava catalana	14253	blanca-manganès verd i manganès de Paterna
14104	blanca i blava d’orles diverses	14254	blanca-manganès verd i manganès de Manises
14105	blanca i blava de la botifarrada	14255	blanca-manganès verd i manganès catalana
14106	blanca i blava de l’arracada	14256	blanca-manganès i verd
14107	blanca i blava d’influència francesa	14257	blanca-manganès i polícroma
14108	blanca i blava de la cirereta	14258	pisa arcaica decorada
14109	blanca i blava de faixes o cintes		
14110	blanca i blava de la Segarra	14300	pisa blanca
14111	blanca i blava d’Escornalbou	14301	pisa decorada
14112	blanca i blava de la panotxa	14302	porcellana
14113	blanca i blava regalats	14303	Pickman/Cartuja
14114	blanca i blava de Poblet	14304	d’importació
14115	blanca i blava de sanefa negativa	14305	maiolica lligur
14116	blanca i blava de transició	14306	polícroma
14117	blanca i blava amb la Tau		
14118	blanca i blava d’influència de Savona	14400	vaixella segle XX
14119	blanca i blava corbata o palmera		
14120	blanca i blava ditada	15000	material ceràmic no recipient
14121	blanca i blava de blondes		
14122	blanca i blava de Paterna		
14123	blanca i blava de Manises		
14124	blanca i blava de Manises i groga		
14125	blanca i blava de la figueta		

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
abocador	AB
escòria	ER
pom agafor	AG
broc	BR
orelleta	OR
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
Per a llànties:	
<i>Infundibulum</i>	IN
Pico (<i>rostrum</i>)	RO
Orla (<i>margo</i>)	MA
Disc	DI
Volutes	VL
Aletes	ALE
Moldura	MOL
<i>Orificium</i>	ORF

3. TIPOLOGIA: Per materials del Món Clàssic amb una tipologia ja establerta.

ABAS.	Abascal
AFRIC.	Africana
AGUARD.	Aguarod
ALM.	Almagro
ATL.	Atlante
BAIL.	Bailey
BEL.	Beltran
BRUCK.	Bruckner
DECHEL.	Dechelette
DRAG	Dragendorf
DRES.	Dressel
EBUS.	Ebusitana
GOUD.	Goudineau
H.	Hayes
HALT.	Haltern

HERM.	Hermet
KEAY	Keay

LAMB.	Lamboglia
LAIET.	Laietana
LOPEZ	López Mullor
LUDOW.	Ludowici
M.	Morel
MEZQ.	Mezquiriz
OBER.	Oberaden
OELM.	Oelman
OST.	Ostia
OSW.	Oswald
PALL.	Pallarès
PASC.	Pascual
RIG.	Rigoir
RITT.	Ritterling
SAL.	Salomonson
SPT.	Spitzer
GAL.	Galane
DEN.	Deneauve
ETT.	Ettlinger
AQUIL.	Aquilué
VER.	Vernhet
MAY.	Mayet
DRAM.	Dramont

4. FORMA: Per a materials no classificats tipològicament. Bàsicament, ceràmiques prehistòriques, medievals i modernes)

Ceràmica a mà:

bol/vas carenat	BCA
bol/vas cilíndric	BCI
bol/vas bitroncocònic	BBT
bol/vas troncocònic	BTR
bol/vas elíptic	BEL
bol/vas globular	BGL
bol/vas globular amb coll	BGC
bol/vas germinat	BGE
bol/vas múltiple	BMU
bol/vas ovoide	BOV
bol/vas perfil en S	BPS
bol/vas semiesfèric	BSE
bol/vas subesfèric	BSU
bol/vas semiesfèric o subesfèric de vora exvasada	BSS
copa	COP
cullera	CUL

formatgera	FOR
forma indeterminada	FIN
fragment retallat no perforat	FRN
fragment retallat perforat	FRP
gresol	GES
paleta	PAL
plat carenat	PCA
plat/tapadora	PLT
plata	PLA
suport	SOP
tassa	TAS

Ceràmica a torn:

Ceràmica grega

Alabastró	ALA
Àmfora	AMF
Aryballos	ARY
Hydria	HYD
Kalathos	KAL
kratera calze	KCA
kratera campana	KCP
krateracolumnes	KCO
kratera volutes	KVO
kylix	KYL
lebes	LEB
lekythos	LEK
oinochoe	OIN
pelike	PEL
skiphos	SKI
stamnos	STA
ungüentari bulb	UBU
ungüentari fusiforme	UFU
ungüentari	UGU

Ceràmica clàssica, medieval i moderna

abeurador	ABE
ampolla	AMP
bací	BAC
barral	BLN
bol	BOL
canalobre	CAN
cassola	CSS
cassola patina cendrosa	CSC
càntir	CAT
catúfol	CAF
colador	COL
copa	COP
coffi	COS
crema perfums	CRP

cubell	CUB
escalfeta	ESF
escudella	ESC
escudella d'orelletes	EOR
fogó	FOG
formes amb abocador	FAB
formes obertes	FOB
formes tancades	FTA
forma indeterminada	FIN
fruiter	FRU
gerra	GER
gerreta	GET
gerro	GRR
gibrell	GIB
got	GOT
greixonera	GRE
guardiola	GUA
llàntia cassola i bec pessigat	LCB
llàntia peu alt	LPA
llàntia piquera	LPI
llumanera	LLU
menjadora	MEN
mesura	MES
morter	MOR
motlle	MOT
motlle sigillata	MSG
olla	OLL
olla patina cendrosa	OPC
orsa	ORS
pàtera	PTT
plat	PAT
plat d'ala	PDA
plat/tapadora	PTA
plat/tapadora vora fumada	PTF
plata	PLA
plat tallador	PTL
poal	POA
pot	POT
pot de farmàcia	PFA
rentamans	REN
safata	SAF
saler	SLR
salsera	SAL
servidora	SEV
setrill	SET
sitra	SIT
suport	SOP
suport d'anell	SAN
suport rodet	SRD
tallador	TAL

tapadora	TAP
tassa	TAS
tenalla	TEN
test	TES
tinter	TIN
tupí	TUP
urna	URN
xocolatera	XOC

Material ceràmic no recipient (codi classificació 15000):

artefacte no definit	AND
bola	BLA
cilindres de forn	CFO
cuny de forn	CYF
dena	DEN
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fragment d'argila indet.	FAI
fussaiola	FUS
joguina	JOG
màscara	MAS
pes de teler circular	PTC
pes de teler oval	PTO
pes de teler rectangular	PTR
pes de teler indeterminat	PTI
pes de teler troncocònic	PTT
pipes	PIP
placa	PLC
placa foradada	PFD
rodet	ROD
tres peus terrisser	TPT
disc circular terrisser	DCT
suport llar de foc	SLF
peça circular	PC
peça circular foradada	PCF

4. TÈCNICA

a mà	MA
a torn	TO
a torn lent	TL
a motlle	MO
motlle cistelleria	MC
ensablada	EN
indeterminada	IN

5. DECORACIÓ

acanalada	AC
aiguada	AG
aplicació	AL
aplicació metàl·lica	AM
aplicació pasta blanca	AB
aplicació pasta roja	AR
aplicació pedres	AP
baquetons	BA
barbotina	BB
bigoti	BI
botons	BO
calada	CA
cordons digitacions	CD
cordons incisió	CI
cordons impressió	CM
cordons llisos	CL
cordons pessigats	CP
ditada	DI
esgrafiada	ES
excisa	EX
impresa canya/os	IO
impresa cardial	IC
impresa cistelleria	IL
impresa digitada	ID
impresa espàtula	IE
impresa estampillada	IS
impresa pinta	IP
impresa punxó	IX
impresa puntillada	IA
impresa raspatllada	IR
impresa teixit	IT
impresa ungulada	IU
impresió fent incisió	IM
impressions diverses	IF
incisa	IN
incisa pintada	NP
llengüeta	LL
mamellons	MA
mangra	MG
motlle	MO
mugró	MU
ondulació en vora	OV
perforada	PF
pessigada	PE
pintada	PI
pintada blanca	PB
pintada negra	PN
pintada roja	PR
pintada roig-marronós	PM

polícroma	PP
pseudoexcisa	PS
rodeta	RO
vernís roig	VR

6. PASTA

grollera oxidada	GO
grollera reduïda	GR
grollera mixta	GM
acurada oxidada	AO
acurada reduïda	AR
acurada mixta	AM
acurada bescuitada	AB
grollera bescuitada	GB
bescuitada	BE
caolinítica	CA

7. ACABATS

allisat	AL
allisat amb fang	AF
arenós	AR
brunyit	BR
encastació de fang	EF
engalbat	EN
esmaltat	EM
espatulat	ES
estriat	ET
marques terrisser	MT
pàtina cendrosa	PC
pentinada	PE
pintat	PI
rugós	RU
<i>strice</i>	ST
vernissat	VE
vidrat	VI

METALL

1. CLASSIFICACIÓ

20000	indeterminat
20001	bronze
20002	ferro
20003	plata
20004	or
20005	plom
20006	aleacions diverses
20007	altres metalls
20008	coure

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap	AGC
alabarda	ALB
àncora	ANC
anell	ANL
anella	ANE
arracada	ARR
arreus de cavall	ARC
artefacte indeterminat	ATI
ast	AST
bala	BAL
barra	BRR
bola/boleta	BLT
bomba	BOM
botó	BOT
braçalet	BRA
braser	BRS
cadena	CAD
clau	CLA
dena	DEN
destral	DRT
diadema	DMA
didal	DID
elements de carro	ECR
elements religiosos	ERE
enformador	ENF
escarpa	EPA
escòria	ESR
escultura	ESC
escut	EST
espasa	ESP
falcata	FAL
fíbula indeterminada	FBI

fíbula anular	FAN
fíbula d'apèndix caudal	FAC
fíbula de bucle	FBU
fíbula de naveta	FNA
fíbulade pivot	FPV
fíbula doble ressort	FDR
fíbula indígena de colze	FIC
fíbula de peu alt	FPA
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fil/frag. riscle/anell/braçalet	FFR
frontissa	FTS
ganivet	GNV
gerra	GER
globelet	GOB
llingot	LIN
mirall	MRL
moneda	MON
pectoral	PEC
penjant	PJA
pinces	PNC
placa	PLC
pondius	PON
punta fletxa	PFL
punta llança/javelina	PLJ
punxó	PNX
punyal	PNY
serra	SER
sivella	SIV
vas	VAS
xinxeta	XIN

3. TÈCNICA

forja	FJ
fosa	FS
cisellar	CS
repussar	RP
calat	CL

VIDRE

1. CLASSIFICACIÓ

30000	vidre
30001	pasta vítrea
30002	cristall
30003	escòria

2. DEFINICIÓ DEL FRAGMENT

sense forma	SF
sense definir	SD
perfil sencer	PS
vora	VO
nansa	NA
arrencament de nansa	AN
coll	CO
carena	CR
llavi	LL
fons	FO
peu	PE
pivot	PI
bec	BE
pom/agafador	AG
escòria	ER
boca	BO

3. FORMA

fragment no definit	VIN
ampolla	AMP
amforisc	VAF
barreta	BAR
bol	BOL
camafeu	VCS
copa	COP
dena	DEN
element construcció	VEC
element d'ús funerari	VEF
element d'ús personal	VEP
flascons	VFL
gerra	GER
plat	PAT
plata	PLA
setrill	SET
ungüentari	UGU
vas	VAS

4. TÈCNICA

realització no definida	ND
vidre-mosaic	VM
motlle decorat	MD
motlle baix relleu	MB
motlle volum rodó	MR
poliment	VL
tallat	VT
gravat	VG
amb aplicacions	VA
fondi d'or	VO
pintat	VP
bufat	VG

MATERIAL LÍTIC

1. CLASSIFICACIÓ

40000	indeterminat	anell	ANE
40001	sílex	artefacte indeterminat	ATI
40002	quars	artefacte no definit	ATD
40003	jaspi	baix relleu	BAR
40004	granit	bala	BAL
40005	arenisca	bola	BLA
40006	volcànic	braçalet	BRA
40007	micaesquistos	braçalet d'arquer	BÇA
40008	caliça	cassoleta	CTA
40009	marbre	dena	DEN
40010	alabastre	enformador	ENF
40011	conglomerat	escultura	ESC
40012	travertí	figura zoomorfa	FZM
40013	pissarra	figura antropomorfa	FAN
40014	pedres precioses	gresol	GES
40015	minerals	inscripció	INS
40016	fòssils	mà de molí	MMO
40017	rierencs	molí barquiforme	MBA
40018	calcària	molí (roda)	MOL
		morter	MOR
		motlle de fundició	MFU
		peça circular foradada	PCF
		peça circular no perforada	PCN
		pedestal	PED
		penjant	PJA
		placa	PLC
		placa decorada	PDC
		placa foradada	PFD
		punyal	PNY
		sarcòfag	SAR

2. FORMA

pedra tallada no retocada ascla	ASC
pedra tallada no retocada fulla	FLL
pedra tallada no retocada rebuig	REB
nucli fragmentat	FNU
nucli amb còrtex	NCO
nucli sense còrtex	NSC
pedra retocada perforador	PFD
pedra retocada gratador	GRA
pedra retocada rascadora	RAS
pedra retocada làmina de dors	LDO
pedra retocada làmina retocada	LRE
pedra retocada punta de dors	PDO
pedra retocada punta (retoc simple)	PUN
pedra retocada geomètric	GEO
pedra retocada denticulat	DNT
pedra retocada truncadura	TRU
pedra retocada punta de fletxa	PFL
pedra retocada osca	OSC
pedra polida cisell	CIS
pedra polida destrat	DTA
allisador	ALS
àncora	ANC

MATERIALS CONSTRUCCIÓ

1. CLASSIFICACIÓ

50000	alabastre
50001	arenisca
50002	elements ceràmics
50003	estuc/arrebossat
50004	fusta
50005	ímbrex
50006	indeterminat
50007	maó
50008	marbre
50009	morter
50010	mosaic
50011	tessel·les
50012	opus signinum
50013	pintura/estuc pintat
50014	rajoles
50015	tegula
50016	tegula “mammata”
50017	tegula de suports
50018	terracotes
50019	tovots/tapial
50020	cornisa
50021	columna
50022	capitell
50023	carreu
50024	antefix
50025	canonada
50026	gàrgola
50027	tubuli
50028	teula vidrada
50029	teula
50030	rajola blanca i blava (XVI)
50031	rajola blanca i blava moderna (XVII-XVIII)
50032	rajola polícroma (XVIII- XIX)
50033	rajola polícroma anterior (XVIII)
50034	rajola blanca i blava anterior (XVIII)
50035	canaló
50036	motllura
50037	rajola vidrada
50038	totxana

MATÈRIA ORGÀNICA

1. CLASSIFICACIÓ

60000	matèria orgànica general
60001	os
60002	ivori
60003	closca
60004	fusta treballada
60005	teixit
60006	cuïro
60007	vegetals
60008	paper
60050	restes antropològiques
60051	macrofauna
60052	microfauna
60053	fauna aquàtica
60054	malacofauna
60055	fusta no treballada
60056	carbó
60057	granes
60058	fauna terrestre no definida

2. FORMA

agulla	AGU
agulla de cap agulla o punxó	AGC
ampolla	AMP
anell	ANE
aplic	APL
artefacte d'os/petxina/ibori	OPI
artefacte no definit	AND
beiana	BEI
bossa	BSA
botó	BOT
braçalet	BRA
caixa	CXA
calçat	CÇA
cistell	CTL
cistelleria	CIS
corda	CDA
corn tallat	COT
cullera	CUL
cullereta tocador	CUT
dau	DAU
dena	DEN
dent decorada	DTD
dent perforada	DTP

diari	DIA
enformador	ENF
espàtula	EPT
falange decorada	FLD
figura antropomorfa	FAN
figura zoomorfa	FZM
fitxa de joc	FIJ
frontissa	FTS
fus	FUS
fusta frag. indet.	FFI
fusta construcció naval	FCN
fusta construcció	FCO
ganxet	GAN
mànec	MEC
marcador	MCD
penjant	PJA
petxina frag. polida	POP
pinta	PNT
polidor	PUL
punta fletxa	PFL
punxó	PNX
punyal	PNY
raspall	RAS
resquill apuntat	RQA
sabates	SAB
tapadora	TAP
teixit	TXI
ullal porc senglar tallat	UPS

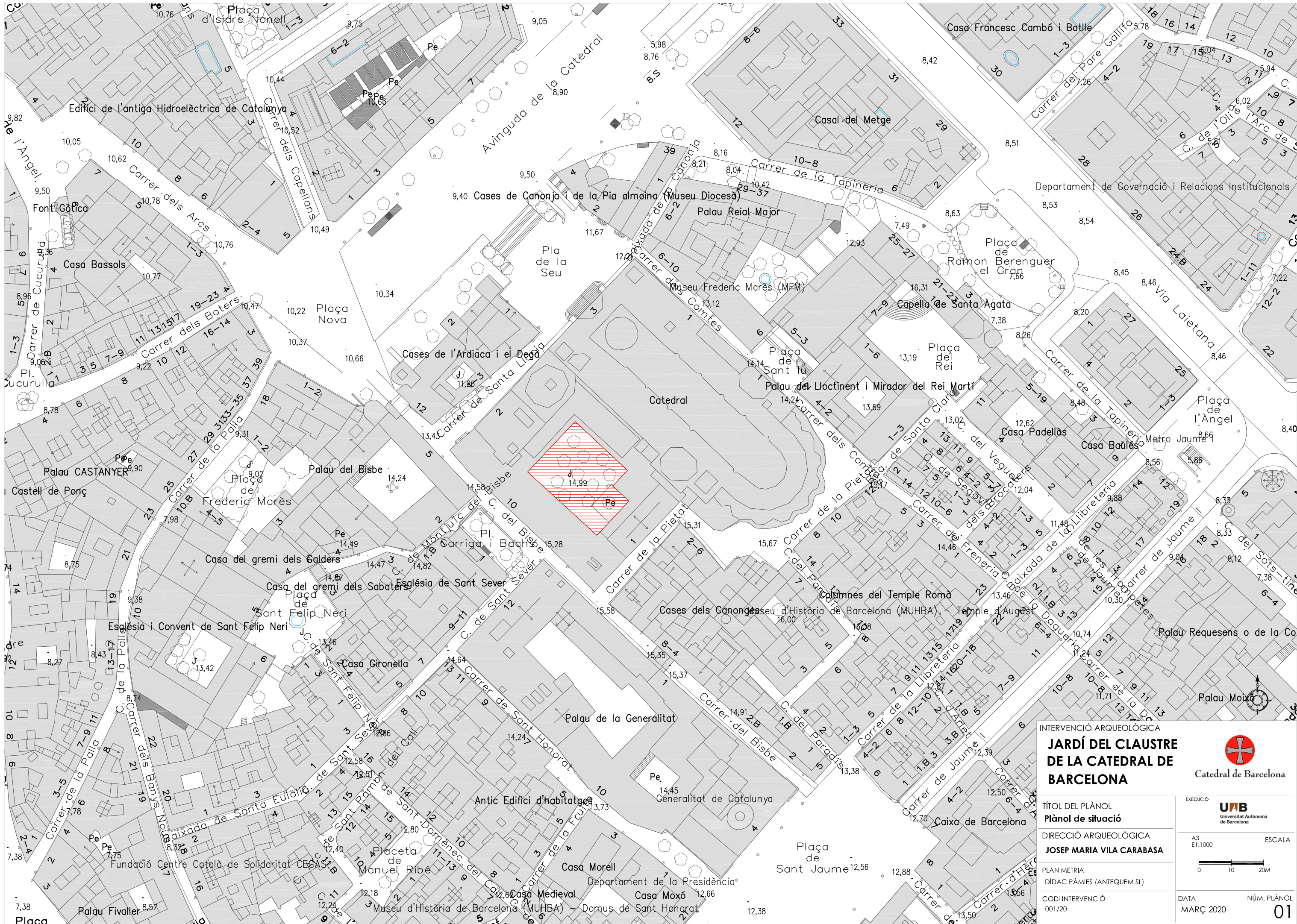
3. TÈCNICA

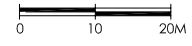

matèria prima sense modificar	MPS
matèria prima en procés de fabricació	MPF
matèria prima modificada	MPM

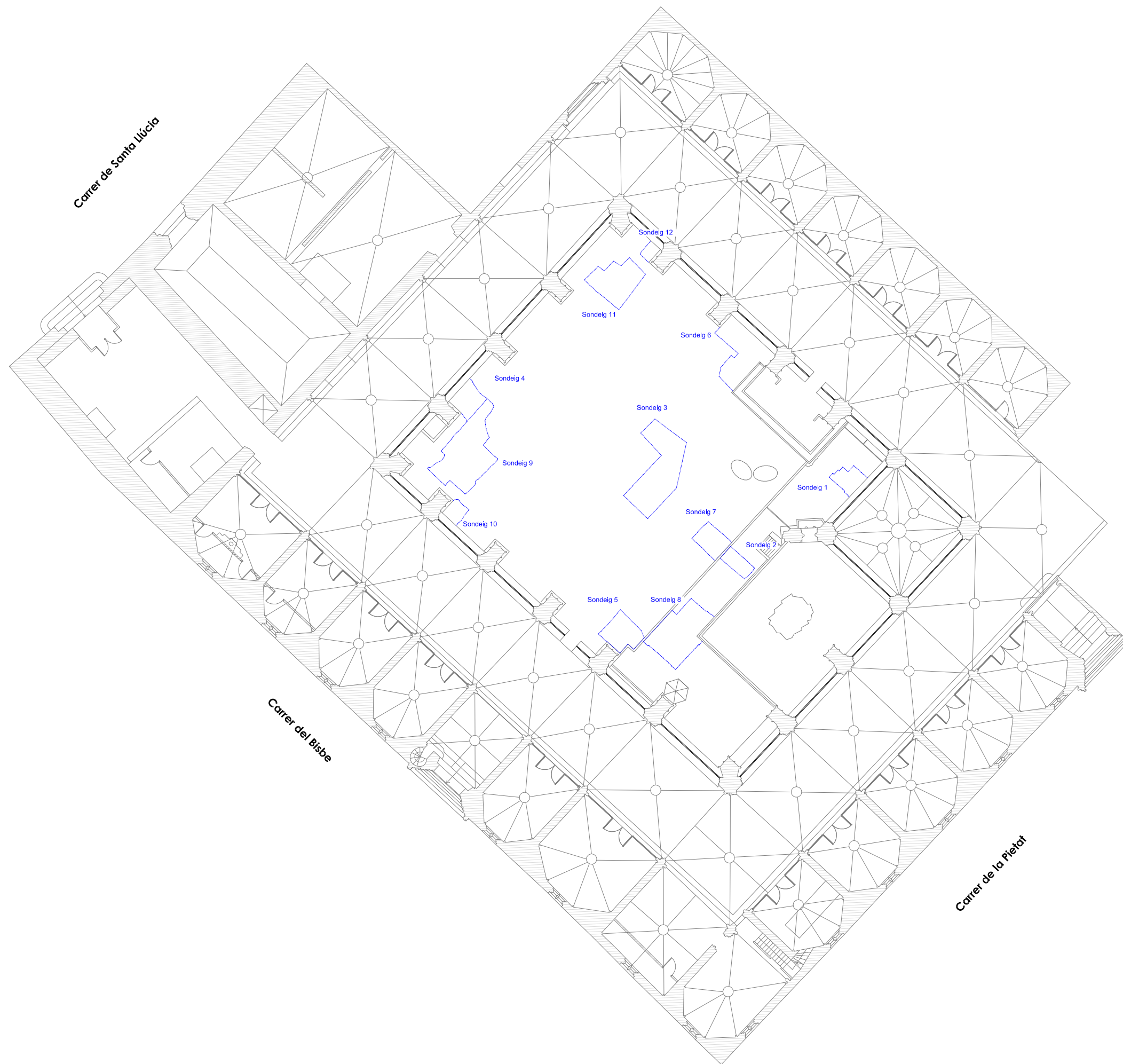
MOSTRES PER A ANÀLISIS

70000	terra
70001	morter
70002	pedra
70003	metall
70004	carbó (anàlisi antracològica)
70005	pol·len
70006	granes
70007	llavors
70008	carbó (C14)

UE	AREA	SECTOR	ÀMBIT	NÚM	FRAGMENTS	CODI	FORMA	TIPOLOGIA	TÈCNICA	PASTA	DECORACIÓ E	DECORACIÓ I	ACABAT E	ACABAT I	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS	RESTAURACIÓ	FOTOGRAFIA	DIBUIX	MAGATZEM
1				1	1	14003	SF	PAT	TO	AO			VI	VI						
1				2	1	14003	SF	PAT	TO	AO			VI	VI						
1				3	1	14003	SF	PAT	TO	AO		PN	VI	VI		à tâches noires				
1				4	1	14003	FO	PAT	TO	AO		PI	VI	VI	1600-1635					
2				1	1	14400	SF	FIN	TO	CA										
2				2	1	14403	FO	GER	TO	AO			VI							
10				1	1	14403	VO	GET	TO	AO	AC		VI		MEDIEVAL					
10				2	1	14402	SF	FIN	TO	AO										
36				1	3	15000	VO	TUB	TO	AO				VI						
36				2	2	14403	VO	BR	TO	AO			VI							
36				3	4	14403	SF	FIN	TO	AO				VI						
36				4	1	14006	SF	FIN	TR	AR			VI	VI						
36				5	1	14005	SF	FIN	TR	AR										
36				6	1	14003	VO	OLL	TO	AO			VI	VI						
36				7	2	14003	VO	FIN	TO	AO				VI						
36				8	1	14002	FO	GER	TO	AO										
36				9	1	14002	SF	FIN	TO	AO										
36				10	1	14002	NA	GER	TO	AO										
36				11	1	13300	SF	AMF	TO	AO					MOLT RODADA					
36				12	2	14100	SF	FIN	TO	AO			VI	VI						
36				13	1	14103	SF	PAT	TO	AO				VI	VI					
36				14	1	50032														
36				15	1	30000	SF	VIN												
37				1	27	14003	SF	FIN	TO	AO				VI						
37				2	2	14003	SF	GIB	TO	AO				VI						
37				3	1	14003	VO	GIB	TO	AO				VI						
37				4	3	14003	FO	GER	TO	AO				VI						
37				5	1	14003	NA	GER	TO	AO			VI	VI						
37				6	1	14003	VO	OLL	TO	AO				VI						
37				7	5	14003	VO	FIN	TO	AO				VI						
37				8	3	14002	SF	FIN	TO	AO										
37				9	1	14005	VO	GIB	TO	AR										
37				10	1	14005	VO	FIN	TO	AR										
37				11	2	14306	SF	FIN	TO	AO	VI		VI	VI						
37				12	9	14300	SF	FIN	TO	AO			VI	VI						
37				13	1	14103	VO	PAT	TO	AO		PI	VI	VI						
37				14	1	14103	SF	FIN	TO	AO	PI		VI	VI	1730-1800	PUNTA BERAIN				
37				15	1	14103	SF	PAT	TO	AO		PI	VI	VI						
37				16	1	14103	NA	ESC	TO	AO		PI	VI	VI						
37				17	1	14303	VO	PAT	TO	AO		PI	VI	VI						
37				18	1	30000	SF	VIN	ND											
37				19	2	30000	SF	VIN	ND											
37				20	1	20006	SF	ATI												
38				1	8	14103	SF	FIN	TO	AO				VI						
38				2	4	14103	SF	FIN	TO	AO			VI							
38				3	1	14103	VO	GER	TO	AO			VI	VI						
38				4	1	14103	VO	CAT	TO	AO			VI							

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA		
JARDÍ DEL CLAUSTRE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA		
TÍTOL DEL PLÀNOL		
Plànol de situació		
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA		NÚM. PLÀNOL
JOSEP MARIA VILA CARABASA		
PLANIMETRIA		DATA
DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)		
CODI INTERVENCIÓ		MARÇ 2020
001/20		
EXECUCIÓ		ESCALA
		
A3		0 10 20M
E1:1000		
01		

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Ublicació sondes

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

A3
 E1:250

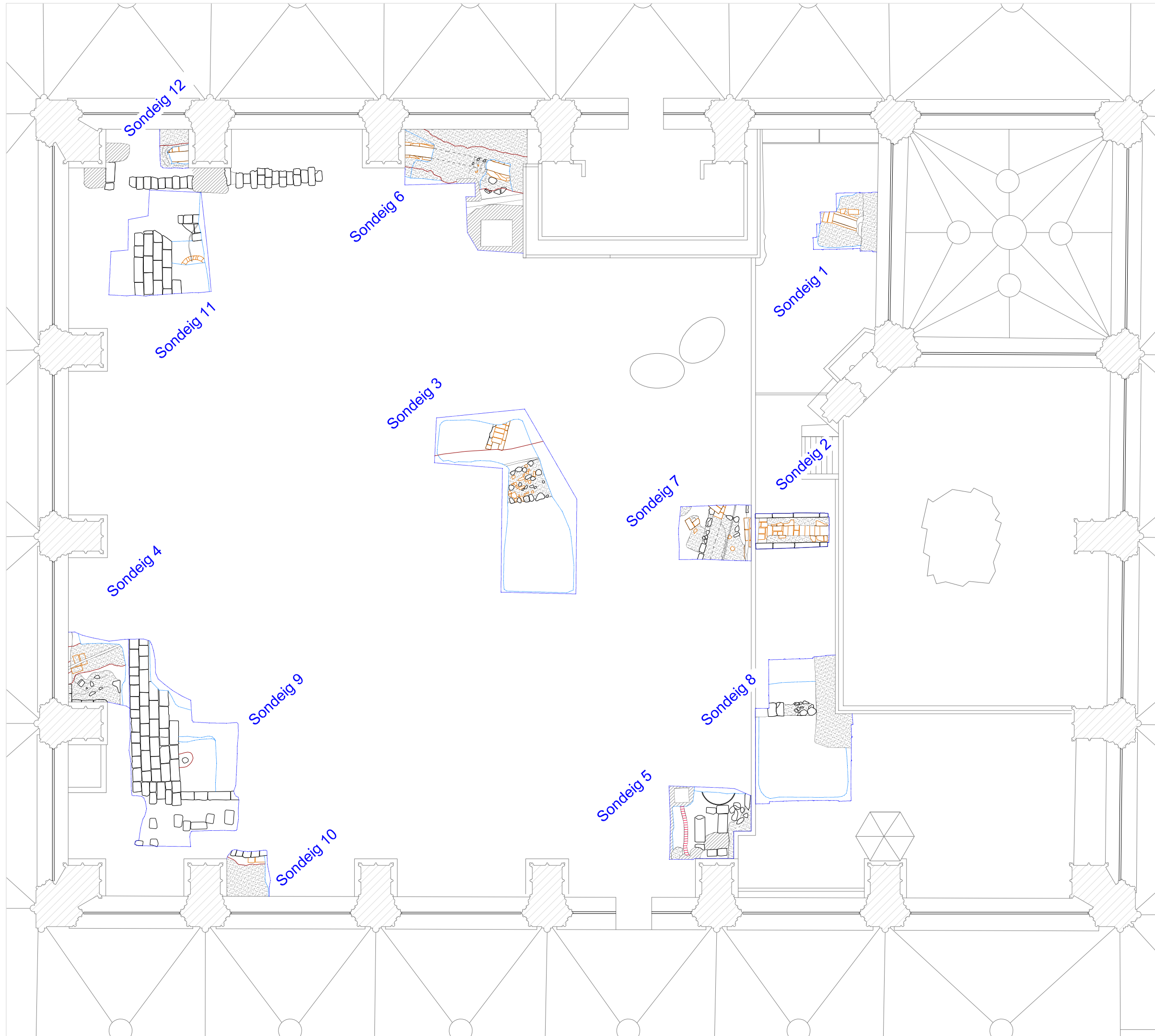
ESCALA

PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

DATA
 MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL
02

- Llegenda**
- Límit superior del sondeig
 - Límit inferior del sondeig
 - Contorn estructura
 - Material constructiu
 - Pedres
 - Retall
 - Servei contemporani
 - Morter de calç
 - Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

JARDÍ DEL CLAUSTRE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Catedral de Barcelona

TÍTOL DEL PLÀNOL
Restes localitzades

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

PLANIMETRIA
DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
001/20

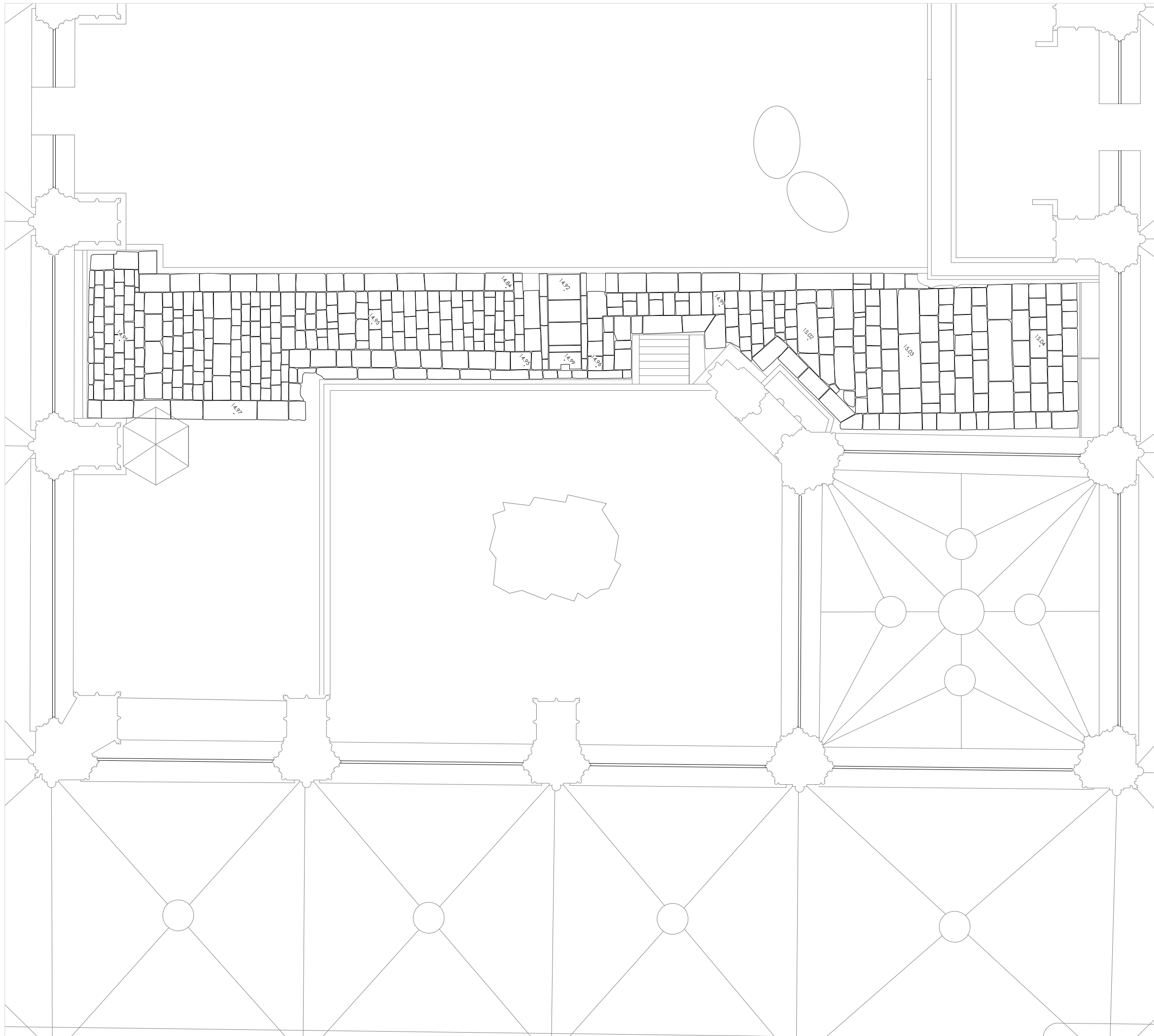
EXECUCIÓ
UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

A3
E1:100

ESCALA

DATA
MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL
03

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Paviment UE 2

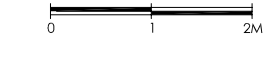
DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

A3
 E1:75

ESCALA

PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

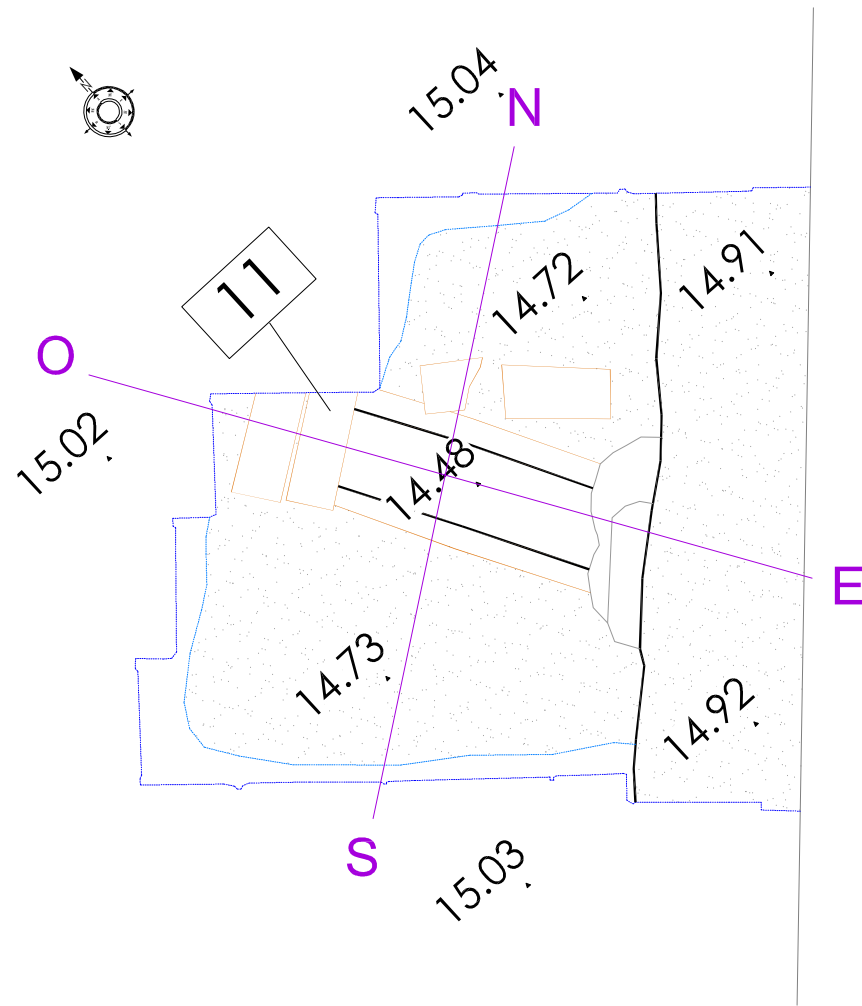

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

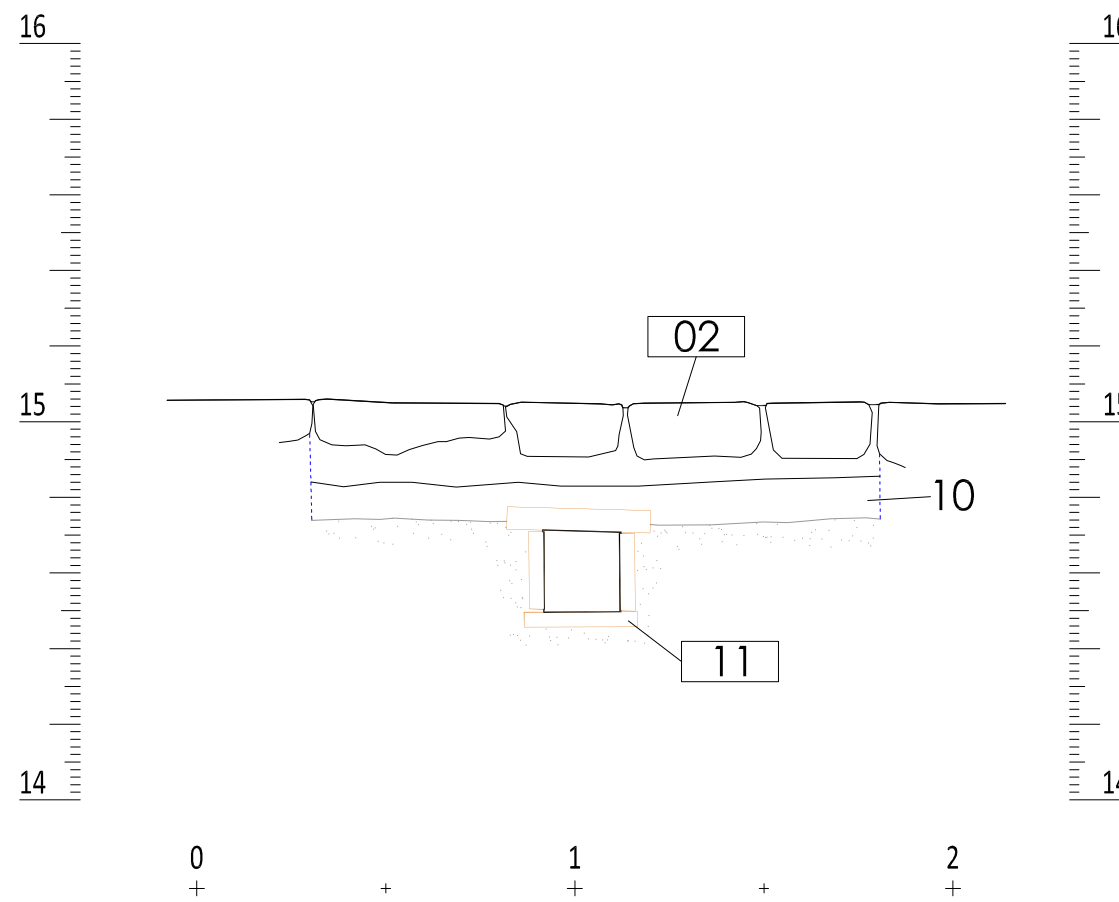
DATA
 MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL
04

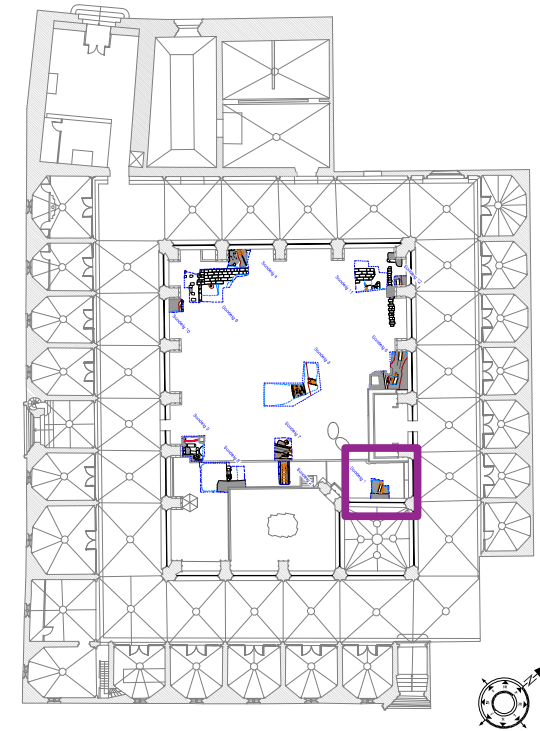
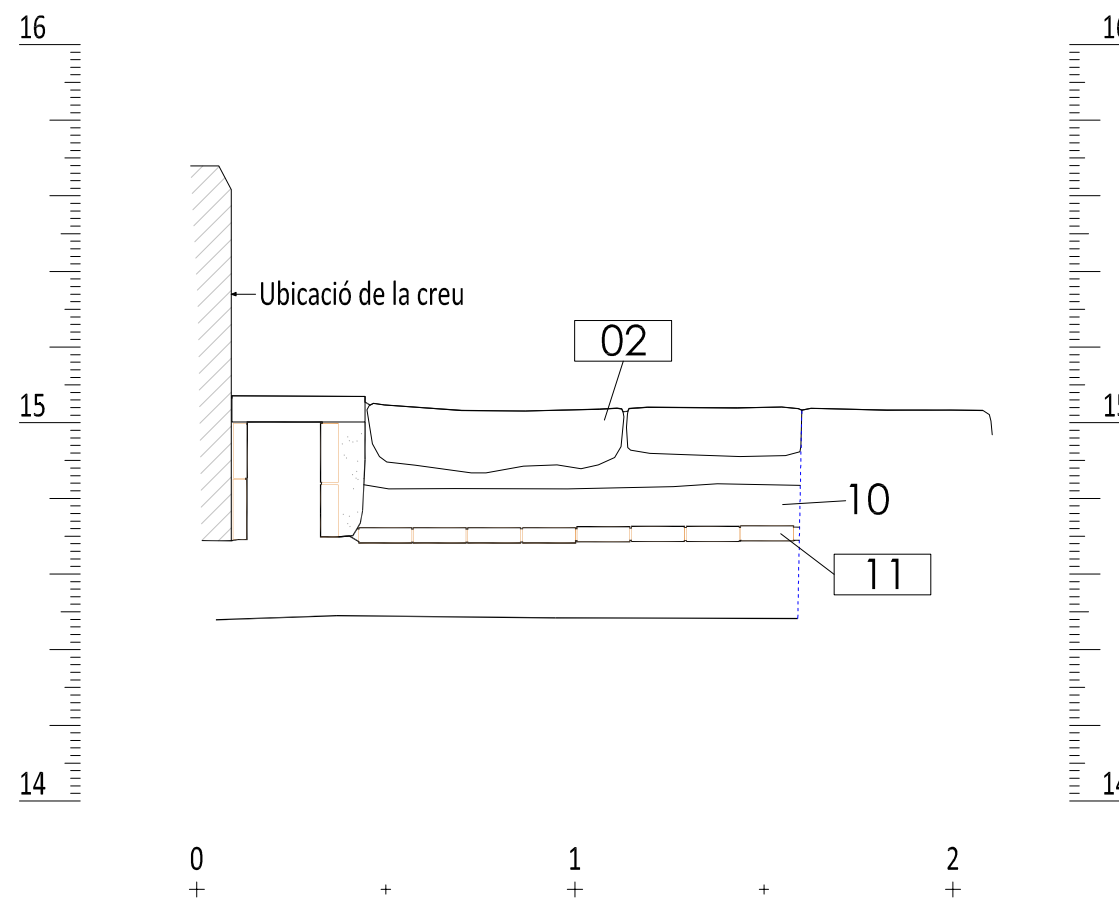

Secció N-S

Secció E-O

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- Servei contemporani
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 1

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

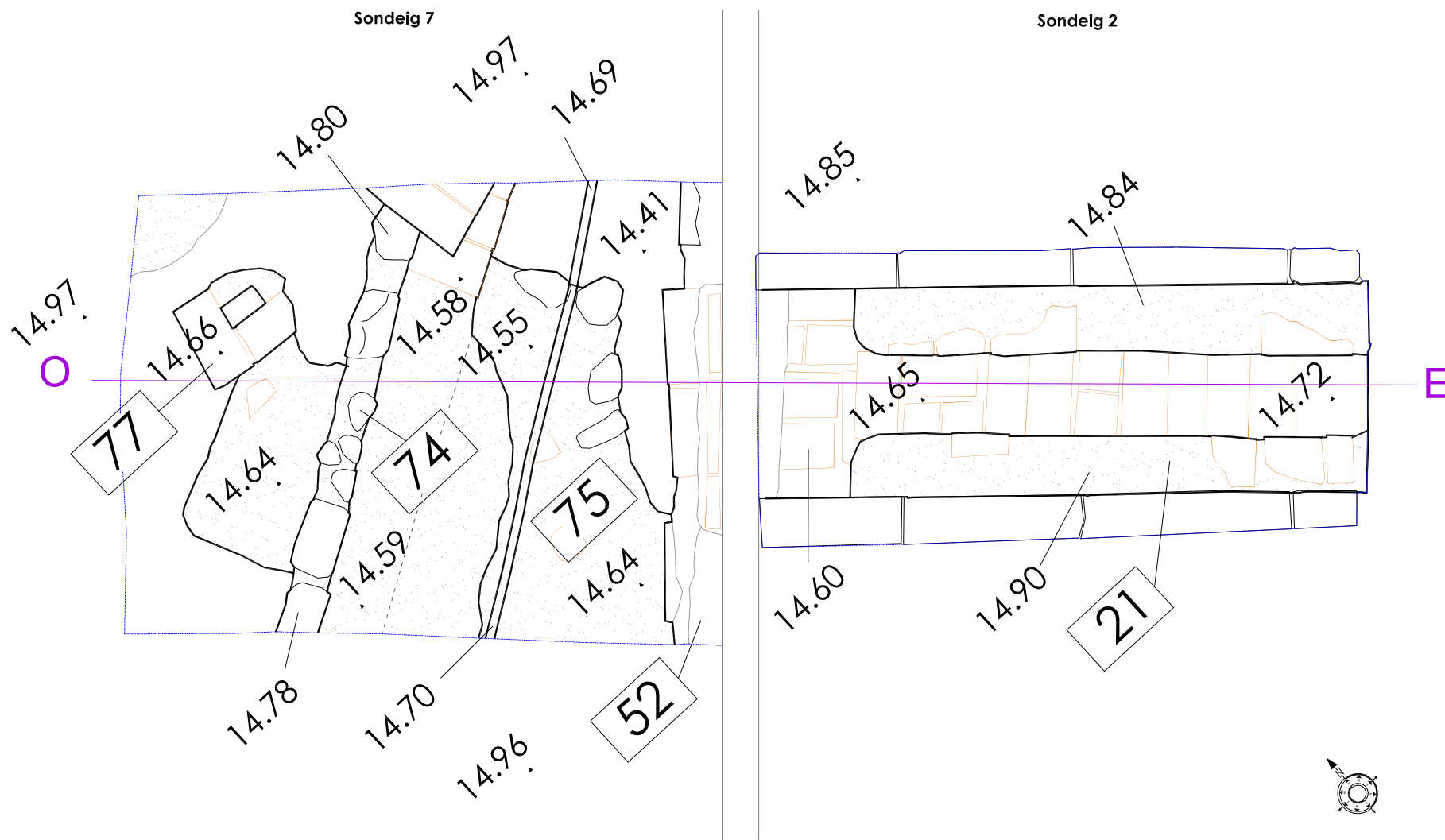
PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

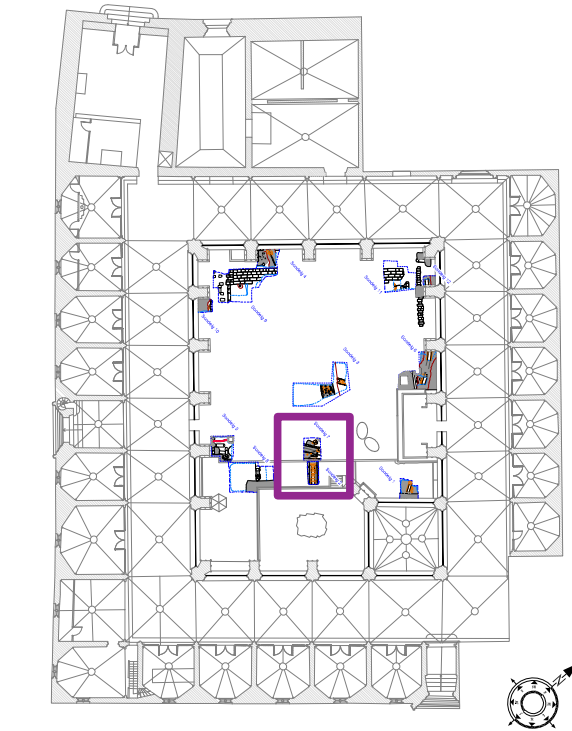
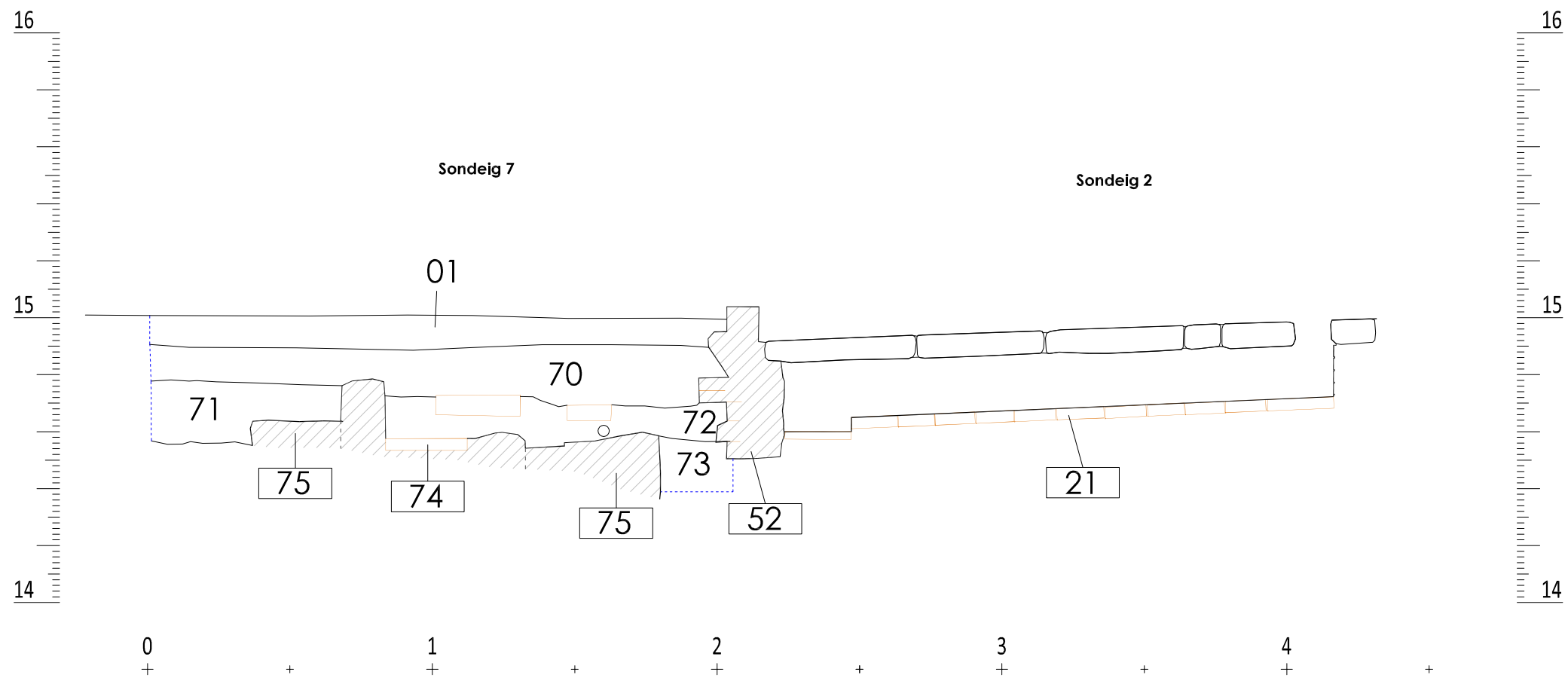
EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

A3
 E1:20 ESCALA

DATA
 MARÇ 2020 NÚM. PLÀNOL
05

Secció O-E

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- ▨ Servei contemporani
- ▨ Morter de calç
- ▨ Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 2 i 7

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

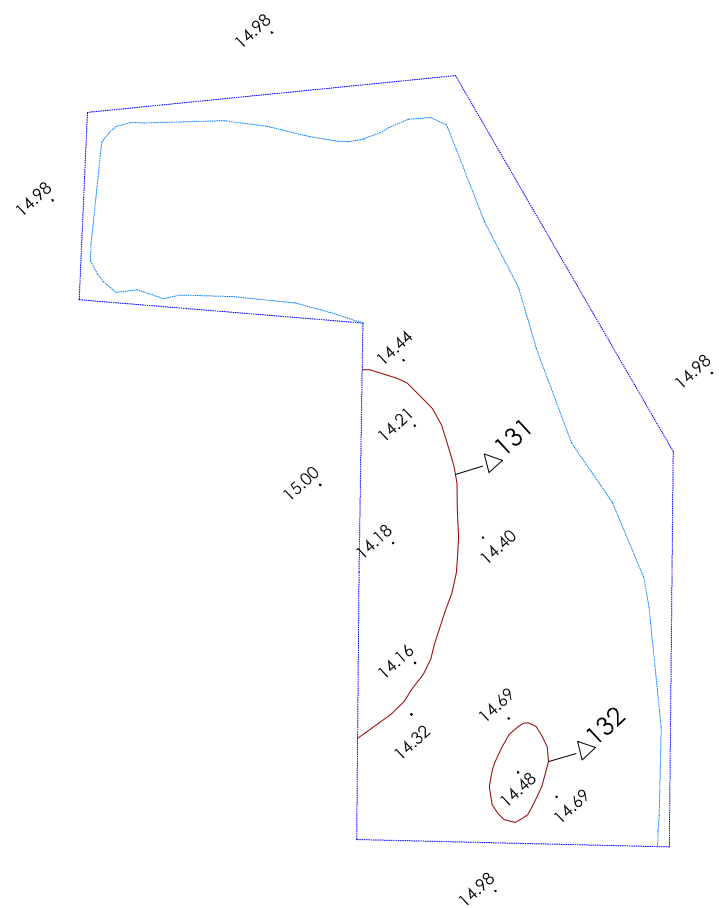
PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

A3
 E1:20 ESCALA

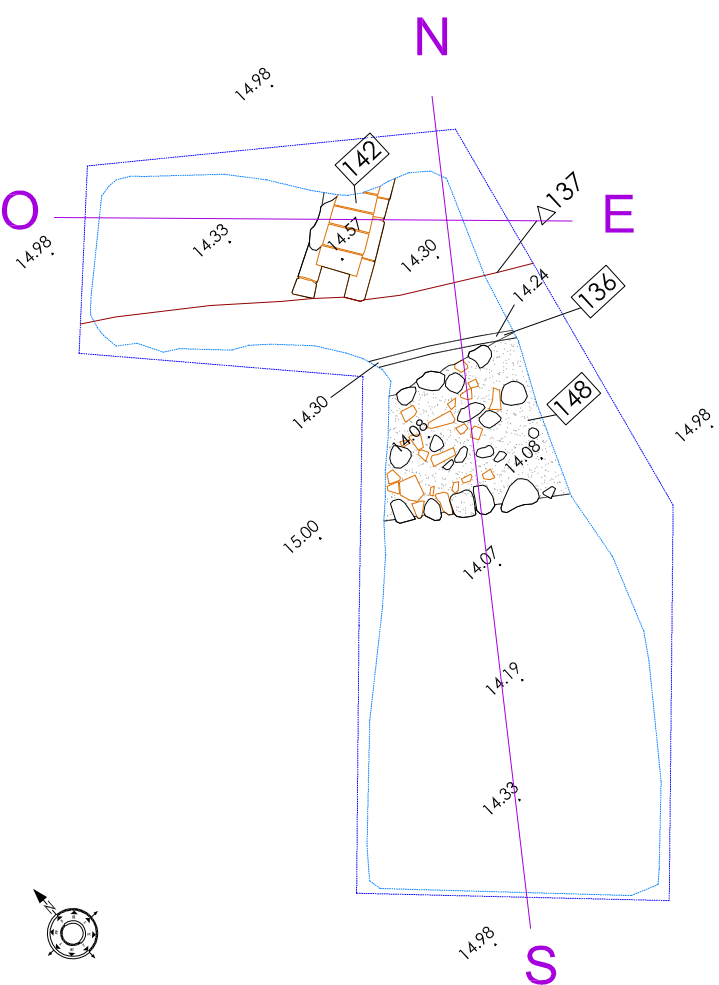
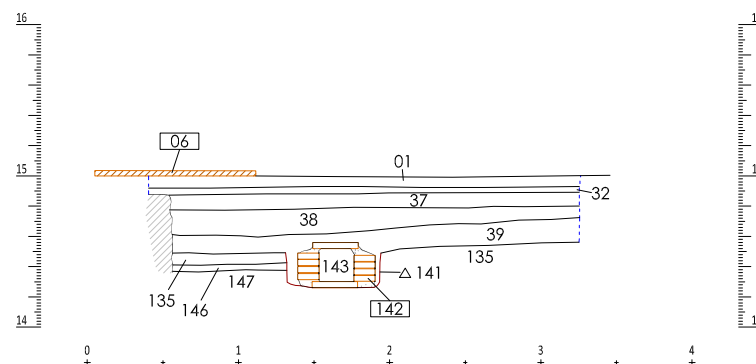
CODI INTERVENCIÓ
 001/20

DATA
 MARÇ 2020

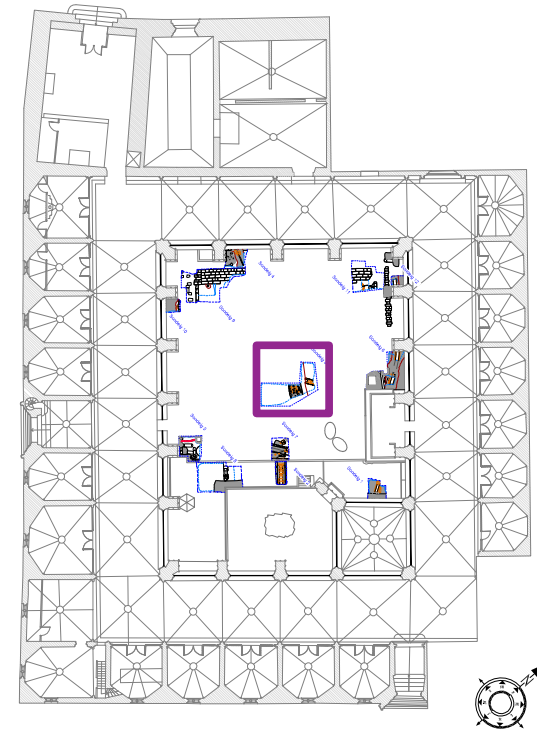
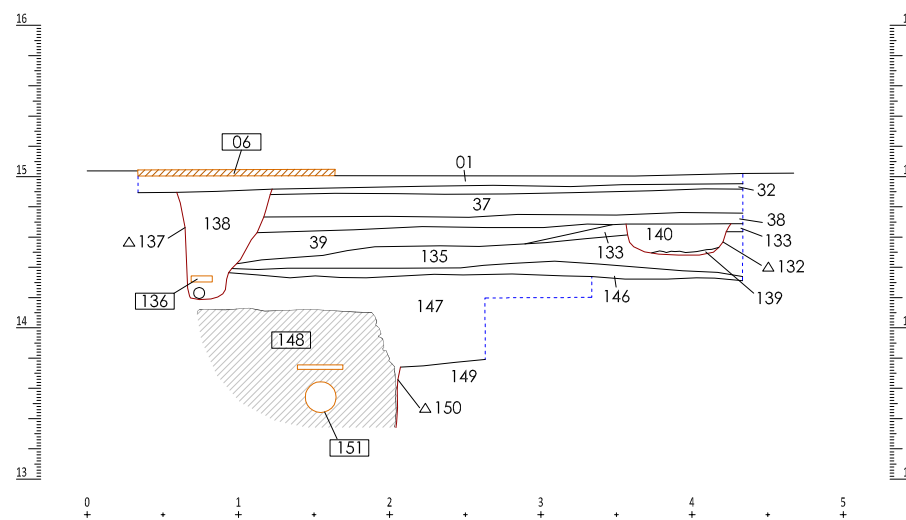
NÚM. PLÀNOL
06

Secció E-O

Secció N-S

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contorn estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- Servei contemporani
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 3.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

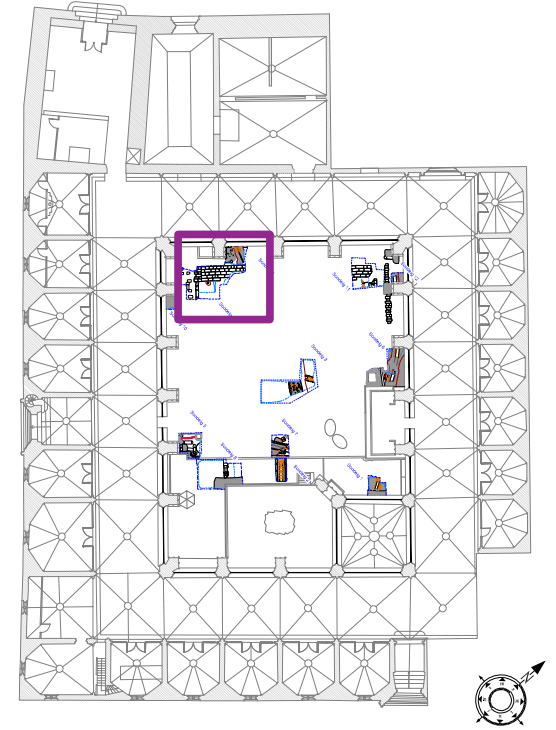
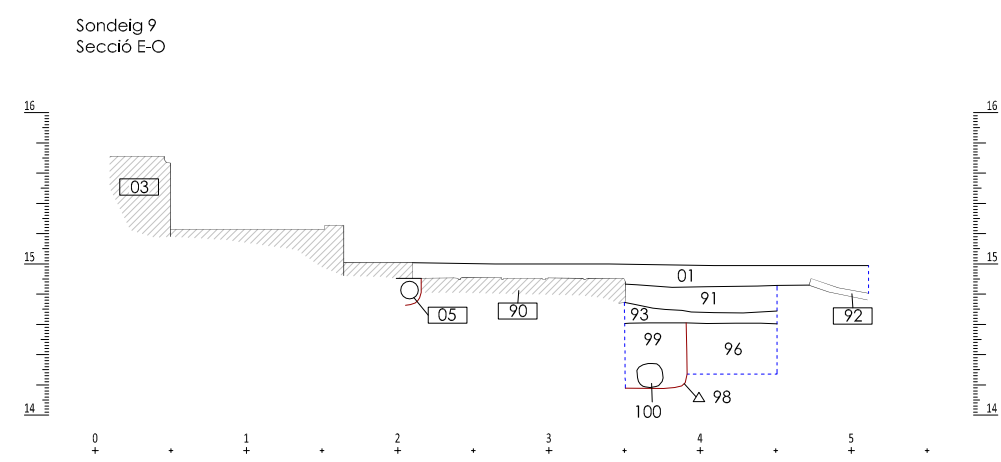
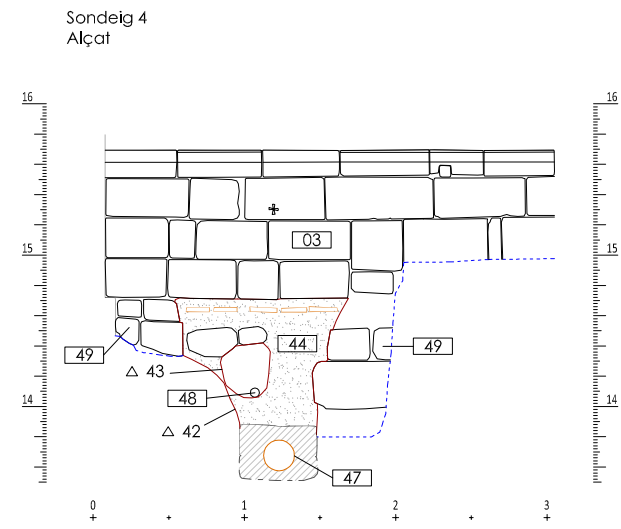
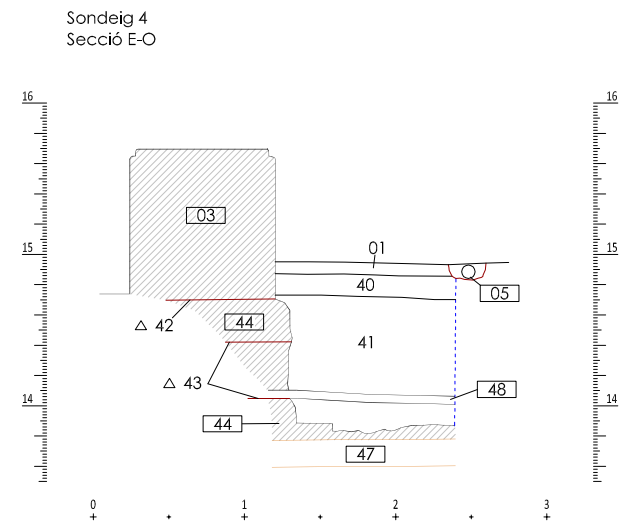
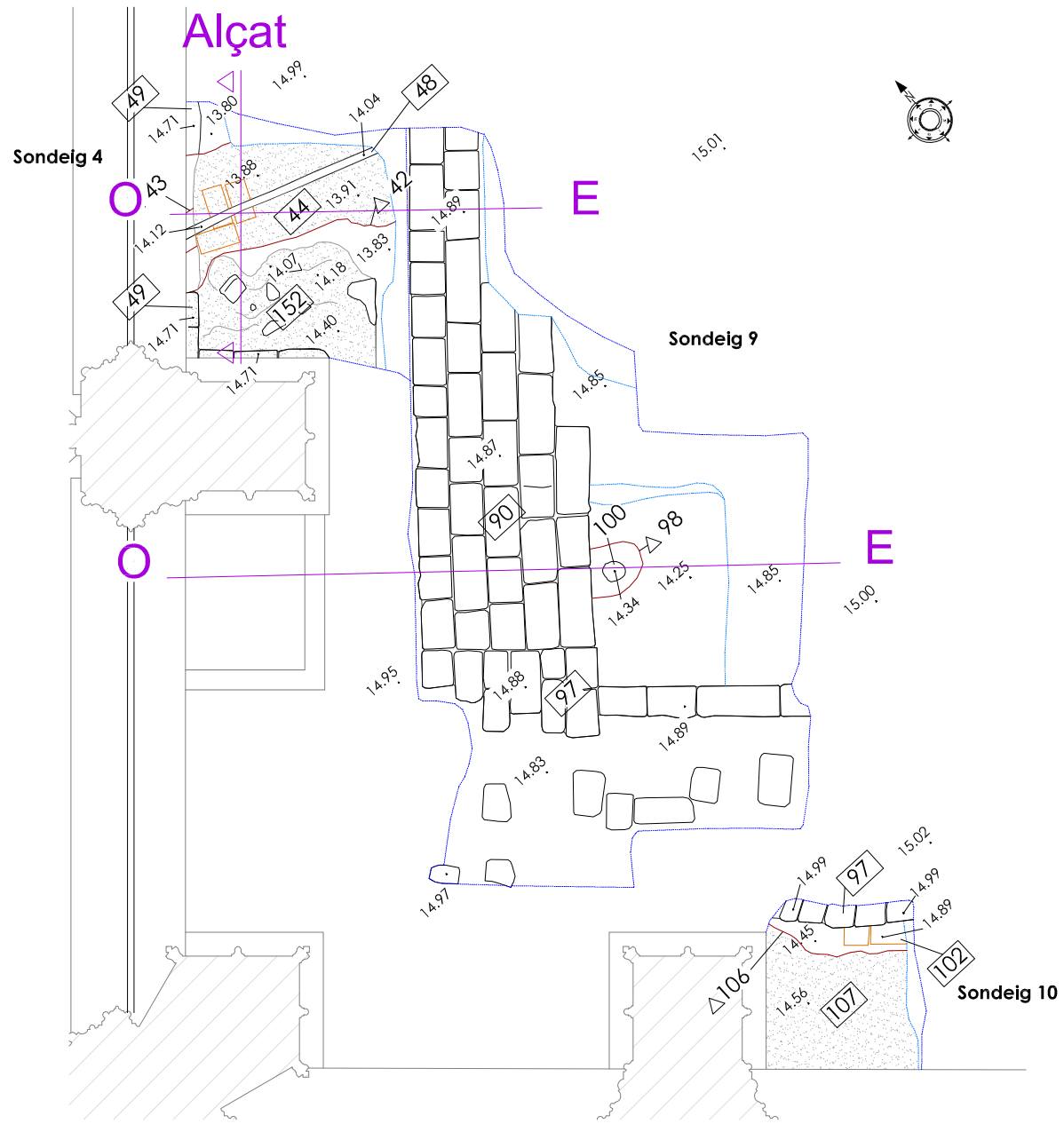
PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

A3 ESCALA
 E1:50

DATA NÚM. PLÀNOL
 MARÇ 2020 **07**

- Llegenda**
- Límit superior del sondeig
 - Límit inferior del sondeig
 - Contorn estructura
 - Material constructiu
 - Pedres
 - Retall
 - Servei contemporani
 - Morter de calç
 - Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 4 i 9

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

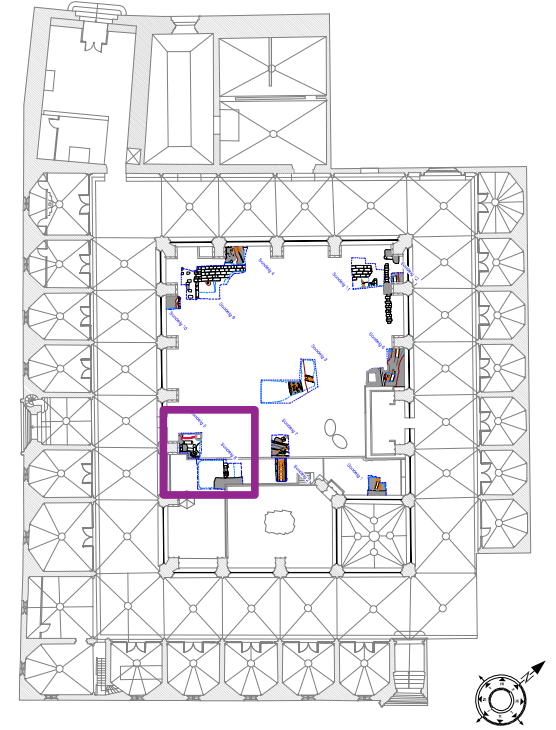
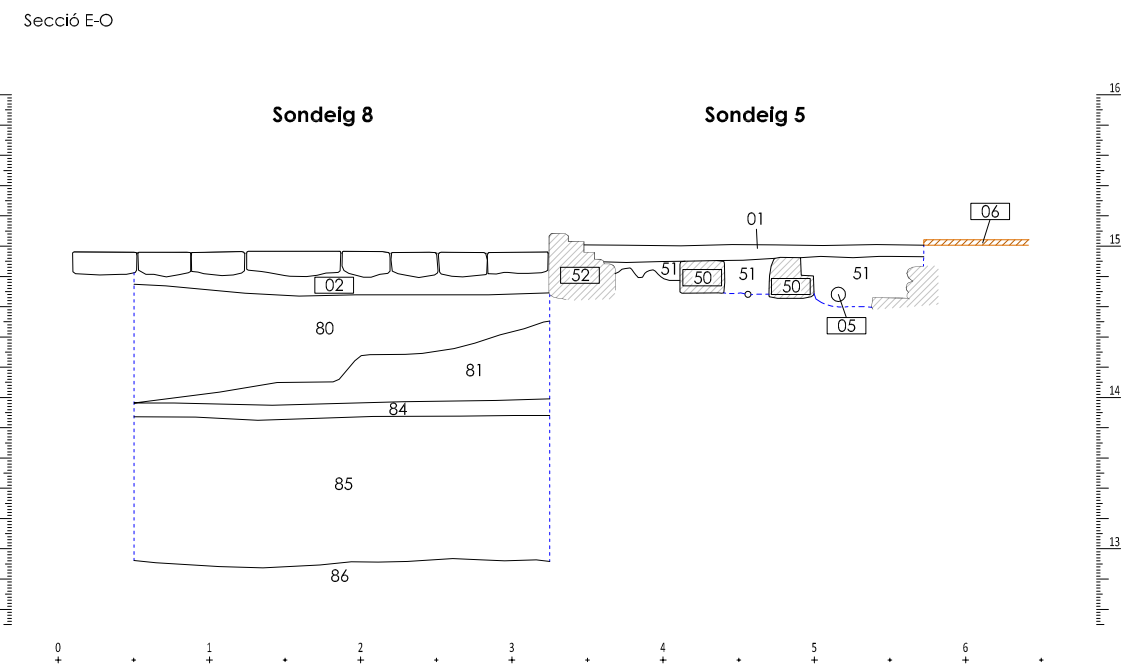
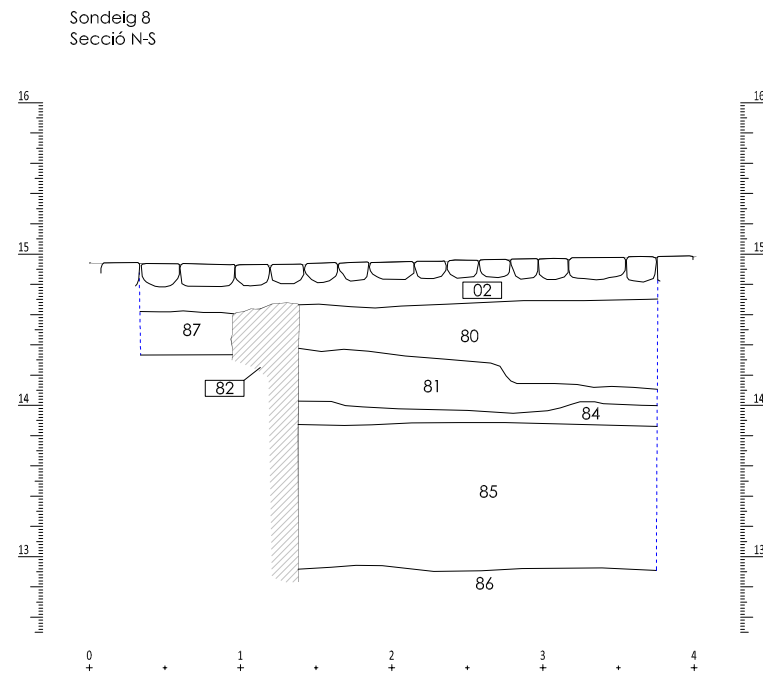
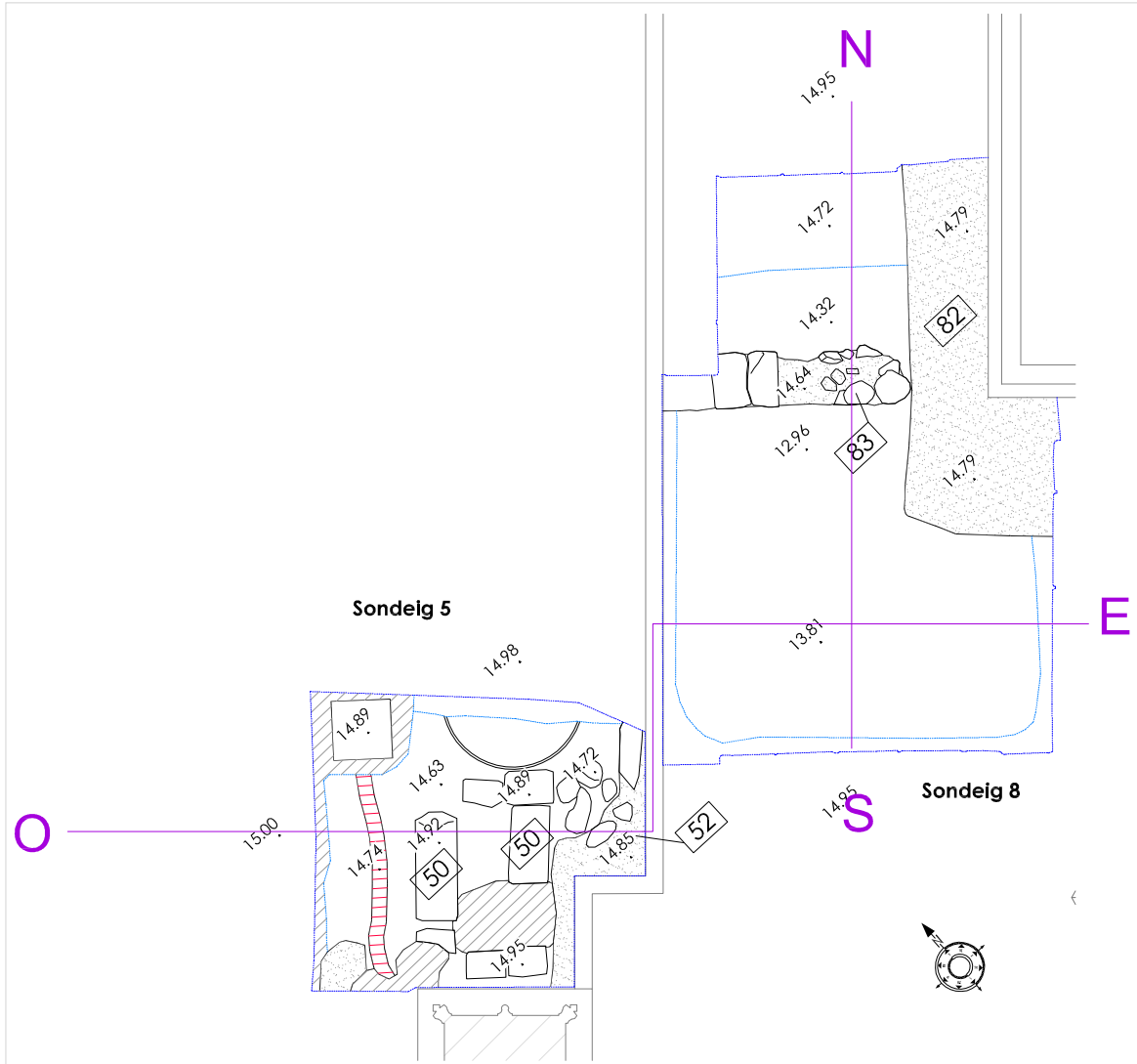
A3
 E1:50 ESCALA

PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

DATA
 MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL
08

- Llegenda**
- Límit superior del sondeig
 - Límit inferior del sondeig
 - Contorn estructura
 - Material constructiu
 - Pedres
 - Retall
 - ▨ Servei contemporani
 - ▨ Morter de calç
 - ▨ Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

JARDÍ DEL CLAUSTRE DE LA CATEDRAL DE BARCELONA

Catedral de Barcelona

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 5 i 8.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

PLANIMETRIA
DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

CODI INTERVENCIÓ
001/20

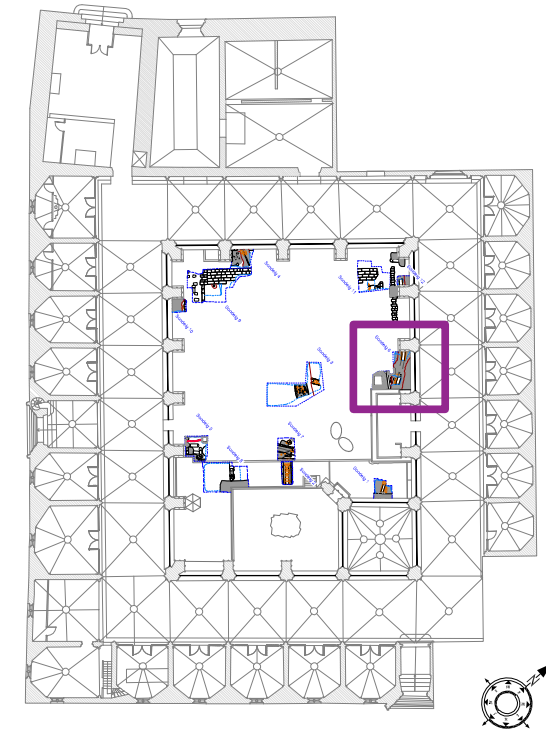
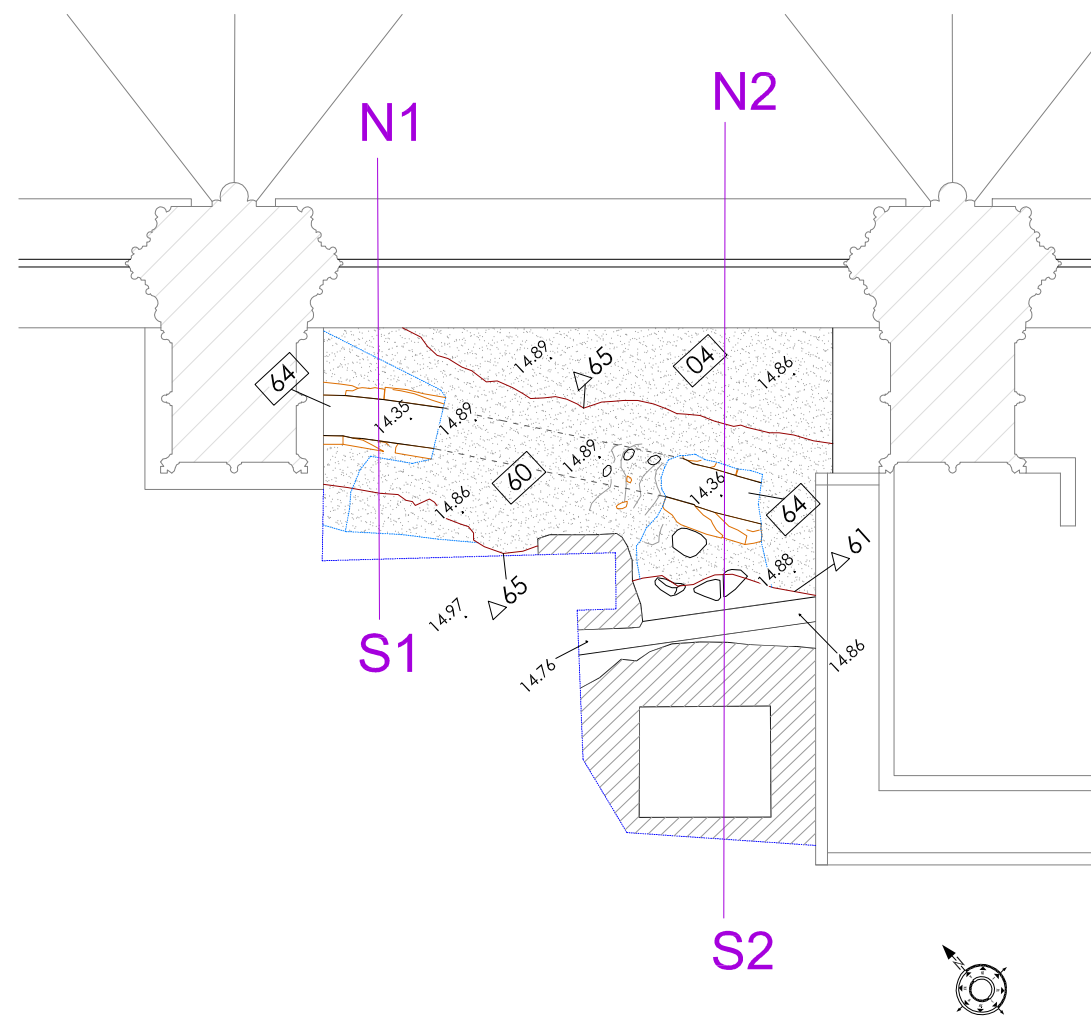
EXECUCIÓ
UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

A3
E1:50

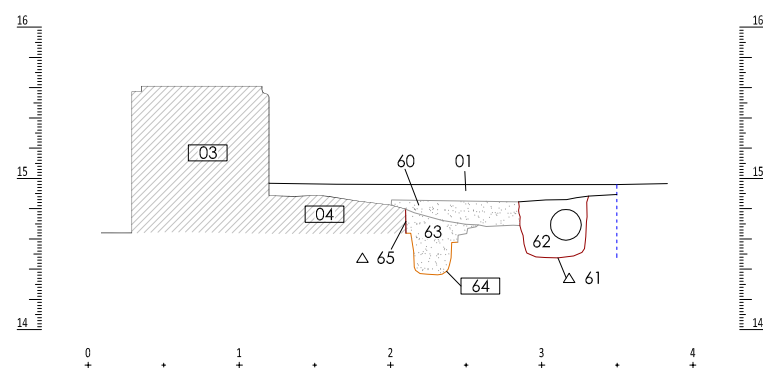
ESCALA
0 0.5 1M

DATA
MARÇ 2020

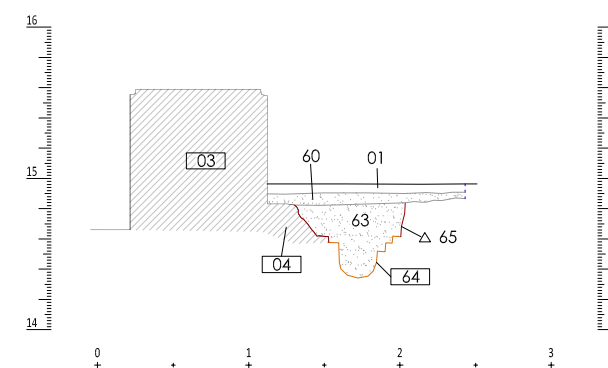
NÚM. PLÀNOL
09

Secció N1-S1

Secció N2-S2

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- Servei contemporani
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 6

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

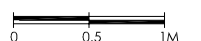
CODI INTERVENCIÓ
 001/20

EXECUCIÓ

A3
 E1:50

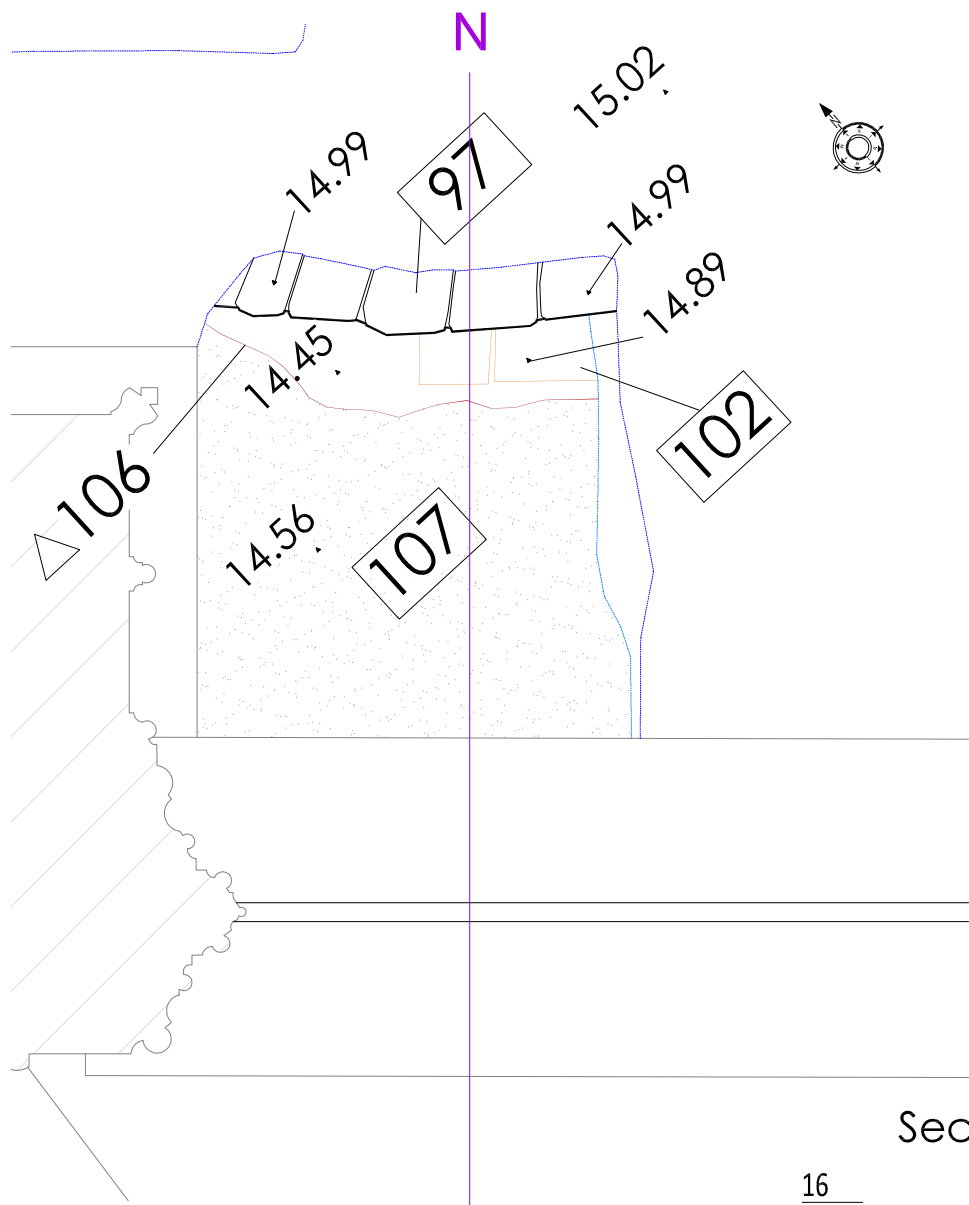
ESCALA

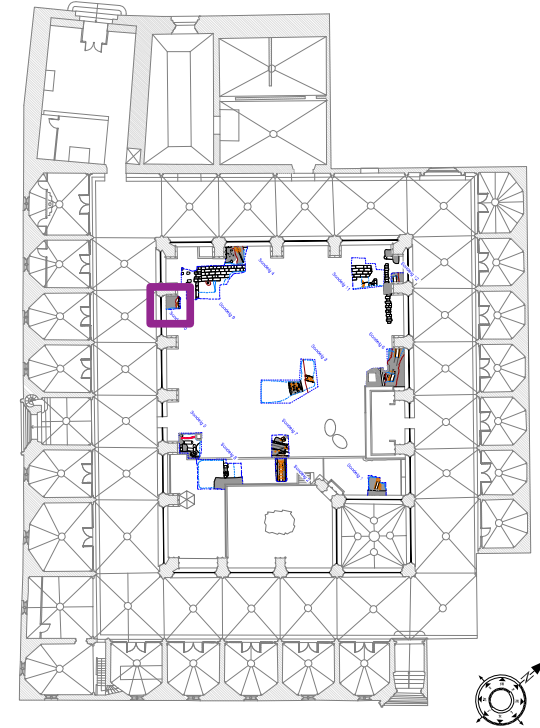
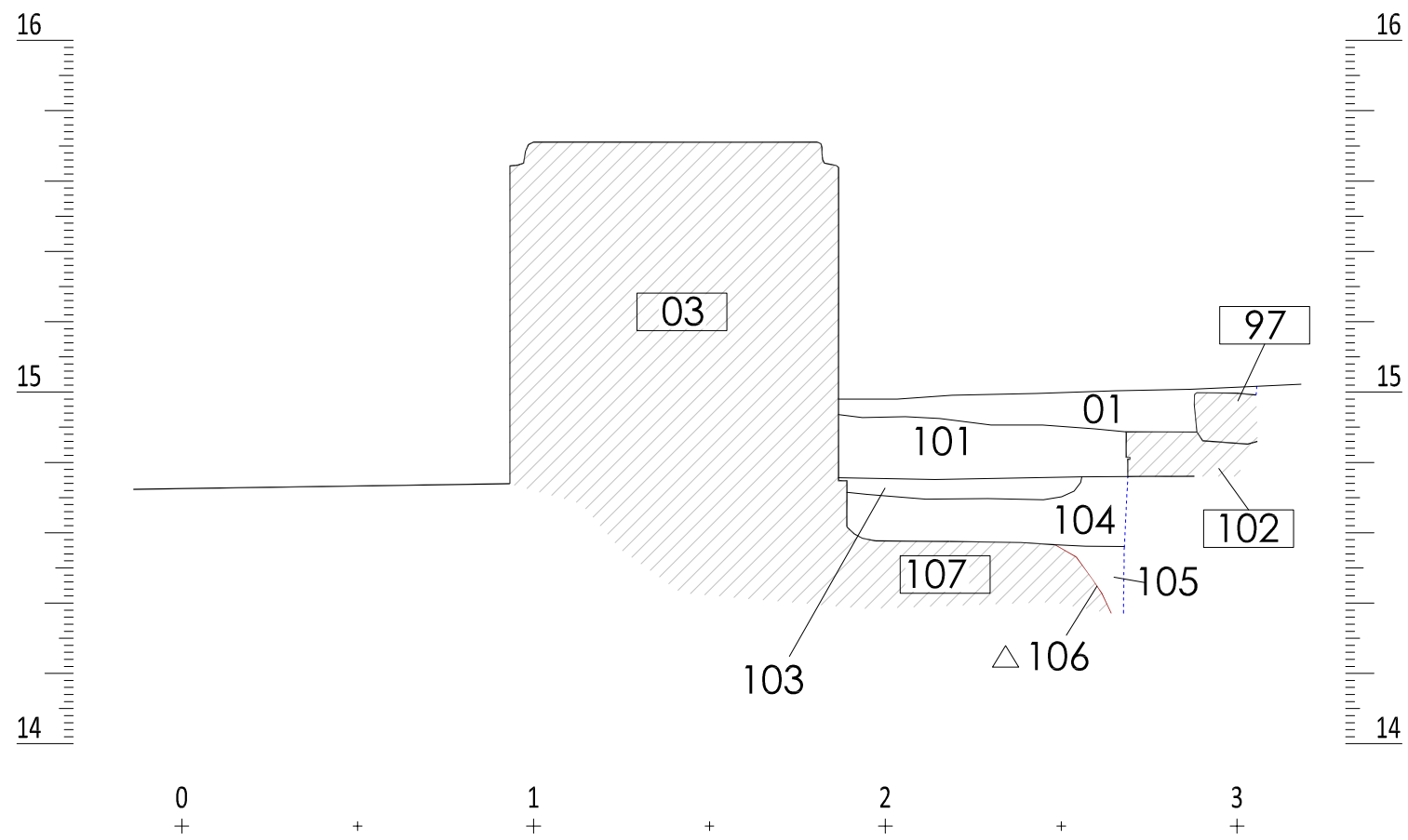
DATA
 MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL

10

Secció S-N

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contron estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- Servei contemporani
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
 DE LA CATEDRAL DE
 BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 10
 DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

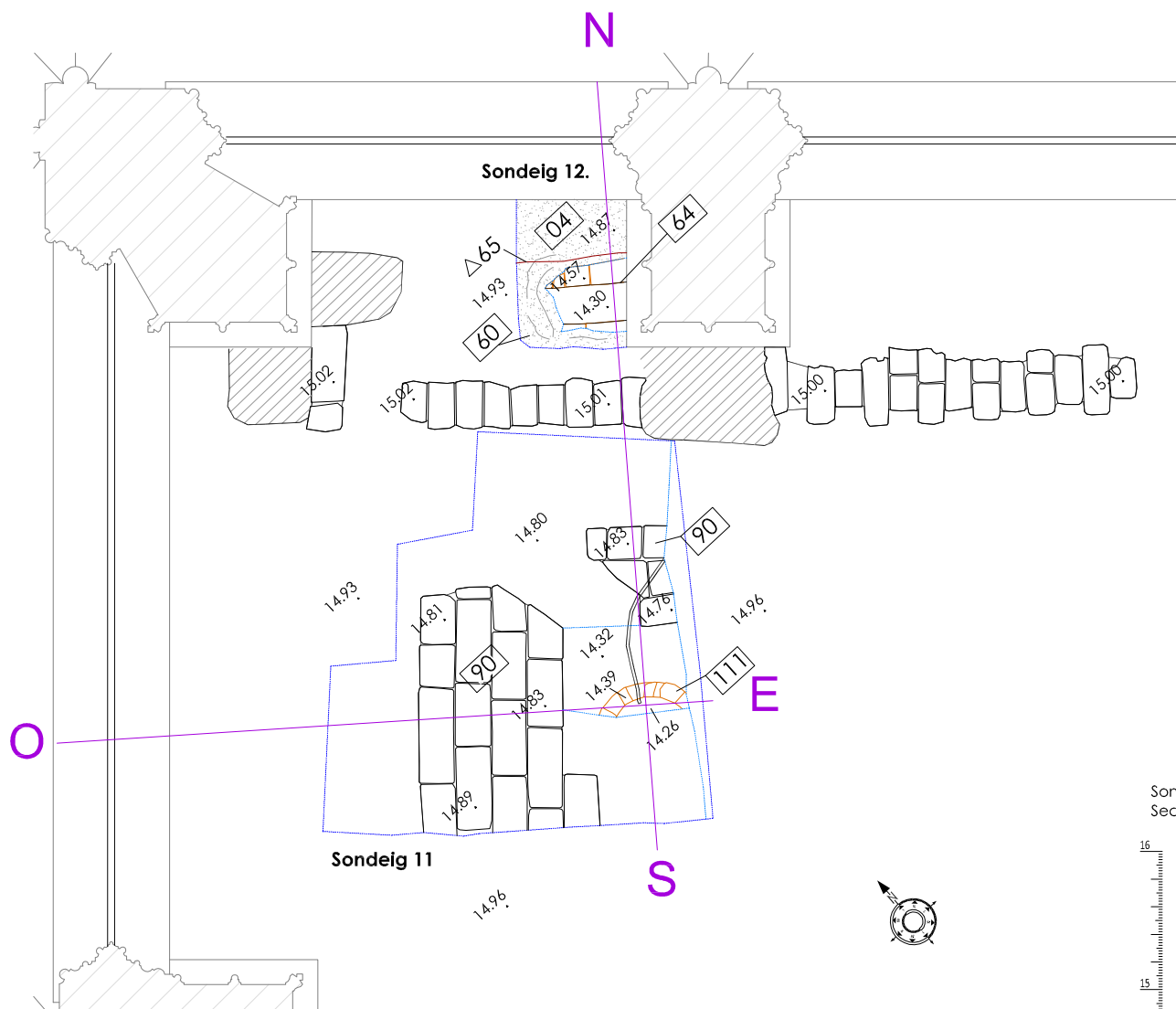
EXECUCIÓ
UAB
 Universitat Autònoma
 de Barcelona

PLANIMETRIA
 DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

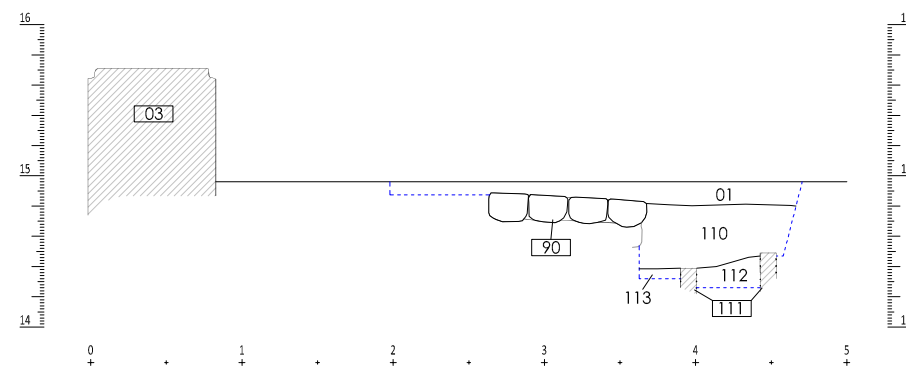
A3
 E1:20 ESCALA

CODI INTERVENCIÓ
 001/20

DATA
 MARÇ 2020 NÚM. PLÀNOL
11

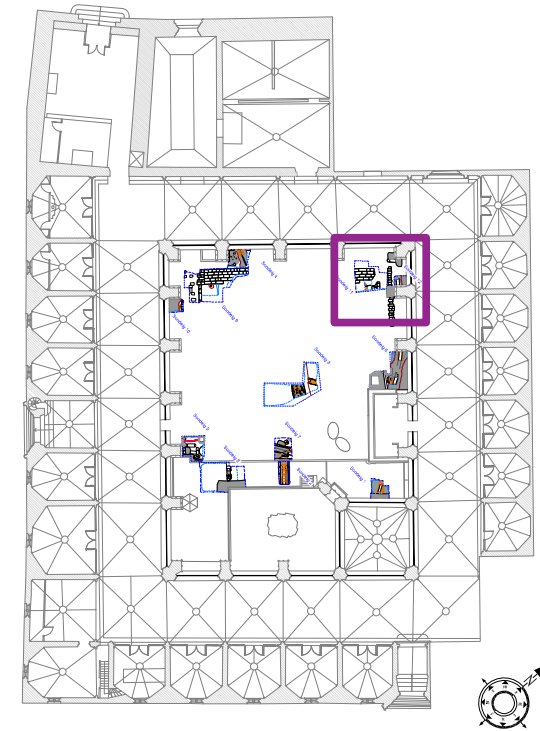
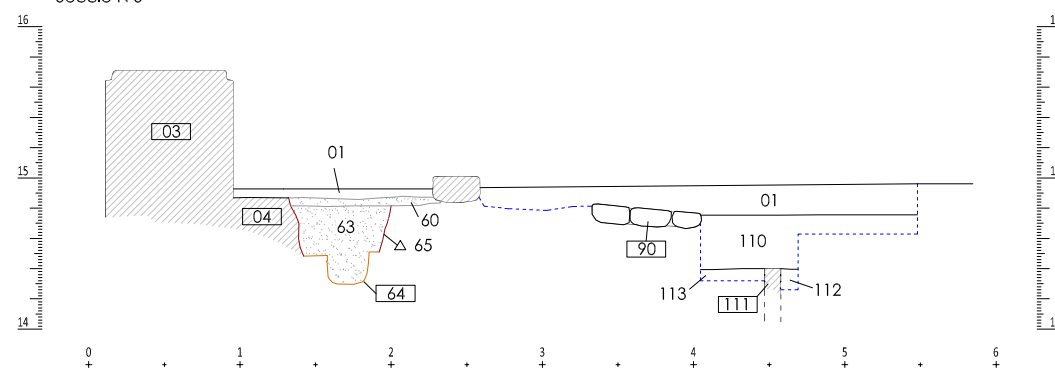
Sondeig 11
Secció O-E

Sondeig 12

Sondeig 11

Secció N-S

Llegenda

- Límit superior del sondeig
- Límit inferior del sondeig
- Contorn estructura
- Material constructiu
- Pedres
- Retall
- Servei contemporani
- Morter de calç
- Ombrejat estructura

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA
**JARDÍ DEL CLAUSTRE
DE LA CATEDRAL DE
BARCELONA**

TÍTOL DEL PLÀNOL
Sondeig 11 i 12.

DIRECCIÓ ARQUEOLÒGICA
JOSEP MARIA VILA CARABASA

EXECUCIÓ
UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

PLANIMETRIA
DÍDAC PÀMIES (ANTEQUEM SL)

A3
E1:50 ESCALA

CODI INTERVENCIÓ
001/20

DATA
MARÇ 2020

NÚM. PLÀNOL
12